תלמוד ירושלמי פאה

תלמוד ירושלמי

The Jerusalem Talmud, edition by Heinrich W. Guggenheimer. Berlin, De Gruyter, 1999-2015, ברישיון CC BY.
geulaquiz.com

פרק א

א משנה: אֵילּוּ דְבָרִים שֶׁאֵין לָהֶן שִׁיעוּר הַפֵּיאָה וְהַבִּכּוּרִים וְהָרָאָיוֹן וּגְמִילוּת חֲסָדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה. אֵילּוּ דְבָרִים שֶׁאָדָם אוֹכֵל פֵּירוֹתֵיהֶן בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא כִּיבּוּד אָב וָאֵם וּגְמִילוּת חֲסָדִים וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ וְתַלְמוּד תּוֹרָה כְּנֶגֶד כּוּלָּן.

הלכה: רִבִּי בִּנְיָמִין בַּר לֵוִי אָמַר רִבִּי יִצְחָק וְרִבִּי אִימִּי הֲווֹן יְתִיבִין מַקְשׁוּ אֲמַר לָהּ לֹא תַנִּינָן תְּרוּמָה עִמְּהוֹן. אָמַר רִבִּי אִימִּי מִפְּנֵי הַמַּחְלוֹקֶת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אָדָם עוֹשֶׂה כָּל שֶׁדֵּהוּ בִּיכּוּרִים וְאֵין אָדָם עוֹשֶׂה כָּל שֶׁדֵּהוּ תְרוּמָה. הֲתִיבוּן הֲרֵי הוּא אוֹמֵר פֵּיאָה הֲרֵי אֵין אָדָם עוֹשֶׂה כָּל שֶׁדֵּהוּ פֵּיאָה וְתַנִּיתָהּ. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי קְצִירַת שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה דּוֹמָה לְמֵירוֹחוֹ עַד שֶׁלֹּא קָצַר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה לֹא נִתְחַיְּבָה שֶׁדֵּהוּ פֵּיאָה. מִשֶּׁקָּצַר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה נִתְחַיְּבָה כָּל שֶׁדֵּהוּ פֵּיאָה. בִּיקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת כָּל שֶׁדֵּהוּ פֵּיאָה עוֹשֶׂה. בְּרַם הָכָא עַד שֶׁלֹּא נִתְמָרַח הַכְּרִי לֹא נִתְחַיֵּיב כִּרְיוֹ תְרוּמָה. בִּיקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת כָּל כִּרְיוֹ תְרוּמָה אֵינוֹ עוֹשֶׂה דְתַנִּינָן תַּמָּן הָאוֹמֵר כָּל גּוֹרְנִי תְרוּמָה וְכָל עִיסָּתִי חַלָּה לֹא אָמַר כְּלוּם עַד שֶׁיְּשַׁיֵּיר מִקְצָת.

שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה מַהוּ שֶׁתְּהֵא חַיֶּבֶת בְּפֵיאָה. אִיפְשַׁר לוֹמַר הֵיא חִיְּבָה כָּל שֶׁדֵּהוּ פֵּיאָה וְהֵיא חַיֶּבֶת בְּפֵיאָה. קָצַר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה וְנִשְׁרְפָה מַהוּ שֶׁיְּהֵא צָרִיךְ לְקָצוֹר פַּעַם שְׁנִיָּיה. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. קָצַר חֶצְיָיהּ וּמָכַר מַה שֶׁקָּצַר קָצַר חֶצְיָיהּ וְהִקְדִּישׁ מַה שֶׁקָּצַר נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל הַכֹּל. וְהֶקְדֵּשׁ לָאו כְּשֶׁרוּף הוּא. הָדָא אָמְרָה קָצַר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה וְנִשְׁרְפָה אֵינוֹ צָרִיךְ לְקָצוֹר פַּעַם שְׁנִיָּיה.

כִּילָּה אֶת שֶׁדֵּהוּ אַתְּ אָמַר חָזְרָה פֵּיאָה לָעֲמָרִין. מַהוּ שֶׁתַּחְזוֹר פֵּיאָה לְקְצִירַת שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי נִילַף פֵּיאַת עוֹמְרִין מִפֵּיאַת קָמָה. מַה פֵּאַת קָמָה לֹא חָזְרָה קָמָה לִקְצִירַת שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה. אַף פֵּיאַת עוֹמְרִין לֹא תַחְזוֹר פֵּיאָה לִקְצִירַת שִׁבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה.

הַפֵּיאָה יֵשׁ לָהּ שִׁיעוּר מִלְמַטָּן וְאֵין לָהּ שִׁיעוּר מִלְמַעֲלָן. הַבִּיכּוּרִים וְרַאָיוֹן אֵין לָהֶם שִׁיעוּר לֹא מִלְמַעֲלָן וְלֹא מִלְמַטָּן. אִית תַּנֵּי תַּנָּא הַפֵּיאָה וְהַבִּיכּוּרִים וְרַאָיוֹן אֵין לָהֶם שִׁיעוּר לֹא לְמַעֲלָן וְלֹא לְמַטָּן. מַה נְפִיק מִן בֵּינֵיהוֹן וְהֵן חַד מִן שִׁשִּׁים. מַן דָּמַר דְּפֵיאָה יֵשׁ לָהּ שִׁיעוּר מִלְמַטָּן וְאֵין לָהּ שִׁיעוּר מִלְמַעֲלָן מַה שֶׁנָּתַן נָתַן חָזַר וְהוֹסִיף חַיָּיב בְּמַעֲשֵׂר עַד שָׁעָה שֶׁיִּשְׁלִים. מַאן דָּמַר הַפֵּיאָה וְהַבִּיכּוּרִים וְהָרִיאָיוֹן אֵין לָהֶן שִׁיעוּר לֹא מִלְמַעֲלָן וְלֹא מִלְמַטָּן מַה שֶׁנָּתַן כְּבָר נִפְטָר. חָזַר וְהוֹסִיף חַיָּיב בְּמַעְשְׂרוֹת.

רִבִּי בֶּרֶכְיָה בְּעִי וְלָמָּה לֹא תַנִּינָן עָפָר סוֹטָה. וְלָמָּה לֹא תַנִּינָן אֵפֶר פָּרָה. וְלָמָּה לֹא תַנִּינָן רוֹק יְבָמָה. וְלָמָּה לֹא תַנִּינָן דַּם צִיפּוֹר שֶׁל מְצוֹרָע. לֹא אֲתִינָן מַתְנִיתָא אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁהוּא מוֹסִיף עֲלֵיהֶן וְיֵשׁ בַּעֲשָׂיָתָן מִצְוָה. אֵילּוּ אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מוֹסִיף עֲלֵיהֶן אֵין בַּעֲשָׂיָתָן מִצְוָה.

וְהָרִאָיוֹן. מַתְנִיתִין בִּרְאָיַית קָרְקַע אֲבָל בִּרְאָיַית פָּנִים יֵשׁ לָהּ שִׁיעוּר. וַאֲתַיְיא כַּיי דָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מָעָה כֶסֶף שְׁתֵּי כֶסֶף דְּבַר תּוֹרָה.

תַּנָּא רִבִּי יַעֲקֹב קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן רַאָיָה כָּל שֶׁהוּא חֲכָמִים הֵן שֶׁאָמְרוּ מָעָה כֶסֶף שְׁתֵּי כֶסֶף. אָמַר לֵיהּ וְיֵשׁ כֵּן זוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹנָה וְכָל הַשֵּׁיעוּרִין לֹא חֲכָמִים הֵן שָׁנְתְנוּ כְּזַיִת מִן הַמֵּת וּכְזַיִת מִן הַנְּבֵילָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ. לֹא אַתְיָיא מִישְׁאוֹל אֶלָּא כְּהָדָא דְתַנֵּי רִבִּי הוֹשַׁעְיָא. לֹא יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא. חֲכָמִים הֵן שֶׁאָמְרוּ מָעָה כֶסֶף שְׁתֵּי כֶסֶף. וְקַשְׁיָא מִן דּוּ סְמַךְ לְדִבְרֵי תוֹרָה הוּא. (חֲכָמִים הֵן שָׁנְתְנוּ כְּזַיִת מִן הַמֵּת וּכְזַיִת מִן הַנְּבֵילָה וְכַעֲדָשָׁה מִן הַשֶּׁרֶץ) [הוּא אָמַר חֲכָמִים הֵן שֶׁאָמְרוּ מָעָה כֶסֶף שְׁתֵּי כֶסֶף.] אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בִּי רִבִּי בּוּן רִבִּי יוֹחָנָן כְּדַעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן אָמַר כָּל הַשֵּׁיעוּרִין הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי דּוּ אָמַר מָעָה כֶסֶף שְׁתֵּי כֶסֶף דְּבַר תּוֹרָה. רִבִּי הוֹשַׁעְיָא כְּדַעְתֵּיהּ דְּרִבִּי הוֹשַׁעְיָא אָמַר הָאוֹכֵל אִיסּוּר בִּזְמַן הַזֶּה צָרִיךְ לְרַשּׁוֹם עָלָיו אֶת הַשֵּׁיעוּרִין שֶׁמָּא יַעֲמוֹד בֵּית דִּין אַחֵר וְיַשַּׁנֶּה עָלָיו אֶת הַשֵּׁיעוּרִין וְיִהְיֶה יוֹדֵעַ מֵאֵי זֶה שֵׁיעוּר אָכַל.

אָמְרֵי חָזַר בֵּיהּ רִבִּי יוֹחָנָן מִן הָדָא. רִבִּי יוֹנָה וְרִבִּי יוֹסֵי תְּרוֵיהוֹן אָמְרִין לֹא חָזַר בֵּיהּ וְעוֹד מִן הָדָא דְּאָמַר רִבִּי לָא בְּשֵׁם רִבִּי אַמִּי אִיתְפַּלְגוּן חִזְקִיָּה וְרִבִּי יוֹחָנָן. חִזְקִיָּה אָמַר אָדָם חוֹלֵק אֶת חוֹבָתוֹ לְשִׁתֵּי בְהֵמוֹת. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר אֵין אָדָם חוֹלֵק אֶת חוֹבָתוֹ לְשִׁתֵּי בְהֵמוֹת. אֶלָּא צָרִיךְ שֶׁיְּהֵא בְיָדוֹ שְׁתֵּי כֶסֶף לְכָל אַחַת וְאַחַת.

רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם חִזְקִיָּה אָדָם טוֹפֵל בְּהֵמוֹת לִבְהֵמָה. וְאֵין אָדָם טוֹפֵל מָעוֹת לְמָעָה. הֵיךְ עֲבִידָא הָיוּ לְפָנָיו עֶשֶׂר בְּהֵמוֹת וְהִקְרִיב חֲמֵשׁ בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן וְהַמּוֹתָר מַהוּ שֶׁיִּדְּחֶה לְיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן. רִבִּי קִרִיסְפָּא אָמַר אִיתְפַּלְגוּן רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. חַד אָמַר דּוֹחֶה וְחָרָנָא אָמַר אֵינוֹ דוֹחֶה וְלָא יָדְעִין מַה אָמַר דָּא וּמַה אָמַר דָּא. אָמַר רִבִּי זְעִירָא נְפָרֵשׁ מִילֵּיהוֹן דְּרַבָּנָן מִן מִילֵּיהוֹן דְּרִבִּי יוֹחָנָן דּוּ אָמַר אָדָם טוֹפֵל מָעוֹת לְמָעוֹת וְאֵין אָדָם טוֹפֵל בְּהֵמוֹת לִבְהֵמָה הוּא דּוּ אָמַר דּוֹחֶה. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דּוּ אָמַר אָדָם טוֹפֵל בְּהֵמָה לִבְהֵמָה וְאֵין אָדָם טוֹפֵל מָעוֹת לְמָעָה הוּא דּוּ אָמַר אֵינוֹ דוֹחֶה. אָתָא שִׁמְעוֹן בַּר וָוה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן לְעוֹלָם הוּא מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ וְדוֹחֶה אֶת יוֹם טוֹב עַד שֶׁיֹּאמַר אֵין בְּדַעְתִּי לְהוֹסִיף.

וּגְמִילוּת חֲסָדִים. הָדָא דְתֵימַר בְּגוּפוֹ. אֲבָל בְּמָמוֹנוֹ יֵשׁ לוֹ שִׁיעוּר. וַאֲתַיְיא כַּיי דָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם רִבִּי יְהוּדָה בֶּן חֲנִינָא נִמְנוּ בְּאוּשָׁא שֶׁיְּהֵא אָדָם מַפְרִישׁ חוֹמֶשׁ מִנְּכָסָיו לְמִצְוֹת. עַד הֵיכָן רִבִּן גַּמְלִיאֵל בֶּן אִינְיָנָא וְרִבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא חַד אָמַר עַד כְּדֵי תְרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר. וְחָרָנָא אָמַר כַּבֵּד אֶת יי מֵהוֹנֶךָ וּמֵרֵאשִׁית כָּל תְּבוּאָתֶךָ. כְּמֵרֵאשִׁית כָּל תְּבוּאָתֶךָ.

רִבִּי גַּמְלִיאֵל בֶּן אִינְיָנָא בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא מַה חוֹמֶשׁ בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה. לְחָמֵשׁ שָׁנִים הוּא מַפְסִיד כּוּלָּא. אָמַר לֵיהּ בַּתְּחִילָּה לְקֶרֶן מִיכָּן וְאֵילָךְ לְשָׂכָר.
רַב הוּנָא אָמַר לְמִצְוֹת עַד שְׁלִישׁ. מַהוּ לְכָל הַמִּצְוֹת עַד שְׁלִישׁ אוֹ לְמִצְוָה אַחַת. סָבְרִין מֵימַר לְכָל הַמִּצְוֹת עַד שְׁלִישׁ. רִבִּי אָבוּן אָמַר אֲפִילּוּ לְמִצְוָה אַחַת. רַב
חָבִיבָה בְּשֵׁם רִבָּנִין דְּתַמָּן מַהוּ שְׁלִישׁ לְדָמִים. הֵיךְ עֲבִידָא לָקַח אָדָם מִצְוָה וְרָאָה אֲחֶרֶת נָאָה הֵימֶינָּה עַד כַּמָּה מַטְרִיחִין עָלָיו עַד שְׁלִישׁ.
תַּנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל זֶה אֵלִי וְאַנְוֵהוּ וְכִי אֶיפְשָׁר לוֹ לְאָדָם לְנַוּוֹת אֶת בּוֹרְאוֹ אֶלָּא אַנְוֵהוּ לְפָנָיו בְּמִצְוֹת אֶעֱשֶׂה לְפָנָיו לוּלָב נָאֶה. סוּכָּה נָאָה. שׁוֹפָר נָאֶה צִיצִית
נָאָה תְּפִילִּין נָאִין. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר אֲדָמָה לוֹ. מַהוּ חַנּוּן וְרַחוּם. אַף אַתְּ תְּהֵא חַנּוּן וְרַחוּם.
מַעֲשֶׂה בְּרִבִּי יְשֵׁבָב שֶׁעָמַד וְהֶחֱלִיק אֶת כָּל נְכָסָיו לַעֲנִיִּים. שָׁלַח לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל וַהֲלֹא אָמְרוּ חוֹמֶשׁ מִנְכָסָיו לְמִצְוֹת וְרַבָּן גַּמְלִיאֵל לֹא קוֹדֶם לְאוּשָּׁא הָיָה. רִבִּי
יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רִבִּי לֵוִי כַּךְ הָיְתָה הֲלָכָה בְּיָדָם וּשְׁכָחוּהָ וְעָמְדוּ הַשְּׁנִיִּים וְהִסְכִּימוּ עַל דַּעַת הָרִאשׁוֹנִים. לְלַמְּדָךְ שֶׁכָּל דָּבָר שֶׁבְּיִת דִּין נוֹתְנִין נִפָּשָׁן עָלָיו
סוֹף הוּא מִתְקַיֵּים. כְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה בְּסִינַי. וַאֲתְיָיא כַּיי דְּמַר רִבִּי מָנָא כִּי לֹא דָּבָר רַק הוּא מִכֶּם. וְאִם הוּא רַק מִכֶּם לָמָּה שֶׁאֵין אַתֶּם יְגִיעִין בּוֹ. כִּי הוּא
חַייֵכֶם. אִימָתַי הוּא חַייֵכֶם בְּשָׁעָה שֶׁאַתֶּם יְגִיעִין בּוֹ.
רִבִּי תַּנְחוּמָא בְּשֵׁם רַב הוּנָא וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶּן חוּר לְמַטָּה יְהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה אוֹתוֹ מֹשֶׁה אֵין כְּתִיב כַּאן אֶלָּא אֲשֶׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה אֲפִילּוּ
דְּבָרִים שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ הִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ כְּמַה שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה מִסִּינַי. רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי בְּנָיָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה עַבְדּוֹ. וְכֵן צִוָּה מֹשֶׁה אֶת יְהוֹשֻׁעַ.
וְכֵן עָשָׂה יְהוֹשֻׁעַ לֹא הֵסִיר דָּבָר מִכָּל אֲשֶׁר צִוָּה אוֹתוֹ מֹשֶׁה אֵין כְּתִיב כַּאן אֶלָּא אֵת אֲשֶׁר צִוָּה יי אֶת מֹשֶׁה. אֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ הִסְכִּימָה דַּעְתּוֹ
כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר לְמֹשֶׁה בְּסִינַי. רִבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רִבִּי בְּנָיָה רִבִּי חוּנָּה בְּשֵׁם רִבִּי תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ. אֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁשָּׁמַע מִפִּי רַבּוֹ. וְעַוְלָה לֹא נִמְצָא
בִשְׂפָתָיו. אֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁלֹּא שָׁמַע מִפִּי רַבּוֹ.
וְרַבָּנִין אָמְרִין כִּי יי יִהְיֶה בְכִסְלֶךָ וְשָׁמַר רַגְלְךָ מִלָּכֶד. אֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁאַתְּ כְּסִיל בָּהֶן וְשָׁמַר רַגְלְךָ מִלָּכֶד. רִבִּי דוֹסָא אָמַר מִן הַהוֹרָייָה. וְרַבָּנָן אָמְרֵי מִן
הָעֲבֵירָה. רִבִּי לֵוִי אָמַר מִן הַמַּזִּיקִין. אָמַר רִבִּי אַבָּא אִם נָתַתָּ מְכִיסְךָ צְדָקָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשַׁמְּרֶךָ מִן הַפְּיסִין וּמִן הַזִּימְיוֹת וּמִן הַגּוּלְגּוֹלְיוֹת וּמִן
הָאַרְנוֹנְיוֹת.
מוֹנְבַז הַמֶּלֶךְ עָמַד וּבִיזְבֵּז אֶת כָּל נְכָסָיו לַעֲנִיִּים שָׁלְחוּ לוֹ קְרוֹבָיו וְאָמְרוּ לוֹ אֲבוֹתֶיךָ הוֹסִיפוּ עַל שֶׁלָּהֶן וְעַל שֶׁל אֲבוֹתֵיהֶן. וְאַתְּ בִּיזְבַּזְתָּה אֶת שֶׁלָּךְ וְאֶת שֶׁל
אֲבוֹתֶיךָ. אָמַר לָהֶן כָּל שֶׁכֵּן אֲבוֹתַי גָּנְזוּ בָאָרֶץ. וַאֲנִי גָּנַזְתִּי בַּשָּׁמַיִם שֶׁנֶּאֱמַר אֱמֶת מֵאֶרֶץ תִּצְמָח וְצֶדֶק מִשָּׁמַיִם נִשְׁקָף. אֲבוֹתַי גָּנְזוּ אוֹצְרוֹת שֶׁאֵין עוֹשִׁין
פֵּירוֹת. וַאֲנִי גָּנַזְתִּי אוֹצְרוֹת שֶׁהֵן עוֹשִׁין פֵּירוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ. אֲבוֹתַי כָּנְסוּ בְּמָקוֹם שֶׁהַיַּד שׁוֹלֶטֶת בּוֹ. וַאֲנִי כָּנַסְתִּי
בְּמָקוֹם שֶׁאֵין הַיַּד שׁוֹלֶטֶת בּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאוֹ. אֲבוֹתַי כָּנְסוּ מָמוֹן. וַאֲנִי כָּנַסְתִּי נְפָשׁוֹת שֶׁנֶּאֱמַר וְלוֹקֵחַ נְפָשׁוֹת חָכָם. אֲבוֹתַי כָּנְסוּ לַאֲחֵרִים.
וַאֲנִי כָּנַסְתִּי לְעַצְמִי שֶׁנֶּאֱמַר וּלְךָ תִּהְיֶה צְדָקָה. אֲבוֹתַי כָּנְסוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה. וַאֲנִי כָּנַסְתִּי לְעוֹלָם הַבָּא שֶׁנֶּאֱמַר וּצְדָקָה תַּצִּיל מִמָּוֶת. וְלָא מִית אֶלָּא שְׁלֹא יָמוּת
מִיתָה לְעָתִיד לָבוֹא.
צְדָקָה וּגְמִילוּת חֲסָדִים שׁוֹקֶלֶת כְּנֶגֶד כָּל מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה. שֶׁהַצְּדָקָה נוֹהֶגֶת בַּחַיִּים וּגְמִילוּת חֲסָדִים נוֹהֶגֶת בַּחַיִּים וּבַמֵּתִים. הַצְּדָקָה נוֹהֶגֶת לַעֲנִיִּים וּגְמִילוּת
חֲסָדִים נוֹהֶגֶת לַעֲנִיִּים וְלַעֲשִׁירִים. הַצְּדָקָה נוֹהֶגֶת בִּמְמוֹנוֹ שֶׁל אָדָם וּגְמִילוּת חֲסָדִים נוֹהֶגֶת בֵּין בִּמְמוֹנוֹ בֵּין בְּגוּפוֹ. רִבִּי יוֹחָנָן בַּר מַרְיָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אֵין
אָנוּ יוֹדְעִין אִי זֶה מֵהֶן חָבִיב אוֹ צְדָקָה אוֹ גְמִילוּת חֲסָדִים כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר וְחֶסֶד יי מֵעוֹלָם וְעַד עוֹלָם עַל יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים. הָדָא אָמְרָה שֶׁגְּמִילוּת
חֲסָדִים חֲבִיבָה יוֹתֵר מִן הַצְּדָקָה.
וְתַלְמוּד תּוֹרָה. שָׁאֲלוּ אֶת רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ מַהוּ שֶׁיְּלַמֵּד אָדָם אֶת בְּנוֹ יְוונִית. אָמַר לָהֶם יְלַמְּדֶנּוּ בְּשָׁעָה שֶׁאֵינָהּ לֹא יוֹם וְלֹא לַיְלָה דִּכְתִיב וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלָיְלָה.
מֵעַתָּה אָסוּר לְאָדָם לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ אוּמָנוּת בְּגִין דִּכְתִיב וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלָיְלָה וְהָתַנֵּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל וּכְחַרְתָּ בַּחַיִּים זוּ אוּמָנוּת. רִבִּי בָּא בְּרֵיהּ דְּרִבִּי חִייָא בַּר
וָוא רִבִּי חִייָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מִפְּנֵי הַמְּסוֹרוֹת. רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מוּתָּר לְאָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ יְוונִית מִפְּנֵי שֶׁהוּא תַכְשִׁיט לָהּ. שְׁמַע שִׁמְעוֹן בַּר וָוה
אָמַר בְּגִין דּוּ בְּעָה מַלְכָּה בְּנָתֵיהּ הוּא תְּלִי לֵיהּ בְּרִבִּי יוֹחָנָן. יָבֹא עָלַי אִם שְׁמַעְתִּיהּ מֵרִבִּי יוֹחָנָן.
כִּיבּוּד אַב וָאֵם. רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן שָׁאֲלוּ אֶת רִבִּי אֱלִיעֶזֶר עַד הֵיכָן הוּא כִּיבּוּד אַב וָאֵם. אָמַר לָהֶן וְלִי אַתֶּם שׁוֹאֲלִין לְכוּ וְשַׁאֲלוּ אֶת דָּמָה בֶן נְתִינָה.
דָּמָה בֶן נְתִינָה רֹאשׁ פַּטְרְבּוּלֵי הָיָה. פַּעַם אַחַת הָיְתָה אִמּוֹ מְסַטַּרְתּוֹ בִּפְנֵי כָּל בּוּלֵי [שֶׁלּוֹ] וְנָפַל קוֹרְדְּקוֹן שֶׁלָּהּ מִיָּדָהּ וְהוֹשִׁיט לָהּ שֶׁלֹּא תִצְטַעֵר. אָמַר רִבִּי
חִזְקִיָּה גּוֹי אַשְׁקְלוֹנִי הָיָה וְרֹאשׁ פַּטְרְבּוּלֵי הָיָה וְאֶבֶן שֶׁיְּשֵׁב עָלֶיהָ אָבִיו לֹא יָשַׁב עָלֶיהָ מִיָּמָיו. וְכֵיוָן שֶׁמֵּת אָבִיו עָשָׂה אוֹתָהּ יְרֵאָה שֶׁלּוֹ. פַּעַם אַחַת אָבְדָה
יָשְׁפָּה שֶׁל בְּנָיָמִן. אָמְרוּ מַאן דְּאִית לֵיהּ טָבָא דִּכְוָותָהּ. אָמְרוּ אִית לְדָמָה בֶּן נְתִינָה. אָזְלוּן לְגַבֵּיהּ וּפָסְקוּ עִמֵּיהּ בְּמֵאָה דִּינָר סְלִיק בְּעֵי מַייְתָהּ לָהוּ וְאַשְׁכָּח
אָבוּהּ דָּמִיךְ וְאִית דַּאֲמְרִין מַפְתְּחָא דְּתֵיבוּתָא הֲוָה יְתִיב גַּו אֲצְבְּעָתֵיהּ דְּאָבוּי. וְאִית דַּמְרִין רִיגְלֵיהּ דְּאָבוּהּ הֲווֹת פְּשִׁיטָא עַל תֵּיבוּתָא. נְחַת לְגַבּוֹן אָמַר לוֹן לָא
יְכִילִית מַייְתוּתֵיהּ לְכוֹן. אָמְרוּ דִּילְמָא דּוּ בְּעֵי פְּרִיטִין טוּבָּן אִסְקוּנֵיהּ לְמָאתַיִם אִסְקוּנֵיהּ לְאֶלֶף. כֵּיוָן דְּאִיתְעֵיר אָבוּהּ מִן שִׁינְתֵּיהּ סְלִק וְאַייְתוֹתֵיהּ לוֹן. בְּעוּ
מַייְתוּן לֵיהּ כְּפִסְיקוּ לֵיהּ אֲחֲרָייָא וְלָא קְבִיל עֲלוֹי. אָמַר מַה אֲנָא מַזְבִּין לְכוֹן אִיקָּרָא דְּאָבָהָתִי בִּפְרִיטִין אִינִי נֶהֱנֶה מִכְּבוֹד אֲבוֹתַי כְּלוּם. מַה פָּרַע לוֹ הַקָּדוֹשׁ

בָּרוּךְ הוּא שֶׁכָּר. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוּן בּוֹ בַּלַּיְלָה יָלְדָה פָּרָתוֹ פָּרָה אֲדוּמָה. וְשָׁקְלוּ לוֹ יִשְׂרָאֵל מִשְׁקָלָהּ זָהָב וּנְטָלוּהָ. אָמַר רַבִּי שַׁבְּתַי כְּתִיב וּמִשְׁפָּט וְרֹב צְדָקָה לֹא יַעֲנֶה. אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַשְׁהֶא מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל עוֹשֵׂי מִצְוֹת בַּגּוֹיִם.

אִמּוֹ שֶׁל רַבִּי טַרְפוֹן יָרְדָה לְטַיֵּיל לְתוֹךְ חֲצֵירָהּ בְּשַׁבָּת. וְהָלַךְ רַבִּי טַרְפוֹן וְהִנִּיחַ שְׁתֵּי יָדֶיהָ תַּחַת פַּרְסוֹתֶיהָ וְהָיְתָה מְהַלֶּכֶת עֲלֵיהֶן עַד שֶׁהִגִּיעָה לְמִיטָּתָהּ. פַּעַם אַחַת חָלָה וְנִכְנְסוּ חֲכָמִים לְבַקְּרוֹ אָמְרָה לָהֶן הִתְפַּלְּלוּ עַל טַרְפוֹן בְּנִי שֶׁהוּא נוֹהֵג בִּי כָּבוֹד יוֹתֵר מִדַּאי. אָמְרוּ לָהּ מַהוּ עֲבַד לֵיךְ וְתַנְיֵית לְהוֹן עוּבְדָא אָמְרוּ לָהּ אֲפִילּוּ עוֹשֶׂה כֵּן אֶלֶף אֲלָפִים אַדַּיִין לַחֲצִי כָּבוֹד שֶׁאָמְרָה תּוֹרָה לֹא הִגִּיעַ.

אִמּוֹ שֶׁל רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בָּאָה וְקִבְּלָה עָלָיו לְרַבּוֹתֵינוּ אָמַר לָהֶן גְּעוּרוּ בִּישְׁמָעֵאל בְּנִי שֶׁאֵינוֹ נוֹהֵג בִּי בְּכָבוֹד. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה נִתְכַּרְכְּמוּ פְּנֵיהֶן שֶׁל רַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ אֵיפְשָׁר לֵית רַבִּי יִשְׁמָעֵאל נוֹהֵג בִּכְבוֹד אִבְּתָיו. אָמְרוּ לָהּ מַה עֲבַד לֵיךְ. אָמְרָה כְּדוּ נְפַק מִבֵּית וַועֲדָה אֲנָא בְּעָיָא מִשְׁזְנָה רֵיגְלוֹי וּמִישְׁתֵּי מֵהֶן וְלָא שְׁבִיק לִי. אָמְרוּ לוֹ הוֹאִיל וְהוּא רְצוֹנָהּ הוּא כְּבוֹדָהּ.

אָמַר רַבִּי מָנָא יְאוּת אִילֵּין טְחוֹנָיָא אָמְרִין כָּל בַּר נַשׁ וּבַר נַשׁ זְכוּתֵיהּ גַּו קוּפְתֵּהּ. אִימֵּיהּ דְּרַבִּי טַרְפוֹן אֲמַר לוֹן אָכִין וַאֲגִיבוּנָהּ אָכִין. אִימֵּיהּ דְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל אֲמַר לוֹן אָכִין וַאֲגִיבוּנָהּ אָכִין. רַבִּי זְעִירָא חֲוָה מִצְטָעֵר וַאֲמַר הַלְוַאי הָיָה לִי אַבָּא וְאִימָּא דְּאִיקְרִינְהוֹן דְּנִירַת גַּן עֵדֶן. כַּד שְׁמַע אִילֵּין תַּרְתֵּין אוּלְפָּנְיָא אֲמַר בְּרִיךְ רַחְמָנָא דְּלֵית לִי לָא אַבָּא וְאִימָּא. לָא כְּרַבִּי טַרְפוֹן חֲוָה יְכִילְנָא עֲבִיד וְלָא כְּרַבִּי יִשְׁמָעֵאל חֲוִינָא מְקַבְּלָה עָלַי. אָמַר רַבִּי אָבוּן פָּטוּר אֲנִי מִכִּיבּוּד אָב וְאֵם. אָמְרוּ כַּד עִבְּרַת לֵיהּ אִימֵּיהּ מִית אָבוֹי כַּד יְלָדַתֵּיהּ מִיתָת.

יֵשׁ שֶׁהוּא מַאֲכִיל אֶת אָבִיו פְּטוּמוֹת וְיוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם וְיֵשׁ שֶׁהוּא כּוֹדְנוֹ בָּרִיחַיִם וְיוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן. כֵּיצַד מַאֲכִיל אֶת אָבִיו פְּטוּמוֹת וְיוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם. חַד בַּר נַשׁ חֲוָה מַייכִיל לְאָבוֹי תַּרְנוּגְלִין פְּטִימִין. חַד זְמָן אֲמַר לֵיהּ אָבוֹי בְּרִי אִילֵּין מְנָן לָךְ. אֲמַר לֵיהּ סַבָּא סַבָּא אֲכוֹל וַאֲדִישׁ דִּכְלָבָיָא אָכְלִין וּמְדַשְׁיִן. נְמְצָא מַאֲכִיל אֶת אָבִיו פְּטוּמוֹת וְיוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם. כֵּיצַד כּוֹדְנוֹ לְרֵיחַיִם וְיוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן. חַד בַּר נַשׁ חֲוָה אִיטְחִין בְּרֵיחָיָא אֲתַת מִצְוָה לַטַּחוֹנָיָא. אֲמַר לֵיהּ אַבָּא עוּל טְחוֹן תַּחְתַּי. אִין מָטַת מְבַזְיָא טַב לִי אֲנָא וְלָא אַתְּ. אִין מָטַת מִילְקֵי טַב לִי אֲנָא וְלָא אַתְּ. נְמְצָא כּוֹדְנוֹ בָּרִיחַיִם וְיוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן.

נֶאֱמַר אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְנֶאֱמַר אֶת יי אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאוֹתוֹ תַּעֲבוֹד. הֵקִישׁ מוֹרָא אָב וְאֵם לְמוֹרָא שָׁמַיִם. נֶאֱמַר כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ וְנֶאֱמַר כַּבֵּד אֶת יי מֵהוֹנֶךָ. הֵקִישׁ כִּיבּוּד אָב וְאֵם לְכִיבּוּד הַמָּקוֹם. נֶאֱמַר וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת. וְנֶאֱמַר אִישׁ אִישׁ כִּי יְקַלֵּל אֱלֹהָיו וְנָשָׂא חֶטְאוֹ. הֵקִישׁ קְלָלַת אָב וְאֵם לְקִילְלַת הַמָּקוֹם. אֲבָל אִי אֶיפְשָׁר לוֹמַר מַכֶּה כְּלַפֵּי לְמַעְלָן. וְכֵן בְּדִין מִפְּנֵי שֶׁשְּׁלָשְׁתָּן שׁוּתָּפִין בּוֹ.

אִי זֶהוּ מוֹרָא. לֹא יוֹשֵׁב בִּמְקוֹמוֹ וְלֹא מְדַבֵּר בִּמְקוֹמוֹ וְלֹא סוֹתֵר אֶת דְּבָרָיו. אִי זֶה הוּא כִּיבּוּד. מַאֲכִיל וּמַשְׁקֶה מַלְבִּישׁ וּמַנְעִיל מַכְנִיס וּמוֹצִיא. מִן דְּמַאן הוּנָא בַּר חִיָּיא אָמַר מִשֶּׁל זָקֵן. וְאִית דְּבָעֵי מֵימַר מִשֶּׁלּוֹ. לֹא כֵן אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה מְנַיִין אֲפִילּוּ אָמַר לוֹ אָבִיו הַשְׁלֵךְ אֶת הָאַרְנָק לַיָּם שֶׁיִּשְׁמַע לוֹ בְּהַהוּא דְּאִית לֵיהּ חוֹרִין וּבְעוֹשֶׂה הֲנָחַת רוּחַ שֶׁל אָבִיו.

אֶחָד הָאִישׁ וְאֶחָד הָאִשָּׁה. אֶלָּא שֶׁהָאִישׁ סְפֵיקָה בְיָדוֹ וְהָאִשָּׁה אֵין סְפֵיקָה בְיָדָהּ. מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לַאֲחֵרִים עָלֶיהָ. נִתְאָרְמְלָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה כְּמִי שֶׁהִיא סְפֵיקָה בְיָדָהּ הִיא.

מִילְתֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא בַּר וָוא [פְּלִיגֵי דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר בָּא תַּנֵּי רַבִּי יוּדָן בַּר בְּרַתֵּיהּ] דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָי דְּתַנֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָי אוֹמֵר גָּדוֹל הוּא כִּיבּוּד אָב וָאֵם שֶׁהֶעֱדִיפוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִכִּיבּוּדוֹ. נֶאֱמַר כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ וְנֶאֱמַר כַּבֵּד אֶת יי מֵהוֹנֶךָ. מִמָּה אַתְּ מְכַבְּדוֹ מִשֶּׁיְּחָנְנְךָ מַפְרִישׁ לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה מַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר שֵׁינִי וּמַעֲשֵׂר עָנִי וְחַלָּה וְעוֹשֶׂה סוֹכָּה וְלוּלָב וְשׁוֹפָר וּתְפִילִין וְצִיצִית וּמַאֲכִיל אֶת הָעֲנִיִּים וְאֶת הָרָעֵיבִים וּמַשְׁקֶה אֶת הַצְּמֵאִים. אִם יֵשׁ לְךָ אַתְּ חַיָּיב בְּכָל אִילּוּ. וְאִם אֵין לְךָ אֵין אַתְּ חַיָּיב בְּאַחַת מֵהֶן. אֲבָל כְּשֶׁהוּא בָּא אֵצֶל כִּיבּוּד אָב וְאֵם בֵּין שֶׁיֵּשׁ לְךָ הוֹן בֵּין שֶׁאֵין לְךָ הוֹן כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ וַאֲפִילּוּ אַתְּ מְסַבֵּב עַל הַפָּתָחִים.

רַבִּי אָחָא בְּשֵׁם רַבִּי אַבָּא בַּר כָּהֲנָא כְּתִיב אוֹרַח חַיִּים פֶּן תְּפַלֵּס נָעוּ מַעְגְּלוֹתֶיהָ וְלֹא תֵדָע. טִילְטֵל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַתַּן שְׂכָרָן שֶׁל עוֹשֵׂי מִצְוֹת כְּדֵי שֶׁיְּהוּ עוֹשִׂין אוֹתָן בֶּאֱמוּנָה. רַבִּי אָחָא בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק כְּתִיב מִכָּל מִשְׁמָר נְצוֹר לִבֶּךָ כִּי מִמֶּנּוּ תּוֹצְאוֹת חַיִּים. מִכָּל מַה שֶּׁאָמְרוּ לָךְ בַּתּוֹרָה הִשָּׁמֵר שֶׁאֵין אַתְּ יוֹדֵעַ מֵאֵי זֶה מֵהֶן יוֹצֵא לְךָ חַיִּים. אָמַר רַבִּי בָּא בַּר כָּהֲנָא הִשְׁוָה הַכָּתוּב מִצְוָה קַלָּה שֶׁבְּקַלּוֹת לְמִצְוָה חֲמוּרָה שֶׁבַּחֲמוּרוֹת. מִצְוָה קַלָּה שֶׁבְּקַלּוֹת זֶה שִׁילּוּחַ הַקֵּן. וּמִצְוָה חֲמוּרָה שֶׁבַּחֲמוּרוֹת זֶה כִּיבּוּד אָב וְאֵם. וּבִשְׁתֵּיהֶן כְּתִיב וְהַאֲרַכְתָּ יָמִים. אָמַר רַבִּי אָבוּן וּמָה אִם דָּבָר שֶׁהוּא פְּרִיעַת הַחוֹב כְּתִיב בּוֹ לְמַעַן יִיטַב לָךְ וּלְמַעַן יַאֲרִיכוּן יָמֶיךָ. דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חִסָּרוֹן כִּיס וְסִיכּוּן נְפָשׁוֹת לֹא כָּל שֶׁכֵּן. אָמַר רַבִּי לֵוִי וְהוּא דְּרָבָה מִנָּה גָּדוֹל הוּא דָּבָר שֶׁהוּא בִּפְרִיעַת חוֹב מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּפְרִיעַת חוֹב. תַּנֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחָי כְּשֵׁם שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָן שֶׁוֶה כָּךְ פּוּרְעָנוּתָן שָׁוֶה. מַה טַּעַם עַיִן תִּלְעַג לְאָב וְתָבוּז לִקְהַת אֵם. עַיִן שֶׁהִלְעִיגָה עַל כִּיבּוּד אָב וְאֵם וּבִיזְּתָה עַל לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים יִקְּרוּהָ עוֹרְבֵי נַחַל יָבוֹא עוֹרֵב שֶׁהוּא אַכְזָרִי וְיִקְּרֶנָּה וְאַל יֶחֱנֶה מִמֶּנָּה. וְיֹאכְלוּהָ בְּנֵי נֶשֶׁר. יָבוֹא נֶשֶׁר שֶׁהוּא רַחְמָן וְיֹאכְלֶנָּה וְיֶחֱנֶה מִמֶּנָּה.

רַבִּי יוֹנָתָן וְרַבִּי יַנַּאי חֲווֹ יְתִיבִין אֲתָא חַד בַּר נַשׁ וּנְשַׁק רֵיגְלוֹי דְּרַבִּי יוֹנָתָן. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי יַנַּיי מַה טִיבוּ חֲוָה שְׁלִים לָךְ מִן יוֹמוֹי אֲמַר לֵיהּ חַד זְמָן אֲתָא קָבַל לִי

עַל בְּרִיהּ דִּיזוֹנִיגִיהּ וַאֲמְרִית לֵיהּ אִיזִיל צוֹר כְּנִישְׁתָּא עֲלוֹי וּבְזִיתֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ וְלָמָּה לָא כְּפִיתֵינֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ וְכוֹפִין לֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ וַאֲדַיִין אַתְּ לְזוּז. חָזַר בֵּיהּ רִבִּי יוֹנָתָן וְקָבְעָה שְׁמוּעָה מִן שְׁמֵיהּ. אָתָא רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן שֶׁכּוֹפִין אֶת הַבֶּן לָזוּז אֶת הָאָב. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן הַלְוַאי חֲווֹן כָּל שְׁמוּעָתָא בְּרִירִין לִי כְּהָדָא שֶׁכּוֹפִין אֶת הַבֶּן לָזוּז אֶת הָאָב.

וּגְמִילוּת חֲסָדִים. דִּכְתִיב רוֹדֵף צְדָקָה וָחֶסֶד יִמְצָא חַיִּים צְדָקָה וְכָבוֹד. כָּבוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה וְחַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק חֲוָה נָסִיב שִׁיבֶּשְׁתֵּיהּ וַחֲוָה מְקַלֶּס קוֹמֵי כַּלָּיָא. וַחֲוָה רִבִּי זְעִירָא חֲמִי לֵיהּ וּמִיטָּמָר מִן קוֹמוֹי אֲמַר חֲמֵי לְהַדֵּין סַבָּא אֵיךְ הוּא מַבְהֵית לֵן. וְכֵינְן דִּדְמָךְ חֲוָה תְּלַת שָׁעִין קָלִין וּבָרְקִין בְּעָלְמָא. נַפְקַת בְּרַת קָלָא וְאָמְרַת דְּמָךְ רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק גְּמִיל חַסָּדָיָא נַפְקוּן לְמִיגְמוֹל לֵיהּ חֶסֶד. נְחָתַת אֵישְׁתָּא מִן שְׁמַיָּא וְאִיתְעֲבִידַת כְּמִין שִׁבְּשָׁא דְּנוּר בֵּין עַרְסָא לְצִיבּוּרָא וַחֲווֹן בְּרִיָּיתָא אָמְרִין חִיוֵי דְּדִין סַבָּא דְּקָמַת לֵיהּ שִׁבֵּישְׁתֵּיהּ.

וַהֲבָאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ. כְּתִיב סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב בַּקֵּשׁ שָׁלוֹם וְרָדְפֵיהוּ. בַּקְּשֵׁיהוּ בִּמְקוֹמְךָ וְרָדְפֵיהוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. אָמַר רִבִּי טַבְיוֹמָא נֶאֱמָר רְדִיפָה רְדִיפָה. מַה רְדִיפָה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן כָּבוֹד בְּעוֹלָם הַזֶּה וְחַיִּים לָעוֹלָם הַבָּא.

וְתַלְמוּד תּוֹרָה. רִבִּי בְּרֶכְיָה וְרִבִּי חִייָא דִּכְפַר תְּחוּמִין חַד אָמַר אֲפִילוּ כָּל הָעוֹלָם כּוּלּוֹ אֵינוֹ שָׁוֶה אֲפִילוּ לְדָבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה. וְחַד אָמַר אֲפִילוּ כָּל מִצְוֹתֶיהָ שֶׁל הַתּוֹרָה אֵינָן שָׁווֹת לְדָבָר אֶחָד מִן הַתּוֹרָה. רִבִּי תַּנְחוּמָה וְרִבִּי יוֹסֵי בֶּן זִימְרָא חַד אָמַר כְּהָדָא. וְחַד אָמַר כְּהָדָא. רִבִּי אַבָּא אָבוֹי דְּרִבִּי אַבָּא בַּר מָרִי בְּשֵׁם רִבִּי אָחָא כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר וְכָל חֲפָצַיִם לֹא יִשְׁווּ בָהּ. וְכָתוּב אַחֵר אוֹמֵר וְכָל חֲפָצֶיךָ לֹא יִשְׁווּ בָהּ. חֲפָצִים אֵילּוּ אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת. חֲפָצֶיךָ אֵילּוּ דִּבְרֵי תוֹרָה. דִּכְתִיב כִּי בְאֶלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם יי.

אַרְטַבָּן שְׁלַח לְרַבֵּינוּ הַקָּדוֹשׁ חַד מַרְגְּלִי טָבָא אַטִימִיטוֹן. אֲמַר לֵיהּ שְׁלַח לִי מִילָּה דְּטָבָה דִּכְוָותָהּ. שְׁלַח לֵיהּ חַד מְזוּזָה. אֲמַר לֵיהּ מַה אֲנָא שָׁלְחִית לָךְ מִילָּה דְּלֵית לָהּ טִימֵי. וְאַתְּ שָׁלְחִתְּ לִי מִילָּה דְּטָבָא חַד פּוֹלָר. אָמַר לֵיהּ חֲפָצֶיךָ וַחֲפָצַיי לֹא יִשְׁווּ בָהּ. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּאַתְּ שָׁלַחְתְּ לִי מִילָּה דַּאֲנָא מְנַסַּר לָהּ. וַאֲנָא שָׁלָחִית לָךְ מִילָּה דְּאַתְּ דָּמָךְ לָךְ וְהִיא מְנַסָּרָה לָךְ דִּכְתִיב בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אוֹתָךְ.

רִבִּי מָנָא שָׁמַע כּוּלְהוֹן מִן הֲדֵין קְרָיָא כִּי לֹא דָּבָר רֵק הוּא מִכֶּם זֶה תַּלְמוּד תּוֹרָה. כִּי הוּא חַייֵכֶם זֶה כִּיבּוּד אָב וְאֵם. וּבַדָּבָר הַזֶּה תַּאֲרִיכוּ יָמִים זוּ גְּמִילוּת חֲסָדִים. עַל הָאֲדָמָה זֶה הַבָּאַת שָׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ.

וּכְנֶגְדָּן אַרְבָּעָה דְּבָרִים שֶׁהֵן נִפְרָעִין מִן הָאָדָם בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. וְאֵילּוּ הֵן עֲבוֹדָה זָרָה וְגִילּוּי עֲרָיוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים. וְלָשׁוֹן הָרַע כְּנֶגֶד כּוּלָּן. עֲבוֹדָה זָרָה מְנַיִין. הִכָּרֵת תִּכָּרֵת הַנֶּפֶשׁ הַהִיא עֲוֹנָהּ בָּהּ. מַה תַּלְמוּד לוֹמַר עֲוֹנָהּ בָּהּ מְלַמֵּד שֶׁהַנֶּפֶשׁ נִכְרָתָה וַעֲוֹנָהּ עִמָּהּ. וּכְתִיב אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְדוֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב. גִּילּוּי עֲרָיוֹת מְנַיִין. וְאֵיךְ אֶעֱשֶׂה הָרָעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת וְחָטָאתִי לֵאלֹהִים. שְׁפִיכוּת דָּמִים מְנַיִין. וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל יי גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשׂוֹא. כְּשֶׁהוּא בָּא אֵצֶל לְשׁוֹן הָרַע מַהוּ אוֹמֵר לֹא גָּדוֹל וְלֹא גְדוֹלָה וְלֹא הַגְּדוֹלָה אֶלָּא גְּדוֹלוֹת יַכֶּרֶת יי כָּל שִׂפְתֵי חֲלָקוֹת לְשׁוֹן מְדַבֶּרֶת גְּדוֹלוֹת.

כְּתִיב וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דִּבָּתָם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם. מַה אָמַר רִבִּי מֵאִיר וְרִבִּי יְהוּדָה וְרִבִּי שִׁמְעוֹן. רִבִּי מֵאִיר אָמַר חֲשׁוּדִין הֵן עַל אֵבֶר מִן הַחַי. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְזַלְזְלִין הֵן בִּבְנֵי הַשִּׁפְחוֹת וְנוֹהֲגִין בָּהֶן כַּעֲבָדִים. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר נוֹתְנִין הֵן עֵינֵיהֶן בִּבְנוֹת הָאָרֶץ. אָמַר רִבִּי יוֹדָה בֶּן פָּזִי פֶּלֶס וּמֹאזְנֵי מִשְׁפָּט לַיי מַעֲשֵׂהוּ כָּל אַבְנֵי כִיס. מַה אָמַר חֲשׁוּדִין הֵן עַל אֵבֶר מִן הַחַי. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּךְ אֲנִי מוֹכִיחַ עֲלֵיהֶן שֶׁהֵן שׁוֹחֲטִין וְאוֹכְלִין וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת כָּל אַבְנֵי כִיס. מַה אָמַר מְזַלְזְלִין הֵן עַל אֵבֶר מִן הַחַי. אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא כָּךְ אֲנִי מוֹכִיחַ עֲלֵיהֶן שֶׁהֵן שׁוֹחֲטִין וְאוֹכְלִין וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכְּתֹנֶת בְּדָם. מַה אָמַר נוֹהֲגִין בָּהֶן כַּעֲבָדִים לְעֶבֶד נִמְכַּר יוֹסֵף. מַה אָמַר עֵינֵיהֶן בִּבְנוֹת הָאָרֶץ. הָא דוּבָּא מִתְגָּרְיָא לָךְ. וַתִּשָּׂא אֵשֶׁת אֲדוֹנָיו אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף וְגוֹמֵר.

רִבִּי יַעֲקֹב בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן זֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר לָשׁוֹן הָרַע אֵינוֹ אוֹמֵר עַד שֶׁהוּא כּוֹפֵר בְּעִיקָּר. וּמַה טַּעֲמָא אֲשֶׁר אָמְרוּ לִלְשׁוֹנֵינוּ נַגְבִּיר שְׂפָתֵינוּ אִתָּנוּ מִי אָדוֹן לָנוּ. כָּל הָעֲבֵירוֹת אָדָם חוֹטֵא בָּאָרֶץ וְאֵילּוּ חוֹטְאִין בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ. מָה טַּעֲמָא שָׂתוּ בַשָּׁמַיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּיהֲלַךְ בָּאָרֶץ. אָמַר רִבִּי יִצְחָק בֵּינוּ נָא זֹאת שִׁכְחֵי אֱלֹהַּ פֶּן יִטְרֹף וְאֵין מַצִּיל. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי תֵּשֵׁב בְּאָחִיךָ תְּדַבֵּר בְּבֶן אִמְּךָ תִּתֵּן דּוֹפִי. מַה כְתִיב תַּמָּן וּלְרָשָׁע אָמַר אֱלֹהִים מַה לְךָ לְסַפֵּר חֻקַּי וַתִּשָּׂא בְרִיתִי עָלַי פִּיךָ.

אַזְהָרָה לְלָשׁוֹן הָרַע מְנַיִין. וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל דָּבָר רָע. אָמַר רִבִּי לָא תַּנִּי רִבִּי יִשְׁמָעֵאל לֹא תֵלֵךְ רָכִיל בְּעַמֶּךָ. זוּ רְכִילוּת לָשׁוֹן הָרַע. תַּנִּי רִבִּי נְחֶמְיָה שֶׁלֹּא תְהֵא כְּרוֹכֵל הַזֶּה מַטְעִין דְּבָרָיו שֶׁל זֶה לְזֶה וּדְבָרָיו שֶׁל זֶה לְזֶה.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָא בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה קָשֶׁה הוּא אֲבַק לָשׁוֹן הָרַע שֶׁדִּיבְּרוּ הַכְּתוּבִים דִּבְרֵי בַדַּאי בִּשְׁבִיל לְהַטִּיל שָׁלוֹם בֵּין אַבְרָהָם לְשָׂרָה. וַתִּצְחַק שָׂרָה בְקִרְבָּהּ לֵאמוֹר אַחֲרֵי בְלוֹתִי הָיְתָה לִי עֶדְנָה וַאדֹנִי זָקֵן. וּלְאַבְרָהָם אֵינוֹ אוֹמֵר כֵּן אֶלָּא לָמָּה זֶה צָחֲקָה שָׂרָה לֵאמוֹר הַאַף אָמְנָם אֵלֵד וַאֲנִי זָקַנְתִּי. וַאדֹנִי זָקֵן אֵין כְּתִיב כַּאן אֶלָּא וַאֲנִי זָקַנְתִּי. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה הוּא קָשֶׁה אֲבַק לָשׁוֹן הָרַע שֶׁדִּיבְּרוּ הַכְּתוּבִים דִּבְרֵי בַדַּאי כְּדֵי לְהַטִּיל שָׁלוֹם בֵּין יוֹסֵף לְאֶחָיו. הַהוּא דִּכְתִיב וַיְצַוּוּ אֶת יוֹסֵף לֵאמֹר אָבִיךָ צִוָּה לִפְנֵי מוֹתוֹ לֵאמֹר. כֹּה תֹאמְרוּ לְיוֹסֵף אָנָּא שָׂא נָא וגו׳. וְלָא אַשְׁכְּחָן דְּפָקַד כְּלוּם.

רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן מוּתָּר לוֹמַר לָשׁוֹן הָרַע עַל בַּעֲלֵי מַחְלוֹקֶת. וּמַה טַּעַם וַאֲנִי אָבוֹא אַחֲרֶיךָ וּמִלֵּאתִי אֶת דְּבָרֶיךָ. רִבִּי זְעִירָא בְּעָא קוֹמֵי

רִבִּי יַעֲקֹב מִפְּנֵי מַה נֶּהֱרָג אֲדוֹנִיָּה בֶּן חַגִּית מִפְּנֵי שֶׁתָּבַע אֶת אֲבִישַׁג הַשּׁוּנַמִּית. אָמַר לֵיהּ עִילָּא הָיוּ מְבַקְּשִׁין לְהַתִּיר דָּמָן שֶׁל בַּעֲלֵי מַחְלוֹקֶת.

בְּעוֹן קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן אִי זֶהוּ לָשׁוֹן הָרַע הָאוֹמְרוֹ וְהַיּוֹדְעוֹ.

חֲנוּתָא דְּכִיתְנָאֵי הֲוָה לוֹן צוֹמוּת וַהֲוָה תַמָּן חַד מִיתְקְרֵי בַּר חוֹבֶץ וְלָא סְלַק. אָמְרֵי מַה אֲנָן אָכְלִין יוֹמָא דֵין אֲמַר חַד חוֹבְצִין אֲמַר יֵיתֵי בַּר חֲבִירִין. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן זֶה אָמַר לָשׁוֹן הָרַע בְּהַצְנֵעַ. בּוּלְוָוטַיְה דְּצִיפּוֹרִין הֲוָה לְהוֹן צוֹמוּת וַהֲוָה תַמָּן חַד מִיתְקְרֵי יוֹחָנָן וְלֹא סְלַק אֲמַר חַד לְחַד לֵית אֲנָן סָלְקִין מְבַקְּרָה לְרִבִּי יוֹחָנָן יוֹמָא דֵין. אָמְרִין יֵיתֵי יוֹחָנָן. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ זֶה אָמַר לָשׁוֹן הָרַע בְּצָדָק.

אָמַר רִבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא דּוֹרוֹ כּוּלָּן צַדִּיקִים הָיוּ וְעַל יְדֵי שֶׁהָיָה לָהֶן דִּילָטוֹרִין הָיוּ יוֹצְאִין בַּמִּלְחָמָה וְהָיוּ נוֹפְלִין. הוּא שֶׁדָּוִד אָמַר נַפְשִׁי בְתוֹךְ לְבָאִים אֶשְׁכְּבָה לוֹהֲטִים. נַפְשִׁי בְתוֹךְ לְבָאִים זֶה אַבְנֵר וַעֲמָשָׂא שֶׁהָיוּ לְבָאִים בַּתּוֹרָה. אֶשְׁכְּבָה לוֹהֲטִים זֶה דּוֹאֵג וְאַחִיתוֹפֶל שֶׁהָיוּ לְהוּטִין אַחַר לָשׁוֹן הָרַע. בְּנֵי אָדָם שִׁינֵּיהֶם חֲנִית וְחִצִּים אֵילּוּ בַּעֲלֵי קְעִילָה. דִּכְתִיב הֲיִסְגְּרוּנִי בַּעֲלֵי קְעִילָה בְיָדוֹ הֲיֵרֵד שָׁאוּל. וּלְשׁוֹנָם חֶרֶב חַדָּה אֵילּוּ הַזִּיפִּים בְּבוֹא הַזִּיפִּים וַיֹּאמְרוּ לְשָׁאוּל. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר דָּוִד לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רִבּוֹן הָעוֹלָמִים מַה שְׁכִינָתְךָ לִירֵד בָּאָרֶץ סַלֵּק שְׁכִינָתְךָ מִבֵּינֵיהוֹן. הֲהוּא דִּכְתִיב רוֹמָה עַל שָׁמַיִם אֱלֹהִים עַל כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ. אֲבָל דּוֹרוֹ שֶׁל אַחְאָב עוֹבְדֵי עֲבוֹדָה זָרָה הָיוּ וְעַל יְדֵי שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶן דִּילָטוֹרְיָא הָיוּ יוֹרְדִין לַמִּלְחָמָה וְנוֹצְחִין הוּא שֶׁעוֹבַדְיָהוּ אָמַר לְאֵלְיָהוּ הֲלֹא הוּגַּד לַאדוֹנִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בַּהֲרוֹג אִיזֶבֶל אֶת נְבִיאֵי יי וְגוֹמֵר וַאֲכַלְכְּלֵם לֶחֶם וָמָיִם. אִם לֶחֶם לָמָּה מַיִם וְאִם מַיִם לָמָּה לֶחֶם. אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁהָיוּ הַמַּיִם קָשִׁין לוֹ לְהָבִיא יוֹתֵר מִן הַלֶּחֶם. וְאֵלְיָהוּ מַכְרִיז בְּרֹאשׁ הַכַּרְמֶל אֲנִי נוֹתַרְתִּי נָבִיא לְבַדִּי לַיי. וְכָל עַמָּא יָדְעִין וְלָא מְפָרְסְמִין לְמַלְכָּא.

וְלָמָּה קוֹרֵא אוֹתוֹ שְׁלִישִׁי שֶׁהוּא הוֹרֵג שְׁלִשָּׁה הָאוֹמְרוֹ וְהַמְקַבְּלוֹ וְזֶה שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו. וּבִימֵי שָׁאוּל נָהֲרגוּ אַרְבָּעָה דּוֹאֵג שֶׁאָמְרוֹ שָׁאוּל שֶׁקִּיבְּלוֹ אֲחִימֶלֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו וְאַבְנֵר. אַבְנֵר לָמָּה נֶהֱרַג. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְרַבָּנִין. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר עַל שֶׁעָשָׂה דָּמָן שֶׁל נְעָרִים שְׁחוֹק שֶׁנֶּאֱמַר יָקוּמוּ נָא הַנְּעָרִים וְיְשַׂחֲקוּ לְפָנֵינוּ וַיֹּאמֶר אַבְנֵר יָקוּמוּ. וְרִישׁ לָקִישׁ עַל שֶׁהִקְדִּים שְׁמוֹ לִשְׁמוֹ שֶׁל דָּוִד הַהוּא דִּכְתִיב וַיִּשְׁלַח אַבְנֵר מַלְאָכִים אֶל דָּוִד תַּחְתָּיו לֵאמֹר לְמִי הָאָרֶץ. כְּתַב מִן אַבְנֵר לְדָוִד. וְרַבָּנִין אָמְרִין עַל שֶׁלֹּא הִנִּיחַ לְשָׁאוּל לְהִתְפַּיֵּיס מִן דָּוִד. הַהוּא דִּכְתִיב וְאָבִי רְאֵה גַּם רְאֵה אֶת כְּנַף מְעִילְךָ בְיָדִי. אָמַר לֵיהּ מַה אַתְּ בְּעִי מִן גּוּלְגְּלוֹי דְּהַדֵּין בְּסִירָה הוּעֲרַת. וְכֵינָן שֶׁבָּאוּ לְמַעֲנַל אָמַר לֵיהּ הֲלֹא תַעֲנֶה אַבְנֵר. גַּבֵּי כְּנַף אָמְרַת בְּסִירָה הוּעֲרַת חֲנִית וְצַפַּחַת בְּסִירָה הוּעֲרוּ. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים עַל יְדֵי שֶׁהָיְתָה סְפֵּיקָה בְיָדוֹ לְמְחוֹת בְּנוֹב עִיר הַכֹּהֲנִים וְלֹא מִיחָה.

חִיצֵי גִבּוֹר שְׁנוּנִים עִם גַּחֲלֵי רְתָמִים. כָּל כְּלֵי זַיִן מַכִּין בְּמְקוֹמָן. וְזֶה מַכֶּה מֵרָחוֹק. כָּל הַגְּחָלִים כָּבוּ מִבְּחוּץ כָּבוּ מִבִּפְנִים. וְאֵילּוּ אַף עַל פִּי שֶׁכָּבוּ מִבְּחוּץ לֹא כָבוּ מִבִּפְנִים. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִנִּיחַ גְּחָלִים בּוֹעֲרוֹת בְּחָג וּבָא וּמָצָאן בּוֹעֲרוֹת בְּפֶסַח.

אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן אוֹמֵר לְנָחָשׁ מִפְּנֵי מַה אַתָּה מְהַלֵּךְ וּלְשׁוֹנְךָ שׁוֹתֶת. אָמַר לוֹן דּוּ גָּרַם לִי. מַה הֲנָיָיה לָךְ שֶׁאַתְּ נוֹשֵׁךְ. אַרְיֵה טוֹרֵף וְאוֹכֵל וְאֵב טוֹרֵף וְאוֹכֵל אַתְּ מַה הֲנָיָיה יֵשׁ לָךְ. אָמַר לָהֶן אִם יֹשֵׁךְ הַנָּחָשׁ בְּלִי לַחַשׁ. אִילּוּלֵא אִיתְאֲמַר לִי מִן שְׁמַיָּא נְכִית לֹא חֲוִינָא נְכִית. מִפְּנֵי מַה אַתָּה נוֹשֵׁךְ אֶבֶר אֶחָד וְכָל הָאֵיבָרִים מַרְגִּישִׁין. אָמַר לָהֶן וְלִי אַתֶּם שׁוֹאֲלִין אִמְרוּ לְבַעַל הַלָּשׁוֹן שֶׁהוּא אוֹמֵר כַּאן וְהוֹרֵג בְּרוֹמֵי. אוֹמֵר בְּרוֹמֵי וְהוֹרֵג בְּסוּרְיָא. וּמִפְּנֵי מַה אַתָּה מָצוּי בֵּין הַגְּדֵרוֹת. אָמַר לָהֶן אֲנִי פָּרַצְתִּי גְדֵרוֹ שֶׁל עוֹלָם.

הַזְּכוּת יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְיֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת. עֲבֵירָה יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְאֵין לָהּ פֵּירוֹת. הַזְּכוּת יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְיֵשׁ לָהּ פֵּירוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פְרִי מַעַלְלֵיהֶם יֹאכֵלוּ. עֲבֵירָה יֵשׁ לָהּ קֶרֶן וְאֵין לָהּ פֵּירוֹת שֶׁנֶּאֱמַר אוֹי לָרָשָׁע רָע כִּי גְמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לוֹ. מַה אֲנִי מְקַיֵּים וַיֹּאכְלוּ מִפְּרִי דַרְכָּם. אֶלָּא כָּל עֲבֵירָה שֶׁעָשָׂת פֶּרִי יֵשׁ לָהּ פֶּרִי וּשְׁלֹא עָשָׂת פֶּרִי אֵין לָהּ פֶּרִי.

מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַמָּקוֹם מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. מַחֲשָׁבָה רָעָה אֵין הַמָּקוֹם מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה. מַחֲשָׁבָה טוֹבָה הַמָּקוֹם מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה דִּכְתִיב אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יי אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ. מַחֲשָׁבָה רָעָה אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ לְמַעֲשֶׂה אֶלָּא אִם רָאִיתִי בְלִבִּי לֹא יִשְׁמַע יי. הָדָא דְתֵימָא בְּיִשְׂרָאֵל אֲבָל בַּגּוֹיִם חִילּוּפִין מַחֲשָׁבָה טוֹבָה אֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ. מַחֲשָׁבָה רָעָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ. מַחֲשָׁבָה טוֹבָה אֵין הַמָּקוֹם מְצָרְפָהּ. דִּכְתִיב וְעַד מֵיעָלֵי שִׁמְשָׁא חֲוָה מִשְׁתַּדַּר לְהַצָּלוּתֵיהּ. וְלָא כְתִיב לְשֵׁיזְבֵיהּ. מַחֲשָׁבָה רָעָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְצָרְפָהּ. מִקָּטֵל מֵחֲמַס אָחִיךָ יַעֲקֹב. וְכִי הֲרָגוֹ. אֶלָּא מְלַמֵּד שֶׁחָשַׁב עָלָיו לְהוֹרְגוֹ וְהֶעֱלָה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִילּוּ הָרְגוֹ.

תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַי חֲבֵרַי שֶׁהָיָה אָדָם צַדִּיק גָּמוּר כָּל יָמָיו וּבְאַחֲרוֹנָה מָרַד אִיבֵּד זֶה כָּל מַה שֶּׁעָשָׂה כָּל יָמָיו מָה טַעַם וּבְשׁוּב צַדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וְעָשָׂה עָוֶל. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר וּבְתוֹהֵא עַל הָרִאשׁוֹנוֹת. חֲבֵרַי שֶׁהָיָה אָדָם רָשָׁע גָּמוּר כָּל יָמָיו וּבְסוֹף עָשָׂה תְּשׁוּבָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַבְּלוֹ מַה טַעַם וּבְשׁוּב רָשָׁע מֵרִשְׁעָתוֹ. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן וְלֹא עוֹד אֶלָּא כָּל הָעֲבֵירוֹת שֶׁעָשָׂה הֵן נֶחְשָׁבִין עָלָיו כִּזְכִיוֹת מַה טַעַם מוֹר וַאֲהָלוֹת קְצִיעוֹת כָּל בִּגְדוֹתַיִךְ. כָּל בִּגְידוֹת שֶׁבָּגַדְתְּ בִּי חֲבֵרַי הֵן כְּמוֹר וַאֲהָלוֹת וּקְצִיעוֹת.

רוּבּוֹ זְכִיוֹת וּמִיעוּטוֹ עֲבֵירוֹת נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ מִיעוּט עֲבֵירוֹת קַלּוֹת שֶׁעָשָׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה בִּשְׁבִיל לִיפָּרַע מִמֶּנּוּ מַשְׁלָם לֶעָתִיד לָבוֹא. אֲבָל רוּבּוֹ עֲבֵירוֹת וּמִיעוּטוֹ זְכִיוֹת. נוֹתְנִין לוֹ שְׂכַר מִצְוֹת קַלּוֹת שֶׁעָשָׂה בָּעוֹלָם הַזֶּה בִּשְׁבִיל לִיפָּרַע מִמֶּנּוּ מַשְׁלָם לֶעָתִיד לָבוֹא. אֲבָל הַפּוֹרֵק עוֹל וְהַמֵּפִיר בְּרִית וְהַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה אַף

עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מַעֲשִׂים טוֹבִים נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה וְהַקֶּרֶן קַיֶּמֶת לוֹ לָעוֹלָם הַבָּא. עֲבוֹדָה זָרָה וְגִילּוּי עֲרָיוֹת. רַבִּי יוֹנָה וְרַבִּי יוֹסֵי חַד אָמַר בְּקַלּוֹת וְחַד אָמַר בַּחֲמוּרוֹת. מַה חֲנַן קַיְימִין. אִם בְּאוֹתוֹ שֶׁעָשָׂה תְּשׁוּבָה אֵין כָּל דָּבָר עוֹמֵד בִּפְנֵי כָּל בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה. אֶלָּא כִּי אֲנַן קַיְימִין בְּאוֹתוֹ שֶׁלֹּא עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּמֵת בְּיִיסוּרִין.

תַּמָּן תַּנִּינָן אֵילּוּ שֶׁאֵין לָהֶן חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא הָאוֹמֵר אֵין תְּחִיַּית מֵתִים וְאֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם וְאֶפִּיקוּרוֹס. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר אַף הַקּוֹרֵא בְּסְפָרִים הַחִיצוֹנִים. וְהַלּוֹחֵשׁ עַל הַמַּכָּה וְאוֹמֵר כָּל הַמַּחֲלָה אֲשֶׁר שַׂמְתִּי בְמִצְרַיִם לֹא אָשִׂים עָלֶיךָ כִּי אֲנִי יי רוֹפְאֶךָ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר אַף הָהוֹגֶה אֶת הַשֵּׁם בְּאוֹתִיּוֹתָיו. הוֹסִיפוּ עֲלֵיהֶן הַפּוֹרֵק עוֹל וְהַמֵּיפֵר בְּרִית וְהַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה אֵין לָהֶן חֵלֶק לָעוֹלָם הַבָּא. הַפּוֹרֵק עוֹל זֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר יֵשׁ תּוֹרָה וְאֵינִי סוֹבְלָהּ. הַמֵּיפֵר בְּרִית זֶה שֶׁהוּא מוֹשֵׁךְ לוֹ עָרְלָה. הַמְגַלֶּה פָּנִים בַּתּוֹרָה זֶה שֶׁהוּא אוֹמֵר לֹא נִיתְּנָה תוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם. וְלֹא כְּבָר תַּנִּיתָהּ הָאוֹמֵר אֵין תּוֹרָה מִן הַשָּׁמַיִם. תַּנָּא רַבִּי חֲנַנְיָה עֲנָתוֹנָיָא קוֹמֵי רַבִּי מָנָא זֶה שֶׁהוּא עוֹבֵר עַל דִּבְרֵי תוֹרָה בְּכַפְרְהֶסְיָא כְּגוֹן יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה וַחֲבֵירָיו.

רוּבּוֹ זְכִיּוֹת יוֹרֵשׁ גַּן עֵדֶן. רוּבּוֹ עֲבֵירוֹת יוֹרֵשׁ גֵּיהִנֹּם. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא נוֹשֵׂא [עֲוֹנוֹת] אֵין כְּתִיב כַּאן אֶלָּא נוֹשֵׂא עָוֹן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חוֹטֵף שְׂטָר אֶחָד מִן הָעֲבֵירוֹת וְהַזְּכִיּוֹת מַכְרִיעוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר וּלְךָ יי חֶסֶד כִּי אַתָּה תְּשַׁלֵּם לְאִישׁ כְּמַעֲשֵׂהוּ. וְאִי לֵית לֵיהּ אַתְּ יְהֵיב לֵיהּ מִן דִּידָךְ. הֵיא דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר דְּרַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר וְרַב חֶסֶד מַטֶּה כְּלַפֵּי חֶסֶד.

רַבִּי יִרְמְיָה אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק בְּעִי צְדָקָה תִּצֹּר תָּם דָּרֶךְ וְרִשְׁעָה תְּסַלֵּף חַטָּאת. חַטָּאִים תְּרַדֵּף רָעָה וְאֶת צַדִּיקִים יְשַׁלֵּם טוֹב. אִם לַלֵּיצִים הוּא יָלִיץ וְלַעֲנָוִים יִתֵּן חֵן. רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמוֹר וּרְשָׁעִים בַּחֹשֶׁךְ יִדָּמוּ. כְּבוֹד חֲכָמִים יְנַחֲלוּ וּכְסִילִים מֵרִים קָלוֹן. וּסְגֻלִּין סְיָיגָה וְתַרְעִין תְּרֵיעָה. רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק שׁוֹמֵר אָדָם אֶת עַצְמוֹ מִן הָעֲבֵירָה פַּעַם רִאשׁוֹנָה שְׁנִיָּה וּשְׁלִישִׁית מִיכַּן וָאֵילַךְ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְשַׁמְּרוֹ. מַה טַעַם הֵן כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל פַּעֲמַיִם שָׁלֹשׁ עִם גָּבֶר. אָמַר רַבִּי זְעִירָא וּבִלְחוּד דְּלָא יְתִיב לֵיהּ מַה טַעַם וְהַחוּט הַמְשׁוּלָּשׁ לֹא לְעוֹלָם יִנָּתֵק אֵין כְּתִיב כַּאן אֶלָּא לֹא בִּמְהֵרָה יִנָּתֵק. אֵין מִטְרַחַת עֲלוֹי מִיפְּסַק הוּא.

רַבִּי חוּנָא בְשֵׁם רַבִּי אַבָּהוּ הַקָּדוֹשׁ אֵין לְפָנָיו שִׁכְחָה הָא בִּשְׁבִיל יִשְׂרָאֵל נַעֲשָׂה שׁוֹכְחָן. מַה טַעַם נוֹשֵׂא עָוֹן כְּתִיב. וְכֵן דָּוִד הוּא אוֹמֵר נָשָׂאתָ עֲוֹן עַמֶּךָ כִּסִּיתָ כָּל חַטֹּאתָם סֶלָה.

ב **משנה:** אֵין פּוֹחְתִין לְפֵיאָה מִשִּׁשִּׁים. אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ אֵין לְפֵיאָה שִׁיעוּר הַכֹּל לְפִי גוֹדֶל הַשָּׂדֶה וּלְפִי הָעֲנִיִּים וּלְפִי הָעֲנָוָה.

הלכה: תַּנֵּי אֵין אוֹמְרִים לוֹ הֵבֵא גְּמָלִים וּטְעוֹן. מִתְנִיתָא בְּיֶתֶר מִכְּשִׁיעוּר. אֲבָל בִּכְשִׁיעוּר אוֹמְרִים לוֹ הֵבֵא גְּמָלִים וּטְעוֹן. שָׂדֶהוּ מְרוּבָּה וַעֲנִיִּים מוּעָטִין נוֹתֵן לְפִי שָׂדֶהוּ. שָׂדֶהוּ מְעוּטָה וַעֲנִיִּים מְרוּבִּין נוֹתֵן לְפִי הָעֲנִיִּים. רַבִּי שִׁמְעוֹן דָּרַשׁ שְׁנֵי דְבָרִים לְקָלוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. שָׂדֶהוּ מְרוּבָּה וַעֲנִיִּים מְמוּעָטִין נוֹתֵן לְפִי הָעֲנִיִּים. שָׂדֶהוּ מְעוּטָה וַעֲנִיִּים מְרוּבִּין נוֹתֵן לְפִי שָׂדֶהוּ. מַתְנִיתָא לֹא אָמַר כֵּן אֶלָּא הַכֹּל לְפִי גוֹדֶל הַשָּׂדֶה וּלְפִי הָעֲנִיִּים וּלְפִי הֲעָנָוָה.

ג **משנה:** נוֹתְנִין פֵּיאָה מִתְּחִילַת הַשָּׂדֶה וּמֵאֶמְצָעָהּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר וּבִלְבַד שֶׁיִּתֵּן בַּסּוֹף כְּשִׁיעוּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אִם שִׁייֵר קֶלַח אֶחָד סוֹמֵךְ לוֹ מִשּׁוּם פֵּיאָה וְאִם לָאו אֵינוֹ נוֹתֵן אֶלָּא מִשּׁוּם הֶבְקֵר.

הלכה: נוֹתְנִין פֵּיאָה מִתְּחִילַת הַשָּׂדֶה וּמֵאֶמְצָעָהּ. רַבִּי יוֹסֵי בְשֵׁם רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וּבְקֻצָרְכֶם מַה תַּלְמוּד לוֹמַר לְקֻצוֹר אֶלָּא אַחַת בַּתְּחִילָּה וְאַחַת בַּסּוֹף. רַבִּי יוֹסֵי בְשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי וּבְקֻצָרְכֶם מַה תַּלְמוּד לוֹמַר לְקֻצוֹר אֶלָּא אַחַת לַגְּבוֹהַּ וְאֶחָד לְהֶדְיוֹט. רַבִּי יוּדָן בְּעִי כְלוּם מָעוֹת הֶקְדֵּשׁ מִתְחַלְּקִין לֹא בְּתָלוּשׁ שְׁמָא בְּמְחוּבָּר. אָמַר רַבִּי חֲנִינָא שֶׁלֹּא תֹאמַר יֵעָשֶׂה קָצִיר הֶקְדֵּשׁ כְּקָצִיר הֶדְיוֹט.

רִאשׁוֹנָה מַהוּ. מִן מַה דְּתַנֵּי חֲרֵי זוּ פֵּיאָה וְצָרִיךְ לִיתֵּן בְּסוֹף כְּשִׁיעוּר הָדָא אָמְרָה קִידְּשָׁה מְשׁוּם פֵּיאָה. מַהוּ כְשִׁיעוּר כָּל שָׂדֶהוּ אוֹ כְשִׁיעוּר הַמִּשְׁתַּיֵּיר. אִיפְשַׁר לוֹמַר קִידְּשָׁה מְשׁוּם פֵּיאָה וְתֵימַר כְּשִׁיעוּר כָּל שָׂדֶהוּ אֶלָּא כְשִׁיעוּר הַמִּשְׁתַּיֵּיר.

רַבִּי חִיָּיא בְשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן בְּמְחוּבָּר. רַבִּי יַסָּא בְשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן בְּתָלוּשׁ. מַה מִתְכַּוְּוִין לְפָטוֹר אֶת שָׂדֶהוּ אוֹ לֹא. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. דְּאָמַר רַבִּי יַסָּא בְשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן לְעוֹלָם הוּא מוֹסִיף וְהוֹלֵךְ. מַה נָן קַיְימִין. אִם בְּמִתְכַּוְּוִין לְפָטוֹר אֶת שָׂדֶהוּ כְּבָר נִפְטְרָה. אֶלָּא כִּי נָן קַיְימִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוְּוִין לְפָטוֹר אֶת שָׂדֶהוּ.

ד **משנה:** כְּלָל אָמְרוּ בְּפֵיאָה כָּל שֶׁהוּא אוֹכֶל וְנִשְׁמָר וְגִידּוּלָיו מִן הָאָרֶץ וּלְקִיטָתוֹ כְּאַחַת וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם חַייָב בְּפֵיאָה. וְהַתְּבוּאָה וְהַקִּטְנִית בִּכְלָל זֶה. וּבְאֵילָן הָאוֹג וְהֶחָרוּבִין הָאֲגוּזִים וְהַשְּׁקֵדִים הַגַּפָּנִים וְהָרִימּוֹנִים הַזֵּיתִים וְהַתְּמָרִים חַייָבִין בְּפֵיאָה.

הלכה: וּבְקֻצָרְכֶם אֵין לִי אֶלָּא קוֹצֵר. תּוֹלֵשׁ מְנַיִין תַּלְמוּד לוֹמַר לְקֻצוֹר. עוֹקֵר מְנַיִין תַּלְמוּד לוֹמַר קְצִירְךָ. אֵין לִי אֶלָּא תְּבוּאָה. קִיטְנִית מְנַיִין תַּלְמוּד לוֹמַר בְּאַרְצְכֶם. אִילָנוֹת מְנַיִין תַּלְמוּד לוֹמַר שָׂדְךָ.

תַּנְיָ זוֹרְעִין זְרָעִים וְזַרְעֵי אִילָן כְּאַחַת וְהַזּוֹרֵעַ מִן הַחַרְצַנִּים לוֹקֶה אַרְבָּעִים. אָמַר רִבִּי זְעִירָא כְּתִיב לֹא תִזְרַע כַּרְמְךָ כִּלְאָיִם. עִיקָּר כַּרְמְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאַיִם. רִבִּי יוּדָן קַפּוֹדְקָיָא בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. תַּמָּן אָמְרִין אֵין זַרְעֵי אִילָן קְרוּיִין זְרָעִים וְכֹה אַתְּ אָמַר זַרְעֵי אִילָן קְרוּיִין זְרָעִים. אָמַר לֵיהּ תַּמָּן מִיעֵט הַכָּתוּב שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהָיוֹת קוֹרִין אוֹתָן זְרָעִים בְּרַם הָכָא רִיבָּה הַכָּתוּב עַל כָּל זֶרַע זֶרוּעַ אֲשֶׁר יִזָּרֵעַ.

וְאִית דְּבָעֵי נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָכָא כִּי תִבְצֹר כַּרְמְךָ מַה אַתְּ שְׁמַע מִינָּהּ אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא תְדַקְדֵּק כְּמָה דְּתֵימַר וְעוֹלֵל לָמוֹ. כִּי תַחְבּוֹט זֵיתֶךָ מַה אַתְּ שְׁמַע מִינָּהּ אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא תַקִּיפוּ פְּאַת רֹאשְׁכֶם. זַיִת מַה זַיִת וְכֶרֶם מְיוּחָדִין שֶׁלְּקִיטָתָן כְּאַחַת וּמַכְנְסָן לְקִיּוּם חַיָּבִין בְּפֵיאָה. אַף כָּל דָּבָר שֶׁלְּקִיטָתוֹ כְּאַחַת וּמַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם חַיָּבִין. אִי מַה זַיִת וְכֶרֶם מְיוּחָדִין שֶׁהֵן חַיָּבִין בִּבְיכּוּרִין וְחַיָּבִין בְּפֵיאָה אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא חַיָּב בִּבְיכּוּרִים חַיָּב בְּפֵיאָה. תַּלְמוּד לוֹמַר קְצִירְךָ. אֲפִילּוּ קְצִיר אוֹרֶז אֲפִילּוּ קְצִיר דּוֹחָן.

יֹאמַר זַיִת וְאַל יֹאמַר כֶּרֶם. שֶׁאִילּוּ נֶאֱמַר זַיִת וְלֹא נֶאֱמַר כֶּרֶם הָיִיתִי אוֹמֵר זַיִת שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַפֶּרֶט חַיָּבִין בְּפֵיאָה כֶּרֶם שֶׁהוּא חַיָּב בְּפֶרֶט לֹא יְהֵא חַיָּב בְּפֵיאָה. הוֹי צוֹרֶךְ הוּא שֶׁיְּהֵא אוֹמֵר כֶּרֶם. אוֹ אִילּוּ נֶאֱמַר כֶּרֶם וְלֹא נֶאֱמַר זַיִת הָיִיתִי אוֹמֵר כֶּרֶם שֶׁהוּא חַיָּב בְּפֶרֶט יְהֵא חַיָּב בְּפֵיאָה זַיִת שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַפֶּרֶט יְהֵא פָּטוּר מִן הַפֵּיאָה. הוֹי צוֹרֶךְ הוּא שֶׁיֹּאמַר זַיִת וְצוֹרֶךְ הוּא שֶׁיֹּאמַר כֶּרֶם.

יָצָא זַיִת וְלִימַּד עַל כָּל הָאִילָנוֹת פֵּיאָה. יָצָא כֶּרֶם וְלִימַּד עַל כָּל הָאִילָנוֹת פֶּרֶט. וּכְשֶׁם שֶׁיָּצָא זַיִת וְלִימַּד עַל הָאִילָנוֹת פֵּיאָה. כָּךְ יָצָא כֶּרֶם וְלִימַּד עַל כָּל הָאִילָנוֹת פֶּרֶט. אָמַר רִבִּי אָבִין דָּבָר שֶׁהוּא שָׁוֶה לִשְׁנֵיהֶן מְלַמֵּד. וְדָבָר (שֶׁהוּא) [שֶׁאֵינוֹ] שָׁוֶה בִּשְׁנֵיהֶן אֵינוֹ מְלַמֵּד.

עַל דַּעְתֵּיהּ שֶׁל רִבִּי יִשְׁמָעֵאל נִיחָא דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל דָּרַשׁ כָּל דָּבָר שֶׁהוּא בִּכְלָל וְיָצָא לִידוֹן בְּדָבָר חָדָשׁ נֶעֱקָר מִן הַכְּלָל וַהֲרֵי הוּא בְּחִידּוּשׁוֹ צוֹרֶךְ הוּא שֶׁיֵּאָמֵר פֵּיאָה בְּכֶרֶם. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבָּנִין דְּאִינּוּן אָמְרִין הֲרֵי הוּא בִּכְלָלוֹ וַהֲרֵי הוּא בְּחִידּוּשׁוֹ. לְאֵי זֶה דָּבָר נֶאֱמַר פֵּיאָה בְּכֶרֶם. אָמַר רִבִּי אָבִין אֶלָּא לֹא יָצָא אֶלָּא כֶּרֶם יְאוּת חֲזִית מַקְשֵׁי. עַכְשָׁיו שֶׁיָּצָא כֶּרֶם וְזַיִת. אִילּוּ נֶאֱמַר זַיִת וְלֹא נֶאֱמַר כֶּרֶם הָיִיתִי אוֹמֵר זַיִת שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַפֶּרֶט חַיָּב בְּפֵיאָה כֶּרֶם שֶׁהוּא חַיָּב בְּפֶרֶט יִיפָּטֵר מִן הַפֵּיאָה.

כְּמָה דְּתֵימַר גַּבֵּי קָצִיר דָּבָר שֶׁלְּקִיטָתוֹ כְּאַחַת וְחַיָּב בְּפֵיאָה וְאָמַר אַף בְּפוֹעֵל כָּךְ אָמַר רִבִּי יוֹנָה שַׁנְיָיה הוּא דִּכְתִיב וְקָטַפְתָּ מְלִילוֹת בְּיָדְךָ אֲפִילּוּ מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ לְקִיּוּם.

תַּנְיָ רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר רוֹטְבֵי תְמָרִים פְּטוּרִין מִן הַפֵּיאָה לְפִי שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּהֶן מַמְתִּין לָאַחֲרוֹן. יְאוּת אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יְהוּדָה. מַה טַעְמָא דְּרַבָּנִן. אָמַר רִבִּי זְעִירָא מִפְּנֵי שֶׁכּוּלָּן צְרִיכִין שְׁאוֹר בַּת אַחַת.

רִבִּי יִצְחָק בֶּן חֲקוֹלָה וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי תְּרַוֵיהוֹן אָמְרִין קוֹלְקָס לְיֶרֶק וּלְמַעֲשְׂרוֹת וְלִשְׁבִיעִית וּלְפֵיאָה וּלְבִכּוּרִים וְלִנְדָרִים צְרִיכָה.

ה משנה: לְעוֹלָם הוּא נוֹתֵן מִשּׁוּם פֵּיאָה וּפָטוּר מִן הַמַּעְשְׂרוֹת עַד שֶׁיִּמָּרַח. וְנוֹטֵל מִן הַגּוֹרֶן וְזוֹרֵעַ וּפָטוּר מִן הַמַּעְשְׂרוֹת עַד שֶׁיִּמָּרַח. וּמַאֲכִיל לִבְהֶמָה לְחַיָּה וּלְעוֹפוֹת וּפָטוּר מִן הַמַּעְשְׂרוֹת עַד שֶׁיִּמָּרַח דִּבְרֵי רִבִּי עֲקִיבָה. כֹּהֵן וְלֵוִי שֶׁלָּקְחוּ אֶת הַגּוֹרֶן וְהַמַּעְשְׂרוֹת שֶׁלָּהֶן עַד שֶׁיִּמָּרְחוּ. הַמַּקְדִּישׁ וּפוֹדֶה חַיָּב בְּמַעְשְׂרוֹת עַד שֶׁיִּמָּרַח הַגִּזְבָּר.

הלכה: רִבִּי יוֹסֵי רִבִּי יַעֲקֹב בַּר זַבְדִּי בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ רִבִּי נְחֶמְיָה בַּר מַר עוּקְבָּן וּמָטֵי בָהּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן הִפְרִישׁ בִּכּוּרִים מִכְּרִי מְמוּרָח פָּטוּר מִתְּרוּמָה גְּדוֹלָה. אָמַר רִבִּי חַגַּיי קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן לְעוֹלָם הוּא נוֹתֵן פֵּיאָה וּפָטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר עַד שֶׁיִּמָּרַח. הָא אִם מֵירַח חַיָּב מַה שֶׁאֵין כֵּן בִּתְרוּמָה. וְלֵימָא אַף בְּבִיכּוּרִים יְהֵא חַיָּב אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא מֵירַח. וְיֵידָא אֲמַר דָּא. וְלָמָּה נִקְרְאוּ שְׁמָן בִּיכּוּרִין שֶׁהֵן בִּיכּוּרִין לַכֹּל. וְכָל הַקּוֹדֵם אֶת חֲבֵירוֹ חֲבֵירוֹ מִתְחַיֵּב בּוֹ.

מַתְנִיתִין דְּבֵית שַׁמַּיי הִיא דְּבֵית שַׁמַּיי אוֹמְרִים הֶבְקֵר עֲנִיִּים הֶפְקֵר.

וַאֲתֵיָא דְּרִבִּי עֲקִיבָה בַּחֲנוּיוֹת בְּנֵי חָנוּן דְּתַנָּא לָמָּה חָרְבוּ חֲנוּ[יו]ת בְּנֵי חָנוּן שָׁלֹשׁ שָׁנִים עַד שֶׁלֹּא חָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִין אֶת הַפֵּירוֹת מִכְּלַל הַמַּעְשְׂרוֹת דְּהַווּין דָּרְשִׁין עֲשֵׂר תְּעַשֵּׂר פְּרָט לְלוֹקֵחַ. וְאָכְלְתָּ פְּרָט לְמוֹכֵר.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן קָנָס קָנְסוּ לָהֶן שֶׁלֹּא יְהוּ קוֹפְצִין לְגִיתּוֹת וּלְגָרְנוֹת.

סַבָּח כֹּהֵן חֲבֶרְיָיא בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי פָּטַר לוֹ שַׁבָּת אַחַת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אֲזָלִית לְדָרוֹמָה וְשָׁמְעִית רִבִּי חָנָן אָבוּי דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בְּשֵׁם רִבִּי (שִׁמְעוֹן) בֶּן לֵוִי פָּטַר לוֹ שַׁבָּת אַחַת. רִבִּי יוּדָן מְדַמֵּי לָהּ לְהָדָא דְּרִבִּי יוֹחָנָן קָנָס קָנְסוּ בָהֶן. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יוֹסֵי וְאִם מִשֵּׁם קָנָס אֲפִילּוּ שַׁבָּת אַחַת לֹא יִפְטוֹר לוֹ. חֲנָנְוֹנִי כֹּהֵן רִבִּי יוּדָן אָמַר פּוֹטְרִין לוֹ שַׁבָּת אַחַת. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר אֵין פּוֹטְרִין לוֹ שַׁבָּת אַחַת. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי מַה בֵּין חֲנָנְוֹנִי מַה בֵּין סַבָּח. חֲנָנְוֹנִי יָכוֹל לְהַעֲרִים סַבָּח אֵינוֹ יָכוֹל לְהַעֲרִים.

תַּנְיָ לֹא נֶחְלַק רִבִּי וְרִבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא עַל הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת מְחוּבָּרִין מִן הַגּוֹי שֶׁהֵן חַיָּבִין בְּמַעְשְׂרוֹת וְעַל שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּכְנַס תַּחְתָּיו. וְעַל הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת תְּלוּשִׁין מִן הַגּוֹי שֶׁהֵן פְּטוּרוֹת מִן הַמַּעֲשֵׂר. עַל מַה נֶחְלְקוּ עַל הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת תְּלוּשִׁין מֵחֲבֵירוֹ בִּשְׁנַת מַעֲשֵׂר עָנִי. רִבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר אֶחָד עָנִי וְאֶחָד עָשִׁיר

מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. וְרִבִּי אוֹמֵר עָשִׁיר מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. עָנִי אֵין מוֹצִיאִין מִיָּדוֹ. מַה טַּעְמָא דְּרִבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא כְּשֵׁם שֶׁאֵין אָדָם זוֹכֶה בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה שֶׁלּוֹ. כָּךְ לֹא יִזְכֶּה בְּמַעְשֵׂר עָנִי שֶׁלּוֹ. מַה טַּעְמָא דְּרִבִּי. לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה אֵינָן טוֹבְלִין בְּמַעְשֵׂר עָנִי שֶׁהוּא טוֹבֵל. וּכְבָר נִטְבַּל עַד שֶׁהוּא בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל רִאשׁוֹן. מַה טַּעְמָא דְּרִבִּי יוּדָה הַנָּשִׂיא מִשֵּׁם קָנָס. מַה טַּעְמֵיהּ דְּרִבִּי עָשִׁיר יֵשׁ בְּיָדוֹ לִיקַּח. עָנִי אֵין בְּיָדוֹ לִיקַּח. שֶׁרִבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא אוֹמֵר מְצוּי הוּא לִלְווֹת וְרִבִּי אוֹמֵר אֵינוֹ מָצוּי לִלְווֹת.

פרק ב

א משנה: וְאֵילּוּ מַפְסִיקִין לְפֵיאָה הַנַּחַל וְהַשְּׁלוּלִית וְדֶרֶךְ הַיְחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים וּשְׁבִיל הַיָּחִיד וּשְׁבִיל הָרַבִּים הַקָּבוּעַ בִּימוֹת הַחַמָּה וּבִימוֹת הַגְּשָׁמִים. הַבּוּר וְהַגִּיר וְזֶרַע הַקּוֹצֵר לְשַׁחַת מַפְסִיק דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ מַפְסִיק אֶלָּא אִם כֵּן חָרַשׁ.

הלכה: וְאֵילּוּ מַפְסִיקִין לְפֵיאָה. שֶׁנֶּאֱמַר שָׂדְךָ. וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יוֹצִיא מִשָּׂדֶה לַחֲבֵירָתָהּ.

וְאֵינוֹ מְחוּבָּר. וְאֵין תֵּימַר מְחוּבָּר הוּא אֲפִילּוּ שְׂדֵה הָאִילָן מַפְסִיק. דְּתַנִּינָן תַּמָּן הַכֹּל מַפְסִיק לִזְרָעִים וְאֵינוֹ מַפְסִיק לְאִילָן אֶלָּא גֶּדֶר. הָא גֶּדֶר מְחוּבָּר וְאֵינוֹ מְחוּבָּר. אֵין תֵּימַר מְחוּבָּר אֲפִילּוּ שֵׁעָר כּוֹתֵשׁ לֹא מַפְסִיק דְּתַנִּינָן שֵׁעָר כּוֹתֵשׁ אֵינוֹ מַפְסִיק אֶלָּא נוֹתֵן פֵּיאָה לַכֹּל. הָדָא אָמְרָה שֶׁאֵינוֹ מְחוּבָּר. אֵין תֵּימַר מְחוּבָּר הוּא אֲפִילּוּ מִצַּד אֶחָד מַפְסִיק דְּתַנִּי אִם הָיָה שֵׁעָר כּוֹתֵשׁ מִיכָּן וּמִיכָּן אֵינוֹ מַפְסִיק. הָא מִצַּד אֶחָד מַפְסִיק.

רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא הִפְרִישׁ פֵּיאָה מִשָּׂדֶה לַחֲבֵירָתָהּ לֹא קָדְשָׁה.

רִבִּי זְעִירָא בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי יָסָא נִתְכַּוֵּון לְזַכּוֹת מִן הַמֵּיצָר וּשְׂרַע מִינָּהּ. מִחְלָפָה שִׁיטָּתֵיהּ דְּרִבִּי יָסָא דְּתַנִּינָן תַּמָּן מוֹדִים חֲכָמִים לְרִבִּי עֲקִיבָה בְּזוֹרֵעַ שֶׁבֶת אוֹ חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. כֵּינִי מַתְנִיתָא שֶׁבֶת בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. שְׁמוּאֵל אָמַר מִפְּנֵי שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּהֶן מַמְתִּין לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן. רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מִפְּנֵי שֶׁדַּרְכָּן לִיזָּרַע עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת וְכֹה הוּא אָמַר אָכֵן. פְּשִׁיטָא לֵיהּ שֶׁהוּא מַפְסִיק. לֹא צִירְכָה וְלֹא קִידְּשָׁה מִשּׁוּם פֵּיאָה אֶלָּא קִידְּשָׁה. תַּנֵּי רִבִּי הוֹשַׁעְיָא הִפְרִישׁ פֵּיאָה מִשָּׂדֶה לַחֲבֵרְתָּהּ לֹא קִידְּשָׁה. וּשְׁמַע מִינָּהּ מֵימַר אֲפִילּוּ מֵיצָר.

רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא אָמַר חֲצוּבוֹת מַפְסִיקִין לְפֵיאָה. רַב חִסְדָּא בְּעֵי בָּהֶן חֵלֶק יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָרֶץ. אָתָא רִבִּי חֲנִינָא בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא בָּהֶן תִּיחַם יְהוֹשֻׁעַ אֶת הָאָרֶץ. שְׁלוּלִית. כָּל שֶׁהִיא מוֹשֶׁכֶת. נַחַל אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוּ מוֹשֵׁךְ.

נִתְכַּוֵּון דְּתַנִּינָן דֶּרֶךְ הַיָּחִיד וְדֶרֶךְ הָרַבִּים מַה צוּרְכָה אֲנָא מֵימַר לָךְ אֲפִילּוּ דֶּרֶךְ הָרַבִּים אֵינוֹ מַפְסִיק לְאִילָן אֶלָּא גֶּדֶר. מִכֵּיוָן דְּתַנִּינָן שְׁבִיל הַיָּחִיד שְׁבִיל הָרַבִּים מַה צוּרְכָה לְהוֹצִיא אֶת הַקָּבוּעַ בִּימוֹת הַחַמָּה וְאֵינוֹ קָבוּעַ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים.

רַב אָמַר בּוּר וְנִיר בֵּית רוֹבַע וְזֶרַע אַחֵר אֲפִילּוּ כָּל שֶׁהוּא. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר בּוּר וְנִיר וְזֶרַע אַחֵר בִּשְׁלֹשָׁה תְלָמִין שֶׁל פְּתִיחַ. מַה וּפְלִיג. מַה דָּמַר רַב בְּחִיּוּב פֵּיאָה וּמַה דָּמַר רִבִּי יוֹחָנָן בִּפְטוֹר פֵּיאָה. וְהָתַנִּי בּוּר וְנִיר חַיָּבִין בְּפֵיאָה. מִן מַה דָּמַר רַב מִשָּׂדֶה לַחֲבֵירָתָהּ בֵּינוֹנִית. מִן מַה דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בַּחֲמִשִּׁים עַל שְׁתַּיִם.

רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי אֶלְעָזָר רִבִּי מֵאִיר וְרִבִּי יְהוּדָה שְׁנֵיהֶם אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. כְּמָה דְּרִבִּי מֵאִיר אָמַר הַקּוֹצֵר לְשַׁחַת מַפְסִיק כֵּן רִבִּי יְהוּדָה אָמַר הַקּוֹצֵר לְשַׁחַת מַפְסִיק. כְּמָה דְּרִבִּי יְהוּדָה אָמַר חִיּוּב בְּפֵיאָה מַפְסִיק כֵּן רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר חִיּוּב בְּפֵיאָה מַפְסִיק. וְהָא אַשְׁכְּחַנָן דְּרִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר חִיּוּב בְּפֵיאָה מַפְסִיק כְּהָדָא דְּתַנִּי אָכְלָהּ גּוֹבַיֵּי קִירְסְמוּהָ נִמְלִים שִׁבַּרְתָּהּ הָרוּחַ אוֹ בְּהֵמָה פְּטוּרָה. הַכֹּל מוֹדִין אִם חָרַשׁ מַפְסִיק. אִם לֹא חָרַשׁ אֵינוֹ מַפְסִיק. מָנִי הַכֹּל מוֹדִין לֹא רִבִּי מֵאִיר אָמַר מִפְּנֵי שֶׁהוּא פְּטוֹר פֵּיאָה. אֲבָל אִם הָיָה חַיָּיב אֲפִילּוּ לֹא חָרַשׁ מַפְסִיק. כַּיי דְּתַנִּינָן תַּמָּן אָמַר רִבִּי יוּדָן אֵימָתַי בִּזְמָן שֶׁהִתְחִיל עַד שֶׁלֹּא הֵבִיא שְׁלִישׁ אֲבָל אִם הֵבִיא שְׁלִישׁ אָסוּר לְקָצוֹר. יִקְצוֹר חַיָּיב בְּפֵיאָה. וְדָבָר שֶׁהוּא חִיּוּב פֵּיאָה מַפְסִיק.

רִבִּי זְעִירָא בְּעֵי כְּמָה דְּרִבִּי יוּדָה אָמַר הִתְחִיל עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ וַאֲפִילּוּ הֵבִיאָה שְׁלִישׁ פָּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּיאָה. כֵּן רִבִּי מֵאִיר אָמַר הִתְחִיל עַד שֶׁלֹּא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ וַאֲפִילּוּ הֵבִיאָה שְׁלִישׁ פָּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּיאָה.

ב משנה: אַמַּת הַמַּיִם שֶׁאֵינָהּ יְכוֹלָה לְהֵיקָצֵר כְּאַחַת רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מַפְסֶקֶת וְכָל הֶהָרִים אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַבָּקָר יָכוֹל לַעֲבוֹר בְּכֻלָּיו הוּא נוֹתֵן פֵּיאָה אַחַת לַכֹּל.

הלכה: חַוּון בְּעֵי מֵימַר וְלָא פְלִיגִין. אַשְׁכְּחַת תַּנֵּי אַמַּת הַמַּיִם הַקְּבוּעָה הֲרֵי זוֹ מַפְסֶקֶת.

חַוּון בְּעֵי מֵימַר מִן מַה דְּאָמַר רִבִּי יוּדָה בְּעוֹמֵד מִצַּד אֶחָד וְאֵינוֹ יָכוֹל לְקָצוֹר מִצַּד הַשֵּׁינִי אֲבָל אִם הָיָה עוֹמֵד בְּאֶמְצַע וְקוֹצֵר מִיכָּן וּמִיכָּן אֵינוֹ מַפְסִיק. אַשְׁכְּחַ תַּנֵּי וּפְלִיג הָיָה עוֹמֵד בְּאֶמְצַע וְקוֹצֵר מִיכָּן וּמִיכָּן מַפְסִיק מִצַּד אֶחָד אֵינוֹ מַפְסִיק.

חִיָּיא בַּר אָדָא בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ הָיָה שָׁם סָלַע עַל פְּנֵי כָּל שֶׁדֵּהוּ אִם עוֹקֵר הוּא אֶת הַמַּחֲרִישָׁה מִצַּד זֶה וְנוֹתְנוֹ מִצַּד זֶה מַפְסִיק. מִצַּד אַחַר אֵינוֹ מַפְסִיק. וְהָתַנֵּי מַדְרֵיגוֹת שֶׁהֵן גְּבוֹהוֹת עֲשָׂרָה טְפָחִים נוֹתֵן פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. פָּחוֹת מִיכֵּן נוֹתֵן מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. וּפָחוֹת מִיכֵּן אֵינוֹ עוֹקֵר אֶת הַמַּחֲרִישָׁה

מִצַּד זֶה וְנוֹתְנָהּ בְּצַד זֶה. אֲפִילּוּ פָּחוֹת מִיכֵּן עוֹקֵר הוּא. לָא אֲתֵינָן מִיתְנֵי עֲשָׂרָה אֶלָּא בְּגִין סוֹפָהּ שֶׁאִם הָיוּ רָאשֵׁי מַדְרֵיגוֹת מְעוּרְבִין שֶׁהוּא נוֹתֵן מֵאֶחָד עַל הַכֹּל.

ג משנה: הַכֹּל מַפְסִיק לְזָרָעִים וְאֵינוֹ מַפְסִיק לְאִילָן אֶלָּא גֶּדֶר. וְאִם הָיָה שֵׁעָר כּוֹתֵשׁ אֵינוֹ מַפְסִיק אֶלָּא נוֹתֵן פֵּיאָה לַכֹּל. וְלֶחָרוּבִין כָּל הָרוֹאִין זֶה אֶת זֶה. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל נוֹהֲגִין הָיוּ בְּבֵית אַבָּא נוֹתְנִין פֵּיאָה אַחַת לַזֵּיתִים שֶׁהָיוּ לָהֶן בְּכָל הָרוּחַ וְלֶחָרוּבִין כָּל הָרוֹאִין זֶה אֶת זֶה. רִבִּי אֶלְעָזָר בֵּי רִבִּי צָדוֹק אוֹמֵר מִשְּׁמוֹ אַף לֶחָרוּבִין שֶׁהָיוּ לָהֶם בְּכָל הָעִיר.

הלכה: הַכֹּל מַפְסִיק לְזָרָעִים. מַה כּוֹתֵשׁ וְעוֹלֶה בְּמַכְתֵּשׁ אוֹ כּוֹתֵשׁ עַל גַּבֵּי גֶּדֶר. מִן מַה סְעָר כּוֹתֵשׁ אֵין הַגֶּדֶר כּוֹתֵשׁ. הָדָא אָמְרָה כּוֹתֵשׁ עַל גַּבֵּי גֶּדֶר.

רִבִּי מָנָא אָמַר זְמָנִין דַּהֲוֵי בָהּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת וְזְמָנִין דַּהֲוֵי בָהּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה טְפָחִים בִּנְטוּעִין מַטַּע עֶשֶׂר לְבֵית סְאָה. מַה אַתְּ שְׁמַע מִינָּהּ וְהוּא שֶׁיְּהוּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לְגֶדֶר וְהֵן שֶׁיְּהוּ בְּתוֹךְ עֲשָׂרָה טְפָחִים בֵּין נוֹף לְנוֹף בִּנְטוּעִין מַטַּע עֶשֶׂר לְבֵית סְאָה.

וְלֶחָרוּבִין כָּל הָרוֹאִין. מִי מְכַוְּנִין לָהֶן אֶת הָרוּחוֹת. הָעִיר מְכַוֶּנֶת לָהֶן אֶת הָרוּחוֹת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בוּן שֶׁל בֵּית רִבִּי הָיוּ לָהֶן אַרְבָּעָה בַּדִּים לְאַרְבָּעָה רוּחוֹת הָעִיר וְהֵן נוֹתְנִין לְכָל בַּד וּבַד לְפִי רוּחוֹ.

הָיוּ שָׁם שְׁלֹשָׁה אִילָנוֹת הָרִאשׁוֹנִים רוֹאִין אֶת הָאֶמְצָעִיִּים וְהָאֶמְצָעִיִּים רוֹאִין אֶת הָרִאשׁוֹנִים וְאֵין הָרִאשׁוֹנִים רוֹאִין זֶה אֶת זֶה מַפְרִישׁ מִן הָרִאשִׁים עַל הָאֶמְצָעִיִּים וּמִן הָאֶמְצָעִיִּים עַל הָרִאשִׁים וְאֵינוֹ מַפְרִישׁ מִן הָרִאשִׁים עַל הָרִאשִׁים.

ד משנה: הַזּוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ מִין אֶחָד אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שְׁתֵּי גֶּרָנוֹת נוֹתֵן פֵּיאָה אַחַת. זוֹרְעָהּ שְׁנֵי מִינִין אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה גוֹרֶן אַחַת נוֹתֵן שְׁתֵּי פֵּיאוֹת. הַזּוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ שְׁנֵי מִינֵי חִטִּים עֲשָׂאָן גוֹרֶן אַחַת עוֹשֶׂה גוֹרֶן אַחַת נוֹתֵן פֵּיאָה אַחַת. שְׁתֵּי גֶּרָנוֹת נוֹתֵן שְׁתֵּי פֵּיאוֹת. מַעֲשֶׂה כְּשֶׁזָּרַע רִבִּי שִׁמְעוֹן אִישׁ הַמִּצְפָּה לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְעָלוּ לִלְשְׁכַּת הַגָּזִית וְשָׁאֲלוּ. אָמַר נָחוּם הַלִּיבֶּלָר מְקוּבָּל אֲנִי מֵרִבִּי מֵיִישָׁא שֶׁקִּיבֵּל מֵאַבָּא שֶׁקִּיבְּלוּ מִן הַזּוּגוֹת שֶׁקִּיבְּלוּ מִן הַנְּבִיאִים הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי בְּזוֹרֵעַ אֶת שָׂדֵהוּ שְׁנֵי מִינֵי חִטִּים אִם עֲשָׂאָן גוֹרֶן אַחַת נוֹתֵן פֵּיאָה אַחַת שְׁתֵּי גֶּרָנוֹת נוֹתֵן שְׁתֵּי פֵּיאוֹת.

הלכה: קָצַר חֲצִי אַיגּוּדוֹ וְחֲצִי שְׁמוּרָתִית לַעֲשׂוֹתָן גוֹרֶן אֶחָד וְנִמְלַךְ וַעֲשָׂאָן שְׁתֵּי גֶּרָנוֹת אֵינוֹ מַפְרִישׁ מִן הָאַגּוּדוֹ עַל הַשְּׁמוּרָתִית לֹא בַתְּחִילָּה וְלֹא בְסוֹף. קָצַר חֲצִי הָאַגּוּדוֹ וְחֲצִי הַשְּׁמוּרָתִית לַעֲשׂוֹתָן שְׁתֵּי גֶּרָנוֹת וְנִמְלַךְ וַעֲשָׂאָן גוֹרֶן אַחַת מַפְרִישׁ עַל הָאַגּוּדוֹ שֶׁבְּסוֹף עַל הַשְּׁמוּרָתִית שֶׁבַּתְּחִילָּה. מִן הָאַגּוּדוֹ שֶׁבַּתְּחִילָּה עַל הַשְּׁמוּרָתִית שֶׁבַּתְּחִילָּה. מַפְרִישׁ מִן הָאַגּוּדוֹ עַל הָאַגּוּדוֹ בְּשֶׁכִּילָּה אֶת שָׂדֵהוּ. אֲבָל אִם לֹא כִילָּה אֶת שָׂדֵהוּ אֲפִילּוּ מִן הָאַגּוּדוֹ עַל הָאַגּוּדוֹ אֵינוֹ מַפְרִישׁ. קָצַר חֲצִי אַגּוּדוֹ וְכָל הַשְּׁמוּרָתִית לַעֲשׂוֹתָן גוֹרֶן אַחַת וְנִמְלַךְ וַעֲשָׂאָן שְׁתֵּי גֶּרָנוֹת מַפְרִישׁ מִן הָאַגּוּדוֹ עַל הָאַגּוּדוֹ וְכָל הַשְּׁמוּרָתִית שֶׁשָּׁם נִפְטָרָה.

אָמַר רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אִם בָּאָת הֲלָכָה תַּחַת יָדֵיךְ וְאֵין אַתְּ יוֹדֵעַ מַה טִיבָהּ אַל תַּפְלִיגֶנָּה לְדָבָר אַחֵר שֶׁהֲרֵי כַּמָּה הֲלָכוֹת נֶאֱמְרוּ לְמֹשֶׁה בְּסִינַי וְכוּלְּהֶן מְשׁוּקָּעוֹת בַּמִּשְׁנָה. אָמַר רִבִּי אָבִין וְיֵאוּת הָיָה שְׁנֵי מִינֵי חִטִּים אִילּוּלֵי שֶׁבָּא נָחוּם וּפֵירֵשׁ לָנוּ יוֹדְעִין הָיִינוּ.

רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי לְעָזָר אֶכְתּוֹב לוֹ רוּבֵּי תוֹרָתִי. וְכִי רוּבָּהּ שֶׁל תּוֹרָה נִכְתְּבָה אֶלָּא מְרוּבִּין הֵן הַדְּבָרִים הַנִּדְרָשִׁין מִן הַכָּתָב מִן הַדְּבָרִים הַנִּדְרָשִׁין מִן הַפֶּה. וְכִינִי. אֶלָּא כִּינִי חֲבִיבִין הֵן הַדְּבָרִים הַנִּדְרָשִׁין מִן הַפֶּה מִן הַדְּבָרִים הַנִּדְרָשִׁין מִן הַכָּתָב.

רִבִּי יוּדָה בֶּן פָּזִי אוֹמֵר אֶכְתּוֹב לוֹ רוּבֵּי תוֹרָתִי אֵילּוּ הַתּוֹכָחוֹת. אֲפִילּוּ כֵן [לֹא כְמוֹ] זָר נֶחְשָׁבוּ.

אָמַר רִבִּי אָבִין אֵילּוּלֵי כָתַבְתִּי לְךָ רוּבֵּי תוֹרָתִי לֹא כְמוֹ זָר נֶחְשָׁבוּ. מַה בֵּינָן לָאוּמּוֹת. אֵילּוּ מוֹצִיאִין סְפָרֵיהֶן וְאֵילּוּ מוֹצִיאִין דִּפְתְּרֵיהֶן אֵילּוּ מוֹצִיאִין דִּפְתְּרֵיהֶן וְאֵילּוּ מוֹצִיאִין דִּפְתְּרֵיהֶן.

רִבִּי חַגַּיי בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן נֶאֱמְרוּ דְבָרִים בְּפֶה וְנֶאֱמְרוּ דְבָרִים בִּכְתָב וְאֵין אָנוּ יוֹדְעִין אֵי זֶה מֵהֶן חָבִיב. אֶלָּא מִן מַה דִּכְתִיב כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אִתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל הָדָא אָמְרָה אוֹתָן שֶׁבְּפֶה חֲבִיבִין.

רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי יוּדָן בֵּירִבִּי שִׁמְעוֹן חַד אָמַר אִם שִׁימַּרְתָּה מַה שֶּׁבְּפֶה וְשִׁימַּרְתָּ מַה שֶּׁבִּכְתָב אֲנִי כוֹרֵת אִתְּךָ בְּרִית וְאִם לָאו אֵינִי כוֹרֵת אִתְּךָ בְּרִית. וְחָרָנָה אָמַר אִם שִׁימַּרְתָּ מַה שֶּׁבְּפֶה וְקִיַּימְתָּ מַה שֶּׁבִּכְתָב אַתָּה מְקֻבָּל שָׂכָר וְאִם לָאו אֵין אַתָּה מְקֻבָּל שָׂכָר.

רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר עֲלֵיהֶם וַעֲלֵיהֶם כָּל כְּכָל דְּבָרִים הַדְּבָרִים מִקְרָא מִשְׁנָה תַּלְמוּד וַאֲגָדָה. אֲפִילּוּ מַה שֶׁתַּלְמִיד וָתִיק עָתִיד לְהוֹרוֹת לִפְנֵי רַבּוֹ כְּבָר נֶאֱמַר לְמֹשֶׁה בְּסִינַי. מַה טַעַם יֵשׁ דָּבָר שֶׁאֹמַר רְאֵה זֶה חָדָשׁ הוּא. מֵשִׁיבוּ חֲבֵירוּ וְאוֹמֵר לוֹ כְּבָר הָיָה לְעוֹלָמִים.

רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל אֵין לְמֵידִין לֹא מִן הַהֲלָכוֹת וְלֹא מִן הַהַגָּדוֹת וְלֹא מִן הַתּוֹסָפוֹת אֶלָּא מִן הַתַּלְמוּד. תַּנּוּי רִבִּי חַלַפְתָּא בֶּן שָׁאוּל הִיא שְׁנֵי מִינֵי חִיטִּין הִיא שְׁנֵי מִינֵי שְׁעוֹרִין. אָמַר רִבִּי זְעִירָא כָּךְ הָיְתָה הֲלָכָה בְּיָדָם וּשְׁכָחוּהָ הִיא שְׁנֵי מִינֵי חִיטִּין הִיא שְׁנֵי מִינֵי שְׁעוֹרִים. וְהָתַנִּינָן הַמַּחֲלִיק בְּצָלִין לַחִין לַשּׁוּק וּמְקַיֵּים יְבִישִׁין לַגּוֹרֶן אִית לָךְ מֵימַר שׁוּק וְגוֹרֶן כָּךְ הָיְתָה הֲלָכָה בְּיָדָן וּשְׁכָחוּהָ.

רִבִּי חֲנַנְיָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל אֵין לְמֵידִין מִן הָהוֹרָיָה. הַכֹּל מוֹדִין שֶׁאֵין לְמֵידִין מִן הַמַּעֲשֶׂה. אָמַר לֵיהּ רִבִּי מָנָא הָדָא דְתֵימַר בְּהַהוּא דְלָא סְבַר בְּרֵם בְּהַהוּא דִּסְבַר עֲבַד. אָמַר לֵיהּ בֵּין סְבַר בֵּין לָא סְבַר בְּהוּא דִּפְלִיגָא. בְּרֵם בְּהוּא דְלָא פְלִיג בֵּין סְבַר בֵּין לָא סְבַר.

ה משנה: שָׁדָה שֶׁקִּצָּרוּהָ גוֹיִם שֶׁקִּצָּרוּהָ לִיסְטִים. קִרְסְמוּהָ נְמָלִין שִׁבַּרְתָּהּ הָרוּחַ אוֹ בְּהֵמָה פְּטוּרָה. קָצַר חֶצְיָיהּ וְקָצְרוּ לִיסְטִים חֶצְיָיהּ פְּטוּרָה שֶׁחוֹבַת הַקָּצִיר בְּקָמָה. קָצְרוּ לִיסְטִים חֶצְיָיהּ וְקָצַר חֶצְיָיהּ נוֹתֵן פֵּיאָה מִמָּה שֶׁקָּצַר. קָצַר חֶצְיָיהּ וּמָכַר חֶצְיָיהּ הַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן פֵּיאָה לַכֹּל. קָצַר חֶצְיָיהּ וְהִקְדִּישׁ חֶצְיָיהּ הַפּוֹדֶה מִיַּד הַגִּזְבָּר הוּא נוֹתֵן פֵּיאָה לַכֹּל.

הלכה: מַתְנִיתָא בְּשֶׁקִּצָּרוּהָ לְעַצְמָן אֲבָל אִם קִצָּרוּהָ לְיִשְׂרָאֵל חַיֶּיבֶת. וְתַנֵּי כֵן אֵין שׁוֹכְרִין פּוֹעֲלִין גּוֹיִם מִפְּנֵי שֶׁאֵינָן בְּקִיאִין בְּלֶקֶט.

מַתְנִיתָא בְּשֶׁקִּצָּרוּהָ לְאָבְדָהּ. אֲבָל אִם קִצָּרוּהָ שֶׁלֹּא לְאָבְדָהּ חַיֶּיבֶת. אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָא בַּר שַׁמַּי וַאֲפִילוּ תֵימָא בְּשֶׁקִּצָּרוּהָ שֶׁלֹּא לְאָבְדָהּ פְּטוּרָה מֵאַחַר שֶׁהַפֵּיאָה נִיתֶּנֶת בִּמְחוּבָּר לְקַרְקַע וְאֵין קַרְקַע נִגְזָל.

מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר עַל הַקָּמָה וּמִן הַקָּמָה עַל הַקָּצִיר וְאֵינוֹ מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר לֹא עַל הַקָּצִיר וְלֹא עַל הַקָּמָה. פְּעָמִים שֶׁהוּא מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר עַל הַקָּמָה. הֵיךְ עֲבִידָא כֵּילָה אֶת שָׂדֵהוּ וְשִׁייֵר בָּהּ כְּדֵי פֵּיאָה כֵּינָן שֶׁקָּצַר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה חָזְרָה פֵּיאָה לָעוֹמְרִין מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר. וְלֹא סוֹף דָּבָר שֶׁכִּילָּה אֶת שָׂדֵהוּ. אֶלָּא אֲפִילוּ בְּשֶׁקָּצַר וְאָמַר מִיכָּן וְהֵילָךְ אֲנִי מַפְרִישׁ פֵּיאָה. כֵּינָן שֶׁקָּצַר שִׁיבּוֹלֶת הָרִאשׁוֹנָה חָזְרָה פֵּיאָה לָעוֹמְרִין מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר עַל הַקָּמָה.

הַמּוֹכֵר מַהוּ שֶׁיִּזְכֶּה בְּפֵיאָה שֶׁהִיא מַתֶּרֶת אֶת הָעוֹמְרִין. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אֵימָתַי בִּזְמָן שֶׁקִּיבְּלָהּ מִמֶּנּוּ לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ. מַה בֵּינָהּ לְקַדְמִיתָא אֶלָּא לִכְשֶׁתִּקְצֹר שְׁלִישׁ תְּהֵא שֶׁלָּךְ. אָמַר רִבִּי בּוּן בַּר חִייָא הָדָא אָמְרָה שֶׁהַמּוֹכֵר זָכָה בְּפֵיאָה שֶׁהִיא מַתֶּרֶת אֶת הָעוֹמְרִין. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי תַּמָּן לֹא נִתְחַיְּבָה שָׂדֵהוּ בִּרְשׁוּתוֹ בְּרֵם הָכָא נִתְחַיְּבָה שָׂדֵהוּ בִּרְשׁוּתוֹ. אִילּוּ קָצַר חֲצִי שָׂדֵהוּ וּמָכַר מַה שֶׁקָּצַר הַלּוֹקֵחַ מוּתָּר בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵיאָה יְאוּת. הַלּוֹקֵחַ מַהוּ שֶׁיִּזְכֶּה בְּפֵיאָה שֶׁהִיא מַתֶּרֶת אֶת הָעוֹמְרִין שֶׁל מוֹכֵר בְּפִלּוּגְתָּא דְּרִבִּי וּדְרִבִּי יְהוּדָה הַנָּשִׂיא.

רִבִּי פִּינְחָס בְּעֵי קְצִירַת חוּצָה לָאָרֶץ מַהוּ שֶׁתְּהֵא חַייֶבֶת בְּפֵיאָה. שֶׁלֹּא תֹאמַר הַהֶקְדֵּשׁ פָּטוּר וְחוּצָה לָאָרֶץ פָּטוּר. אִי מַה הֶקְדֵּשׁ חַייָב אַף חוּצָה לָאָרֶץ חַייָב. אַשְׁכָּח תַּנֵּי קְצִיר אַרְצְכֶם וְלֹא קְצִיר חוּצָה לָאָרֶץ.

קָצַר הַגִּזְבָּר חֲצִי חֶצְיָיהּ וְלֹא הִסְפִּיק לְקָצוֹר אֶת הַשְּׁאָר עַד שֶׁפָּדָה אֶת כּוּלָּהּ מַפְרִישׁ מִן הַקָּצִיר עַל הַקָּצִיר. וְכָל מַה שֶׁנִּקְצַר בִּרְשׁוּת הַהֶקְדֵּשׁ כְּבָר נִפְטָר.

פרק ג

א משנה: מַלְבְּנוֹת הַתְּבוּאָה שֶׁל בֵּין הַזֵּתִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִין מֵאַחַת עַל הַכֹּל. מוֹדִין שֶׁאִם הָיוּ רָאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת מְעוּרְבִין שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מֵאַחַת עַל הַכֹּל. הַמְנַמֵּר אֶת שָׂדֵהוּ וְשִׁייֵר קְלָחִים לַחִים רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי עֲקִיבָה בְּזוֹרֵעַ שֶׁבֶת אוֹ חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד.

הלכה: אֲנַן תַּנִּינָן שֶׁבֵּין הַזֵּיתִים. תְּנֵיי דְּבֵית רִבִּי שֶׁבֵּין אִילָנוֹת. מַתְנִיתִין צְרִיכָה לְרִבִּית רִבִּי וּדְבֵית רִבִּי צְרִיכָן לְמַתְנִיתִין. אִילּוּ תַנִּינָן אֲנַן וְלָא תַנּוֹן דְּבֵית רִבִּי הֲוֵינָן אָמְרִין לֹא אֲמַרְנָהּ אֶלָּא שֶׁבֵּין הַזֵּיתִים דָּבָר שֶׁהוּא חַייָב בְּפֵיאָה. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא פְּטוֹר פֵּיאָה אַף בֵּית שַׁמַּאי מוֹדִין שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. הֲוֵי צוּרְכָה לְמַתְנִיתָהּ דְּרִבִּי. אוֹ אִלּוּ תְּנֵיי דְּבֵית רִבִּי וְלָא תַנִּינָן אֲנַן הֲוֵינָן אָמְרִין לֹא אָמְרוּ אֶלָּא שֶׁבֵּין הָאִילָנוֹת דָּבָר שֶׁהוּא פְּטוֹר פֵּיאָה. אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא חַייָב בְּפֵיאָה אַף בֵּית הִלֵּל מוֹדֵיי שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. הֲוֵי צוּרְכָה לְמַתְנִיתָא דְּבֵי רִבִּי.

מַה נָן קַייָמִין. אִי בִּמְרוּוָחִין אַף בֵּית שַׁמַּאי מוֹדֵיי שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מֵאֶחָד עַל הַכֹּל. אִם בִּרְצוּפִין אַף בֵּית הִלֵּל מוֹדוּ שֶׁהוּא נוֹתֵן פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. אֶלָּא כִּי נָן קַייָמִין בִּנְטוּעִין מַטַּע עֶשֶׂר לְבֵית סְאָה. בֵּית שַׁמַּאי עָבְדִין לוֹן כִּמְרוּוָחִין. וּבֵית הִלֵּל עָבְדִין לוֹן כִּרְצוּפִין.

מַה טַעְמָא דְּבֵית שַׁמַּאי. שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת מַכְנִיסִין זְרָעִים בֵּין הָאִילָנוֹת. אַתְיָא דְּבֵית שַׁמַּאי כְּרִבִּי יוֹסֵי. כְּמָה דְּרִבִּי יוֹסֵי. כְּמָה דְּתֵימַר אֲמַר אֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת מַכְנִיסִין בְּצָלִים בֵּין הַיֶּרֶק. כֵּן בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת מַכְנִיסִין זְרָעִים בֵּין הָאִילָנוֹת. מִסְתַּבְּרָא דְּבֵית שַׁמַּאי יוֹדוֹן לְרִבִּי יוֹסֵי. רִבִּי יוֹסֵי לֹא יוֹדֶה לְבֵית שַׁמַּאי. בֵּית שַׁמַּאי יוֹדוֹן לְרִבִּי יוֹסֵי שֶׁכֵּן אֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת מַכְנִיסִין בְּצָלִים בֵּין הַיֶּרֶק. רִבִּי יוֹסֵי לֹא יוֹדֵי לְבֵית שַׁמַּאי שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לִהְיוֹת מַכְנִיסִין זְרָעִים בֵּין הָאִילָנוֹת.

הָיָה שָׁם גֶּדֶר כְּמָן דְּהוּא אִילָן. הָיוּ שְׁנַיִם.

עַד כְּדוֹן בִּמְעוּרְבִין מִיכָּן וּמִיכָּן. הָרֵי מְעוּרְבִין מִצַּד אֶחָד אוֹ בִּשְׁלֹשָׁה תְלָמִים שֶׁל פַּתִּיחַ אוֹ אֲפִילוּ כָּל שֶׁהוּא.

הַמְנַמֵּר שָׂדֵהוּ כו׳. כְּהַדַּיִן נִיתְרָה. מָקוֹם הַזִּבְלִין עוֹלִין תְּחִילָּה נִמְרָה קְרִיי לָהּ.

עַד כְּדוֹן כְּשֶׁהָיָה יָבֵשׁ מִיכָּן וּמִיכָּן וְלַח בְּאֶמְצַע. הָיָה לַח מִיכָּן וּמִיכָּן יָבֵשׁ בְּאֶמְצַע.

רִבִּי בָּא רִבִּי חִיָּא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אַתְיָא דְּרִבִּי מֵאִיר בְּשִׁיטַת רִבִּי עֲקִיבָה רַבּוֹ. כְּמוֹ דְּרִבִּי עֲקִיבָה אָמַר לַח וְיָבֵשׁ שְׁנֵי מִינִין כֵּן רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר לַח וְיָבֵשׁ שְׁנֵי מִינִין. אָמְרֵי חֲבֵרָיָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי וְלָמָּה לִי כְּרִבִּי עֲקִיבָה אֲפִילוּ כְּרַבָּנִין דְּתַנֵּינָן תַּמָּן הַמַּחֲלִיק בְּצָלִין לַחִים לְשׁוּק וּמְקַיֵּים יְבִישִׁין לְגוֹרָן אָמַר רִבִּי יוֹסֵי שְׁמָעְנָן שׁוּק וְגוֹרָן שְׁנֵי מִינִין. לַח וְיָבֵשׁ שְׁנֵי מִינִין. חֶצְיוֹ לַח וְחֶצְיוֹ יָבֵשׁ אוּף רִבִּי עֲקִיבָה מוֹדֶה. וְהָתַנֵּינָן מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי עֲקִיבָה בְּזוֹרַע שֶׁבֶת אוֹ חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. כֵּינִי שֶׁבֶת בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. שְׁמוּאֵל אָמַר מִפְּנֵי שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּהֶן מַמְתִּין לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן. רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מִפְּנֵי שֶׁדַּרְכָּן לִיזָּרַע עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת. עַל דַּעְתֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל מַפְרִישׁ מִכָּל קֶלַח וְקֶלַח. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן מַפְרִישׁ מִכָּל עֲרוּגָה וַעֲרוּגָה.

שְׁנֵי מִינִין חֶצְיוֹ לַח וְחֶצְיוֹ יָבֵשׁ אוּף רִבִּי עֲקִיבָה מוֹדֶה. וְהָתַנֵּינָן מוֹדִין חֲכָמִים לְרִבִּי עֲקִיבָה בְּזוֹרַע שֶׁבֶת אוֹ חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. כֵּינִי שֶׁבֶת בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת חַרְדָּל בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת. שְׁמוּאֵל אָמַר מִפְּנֵי שֶׁאֵין הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּהֶן מַמְתִּין לָאַחֲרוֹן שֶׁבָּהֶן. רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מִפְּנֵי שֶׁדַּרְכָּן לִיזָּרַע עֲרוּגוֹת עֲרוּגוֹת. עַל דַּעְתֵּיהּ דִּשְׁמוּאֵל מַפְרִישׁ מִכָּל קֶלַח וְקֶלַח. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן מַפְרִישׁ מִכָּל עֲרוּגָה וַעֲרוּגָה.

ב משנה: הַמַּחֲלִיק בְּצָלִים לַחִין לְשׁוּק וּמְקַיֵּים יְבֵשִׁין לְגוֹרָן נוֹתֵן פֵּיאָה לְאֵלּוּ לְעַצְמָן וְכֵן לְאֵלּוּ לְעַצְמָן וְכֵן בַּאֲפוּנִים וְכֵן בְּכֶרֶם. הַמֵּידָל נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל מַה שֶּׁשִּׁייֵר. וְהַמַּחֲלִיק מֵאַחַת יָד נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל הַכֹּל.

הלכה: תַּנֵּי הַמֵּירוֹג חַיָּיב בִּתְחִילָתוֹ וְחַיָּיב בְּסוֹפוֹ. וְאֵי דֵינוֹ מֵירוֹג. אָמַר רִבִּי יִרְמְיָה כְּהָדָא דְתַנֵּינָן הַמַּחֲלִיק בְּצָלִין לַחִים לְשׁוּק וּמְקַיֵּים יְבֵישִׁין לְגוֹרָן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הַדַּיִן קִיצָּחָה כַּד אַתְ זָרַע לֵיהּ הוּא עָבִיד בָּצָל דַּקִּיק. כַּד אַתְ שָׁתַל לֵיהּ הוּא עָבִיד בָּצָל רָב. דֵּי לָא כֵן מַה נָן אָמְרִין הוֹאִיל וְהוּא לִזְרִיעָה יְהֵא פָּטוּר מִן הַפֵּיאָה. וְחִישְׁתִּין לֹא לִזְרִיעָה הֵן. חִשְׁתִּין רוּבָּן לַאֲכִילָה וְזֶה רוּבּוֹ לִזְרִיעָה. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יִרְמְיָה יֵרָק חַיָּיב בְּפֵיאָה. מִינוֹ מַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם. מַה עָבַד לָהּ רִבִּי יוֹסֵי. גָּמוּר הוּא וְאֵינוֹ מְחוּסָּר אֶלָּא לְיַבֵּשׁ.

תַּנֵּי לְקֶט קְצִירָךְ וְלֹא לֶקֶט קִיטּוּף. רִבִּי זְעִירָא רִבִּי חִיָּא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן הַמְלַקֵּט שִׁבֳּלִין לְעִיסָּתוֹ אֲפִילוּ כָּל שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַפֵּיאָה. רִבִּי לְעָזָר אוֹמֵר אֲפִילוּ בְּמַגָּל. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וְהוּא שֶׁשִּׁייֵר. וְהָתַנֵּי הָיוּ לוֹ חָמֵשׁ גְּפָנִים וְהוּא [בּוֹצְרָן] וּמַכְנִיסָן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ פָּטוּר מִן הַפֵּרֶט וּמִן הָעָרְלָה וּמִן הַרְבָעִי וְחַיָּיב בְּעוֹלְלוֹת. אָמַר רִבִּי יוּדָן כָּאן בִּגְמוּרוֹת כָּאן בִּשְׁאֵינָן גְּמוּרוֹת. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וַאֲפִילוּ תֵּימָא כָּאן וְכָאן בִּגְמוּרוֹת. כָּאן וְכָאן בִּשְׁאֵינָן גְּמוּרוֹת. תַּמָּן כְּשֶׁבִּיקֵּשׁ לְאוֹכְלָן עֲנָבִים. בְּרַם הָכָא כְּשֶׁבִּיקֵּשׁ לַעֲשׂוֹתָן יַיִן עוֹשֶׂה. הָדָא יַלְפָּא מִן הַהִיא וְהַהִיא יַלְפָּה מִן הָדָא. הָדָא יַלְפָּה מִן הַהִיא שֶׁאִם בִּיקֵּשׁ לְאוֹכְלָן מְלִילוֹת וַאֲפִילוּ לֹא שִׁייֵר. וְהַהִיא יַלְפָּה מִן הָדָא שֶׁאִם בִּיקֵּשׁ לִשְׁתּוֹתָן יַיִן וְהוּא שֶׁשִּׁייֵר.

הַמֵּידָל נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל מַה שֶּׁשִּׁייֵר. תַּנֵּי אָמַר רִבִּי יוּדָה בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּמֵידַל לְשׁוּק אֲבָל בְּמֵידַל לְבֵית נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל הַכֹּל. אָמַר רִבִּי זְעִירָא הָדָא דְתֵימָא בְּשֶׁעִיבְּה עַל מְנָת לְהַדֵּל. אֲבָל אִם עִיבָּה עַל מְנָת שֶׁלֹּא לְהַדֵּל לֹא סוֹף דָּבָר לְבֵיתוֹ אֶלָּא אֲפִילוּ לְשׁוּק נוֹתֵן מִן הַמְּשׁוּאָר עַל הַכֹּל.

ג משנה: הָאֵימָהוֹת שֶׁל בְּצָלִים חַיָּיבוֹת בְּפֵיאָה. רִבִּי יוֹסֵי פּוֹטֵר. מַלְבְּנוֹת הַבְּצָלִים שֶׁבֵּין הַיֶּרֶק רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים מֵאֶחָד עַל הַכֹּל.

הלכה: רַב אָמַר פּוּרגָרה וּשְׁמוּאֵל אָמַר צוּמְחָתָה.

רִבִּי יַעֲקֹב בַּר בּוּן בְּשֵׁם רִבִּי חֲנִינָא לֹא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אֶלָּא מִשּׁוּם הֶבְקֵר. רִבִּי בּוּן בַּר חִיָּא בְּעֵי קוֹמֵי רִבִּי מָנָא וְהֶבְקֵר חַיָּיב בְּפֵיאָה. אָמַר לָהֶן בְּזָקָה בָּהֶן אַחַת אַחַת. וְהָתַנֵּי אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן מִתְקַיְּימוֹת לוֹ בְּמִרוּבֶּה מִתְקַיְּימוֹת בְּמִמּוּעָט. חֲוֵי לֵית טַעֲמָא דְּלָא מִשּׁוּם מַכְנִיסוֹ לְקִיּוּם.

ד משנה: הָאַחִים שֶׁחָלְקוּ נוֹתְנִין שְׁתֵּי פֵּיאוֹת. חָזְרוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ נוֹתְנִין פֵּיאָה אַחַת. שְׁנַיִם שֶׁלָּקְחוּ אֶת הָאִילָן נוֹתְנִין פֵּיאָה אַחַת. לָקַח זֶה צְפוֹנוֹ וְזֶה דְּרוֹמוֹ זֶה נוֹתֵן פֵּיאָה לְעַצְמוֹ וְזֶה נוֹתֵן פֵּיאָה לְעַצְמוֹ.

הלכה: קָצַר חֲצִי שָׂדֶה בְּשׁוּתָּפוּת וְחָלְקוּ אֵינוֹ מַפְרִישׁ מִשֶּׁלּוֹ לֹא בִּתְחִילָּה וְלֹא בְּסוֹף. חָזְרוּ וְחָלְקוּ וְנִשְׁתַּתְּפוּ וְקָצְרוּ חֲצִי שָׂדֶה בְּשׁוּתָּפוּת וְחָלְקוּ מַפְרִישׁ שֶׁבְּסוֹף עַל חֲבֵירוֹ שֶׁבְּתִחִילָּה. אֲבָל לֹא מִשֶּׁלּוֹ שֶׁבְּתִחִילָּה עַל חֲבֵירוֹ שֶׁבְּתִחִילָּה.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן קָצַר חֲצִי שָׂדֶה וְקָצַר חֲצִי חֶצְיָיהּ וְלֹא הִסְפִּיק לְקָצוֹר אֶת הַשְּׁאָר עַד שֶׁקָּצַר כּוּלָּהּ מַפְרִישׁ מִן הָרִאשׁוֹן עַל הָאֶמְצָעִיִּין וּמִן הָאֶמְצָעִיִּין עַל הָרִאשׁוֹן. וְאֵינוֹ מַפְרִישׁ מִן הָרִאשׁוֹן עַל הָרִאשׁוֹן. אָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הָיְתָה לוֹ שָׂדֶה אַחַת חֶצְיָיהּ הֵבִיאָה שְׁלִישׁ וְחֶצְיָיהּ לֹא הֵבִיאָה שְׁלִישׁ וְלֹא הִסְפִּיק לְקָצוֹר חֲצִי חֶצְיָיהּ עַד שֶׁהֵבִיאָה כּוּלָּהּ שְׁלִישׁ מַפְרִישׁ מִן הָרִאשׁוֹן עַל הָאֶמְצָעִיִּים וּמִן הָאֶמְצָעִיִּים עַל הָרִאשׁוֹן וְאֵינוֹ מַפְרִישׁ מִן הָרִאשׁוֹן עַל הָרִאשׁוֹן.

ה משנה: הַמּוֹכֵר קִלְחֵי אִילָן בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ נוֹתֵן פֵּיאָה מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אֵימָתַי בִּזְמָן שֶׁלֹּא שִׁייֵר בַּעַל הַשָּׂדֶה אֲבָל אִם שִׁייֵר שָׂדֵהוּ הוּא נוֹתֵן פֵּיאָה לַכֹּל.

הלכה: עַד כְּדוֹן כְּשֶׁהִתְחִיל לְקָצוֹר וַאֲפִילוּ לֹא הִתְחִיל לְקָצוֹר. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא לָקַח גִּז צֹאנוֹ שֶׁל חֲבֵירוֹ אִם שִׁייֵר הַמּוֹכֵר חַיָּיב וְאִם לָאו הַלּוֹקֵחַ

חַיָּיב. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן דִּרְבִּי יְהוּדָה הִיא. שַׁנְיָיא הִיא תַּמָּן בֵּין שֶׁהִתְחִיל לִגְזוֹז בֵּין שֶׁלֹּא הִתְחִיל לִגְזוֹז. וְכֹא לָא שַׁנְיָיא בֵּין שֶׁהִתְחִיל לִקְצוֹר בֵּין שֶׁלֹּא הִתְחִיל לִקְצוֹר.

מַה טַעֲמָא דִּרְבִּי יוּדָה. מִשּׁוּם דְּחוֹבַת קְצִיר בְּקָמָה אוֹ מִשּׁוּם דַּהֲוֵי כְּמוֹכֵר לוֹ חוּץ מֵחוֹבָתוֹ. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא לָקַח גֵּז צֹאן חֲבֵירוֹ אִם שִׁייֵר הַמּוֹכֵר חַיָּיב וְאִם לָאו הַלּוֹקֵחַ חַיָּיב. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן דִּרְבִּי יְהוּדָה הִיא. אִית לָךְ לְמֵימַר תַּמָּן שֶׁחוֹבַת קְצִיר בְּקָמָה לֹא מִשּׁוּם דְּמוֹכְרוֹ לוֹ חוּץ מֵחוֹבָתוֹ. וְכֹה בְּמוֹכְרוֹ חוּץ מֵחוֹבָתוֹ.

מַה נָפַק מִבֵּינֵיהוֹן. עָבַר הַלּוֹקֵחַ וְהִפְרִישׁ. אֵין תֵּימַר מִשּׁוּם שֶׁחוֹבַת קְצִיר בְּקָמָה הִפְרִישׁ הִפְרִישׁ. וְאֵין תֵּימַר מִשּׁוּם כְּמוֹכֵר לוֹ חוּץ מֵחוֹבָתוֹ הִפְרִישׁ וְנוֹטֵל מִמְּנוּ דָמִים. נִשְׁרַף חֶלְקוֹ שֶׁל מוֹכֵר אֵין תֵּימַר מִשּׁוּם שֶׁחוֹבַת קְצִיר בְּקָמָה נִשְׂרַף נִשְׂרַף. וְאֵין תֵּימַר מִשּׁוּם כְּמוֹכֵר לוֹ חוּץ מֵחוֹבָתוֹ נִשְׂרַף נוֹטֵל מִמְּנוּ דָמִים.

ו משנה: רִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר קַרְקַע בֵּית רוֹבַע חַיָּיב בְּפֵיאָה. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר בְּעוֹשֶׂה סְאָתַיִם. רִבִּי טַרְפוֹן אוֹמֵר שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה טְפָחִים. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר כְּדֵי לְקָצוֹר וּלְשַׁנּוֹת וַהֲלָכָה כִדְבָרָיו.

הלכה: מַה טַעֲמָא דִּרְבִּי אֱלִיעֶזֶר נֶאֱמַר כָּאן שָׂדְךָ וְנֶאֱמַר בְּכִלְאֵים שָׂדְךָ מַה שָׂדְךָ שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן בֵּית רוֹבַע אַף כָּאן בֵּית רוֹבַע. מַה טַעֲמָא דִּרְבִּי יְהוֹשֻׁעַ נֶאֱמַר כָּאן שָׂדְךָ וְנֶאֱמַר לְהַלָּן וְשָׂכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה מַה שָּׂדֶה שֶׁנֶּאֱמַר לְהַלָּן שְׁתַּיִם אַף כָּאן שְׁתַּיִם. מַה טַעֲמָא דִּרְבִּי טַרְפוֹן שִׁשָּׁה עַל שִׁשָּׁה מְעֻרוּגָה. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן בְּתֵירָה אוֹמֵר כְּדֵי לְקָצוֹר וּלְשַׁנּוֹת וַהֲלָכָה כִדְבָרָיו. מָה קְצִירָה כְּדֶרֶךְ הַקּוֹצְרִים אוֹ אֲפִילוּ כָל שֶׁהוּא מִן מַה דִּכְתִיב אֲשֶׁר לֹא מִלֵּא כַפּוֹ קוֹצֵר וְחִצְנוֹ מְעַמֵּר. הָדָא אָמְרָה קְצִירָה כְּדֶרֶךְ הַקּוֹצְרִים.

ז משנה: רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא חַיֶּיבֶת בְּפֵיאָה וּבְבִיכּוּרִים וְלִכְתּוֹב עָלֶיהָ פְּרוֹזְבּוּל וְלִקְנוֹת עִמָּהּ נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו שִׁכְיב מְרָע שִׁייֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא מַתָּנָתוֹ קַיֶּימֶת. לֹא שִׁייֵר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא אֵין מַתָּנָתוֹ קַיֶּימֶת. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְבָנָיו וְכָתַב לְאִשְׁתּוֹ קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא אַבְּדָה כְתוּבָתָהּ. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אִם קִבְּלָה עָלֶיהָ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא כָתַב לָהּ אַבְּדָה כְתוּבָתָהּ.

הלכה: רִבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּעֵי הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁהָיָה שָׁם שִׁיבּוֹלֶת אַחַת עַד שֶׁלֹּא קָצַר אֵין כָּאן חִיּוּב מִשֶּׁקָּצַר אֵין כָּאן שִׁיּוּר. רִבִּי חֲנַנְיָה בְּשֵׁם רִבִּי פִּינְחָס תִּיפְתָּר בְּשֶׁהָיָה שָׁם קֶלַח אֶחָד וּבוֹ חֲמֵשׁ שִׁבּוֹלִים.

רִבִּי מָנָא בְּעֵי וְלֵיתְנֵן אֲמַר קָמָה כָּל שֶׁהִיא חַיֶּיבֶת בְּפֵיאָה אֶלָּא בְּגִין דְּתַנָּא בִּיכּוּרִים תַּנָּא קַרְקַע.

תַּנֵּי וְהָרִיאָיוֹן. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מִי שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע פָּטוּר מִן הָרִיאָיוֹן. רִבִּי מָנָא בְּעֵי וְלָמָּה לֵינֵּן אָמְרִין מִי שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע פָּטוּר מִן הַוִּידּוּי דִּכְתִיב מִן הַוִּידּוּי דִּכְתִיב מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ. רַבִּי יוֹסֵי בֵּירִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר שְׁמוּעָתָהּ כֵּן מִי שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע פָּטוּר מִן הַוִּידּוּי דִּכְתִיב מִן הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַתָּ לָנוּ.

רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מִי שֶׁאֵין לוֹ קַרְקַע פָּטוּר מִן הָרִיאָיוֹן שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יַחְמוֹד אִישׁ אֶת אַרְצָךְ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִנִּיחַ אֶת כֶּרְיוֹ וּבָא וּמְצָא אֲרָיוֹת סוֹבְבִין אוֹתוֹ. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהִנִּיחַ בַּיִת שֶׁל תַּרְנוֹגַלִּין וּבָא וּמְצָא חֲתוּלוֹת מְקוֹרָעִין לְפָנֶיהָן. חַד בַּר נַשׁ שְׁבִיק בֵּיתֵיהּ פְּתִיחַ וַאֲתָא וַאֲשְׁכַּח חֲכִינָה כְּרִיכָה עַל קֻרְקָסוֹי. רִבִּי פִּינְחָס מִשְׁתָּעֵי הַדֵּין עוּבְדָּא. תְּרֵין אַחִין בְּאַשְׁקְלוֹן הֲווֹ לָהוּ מְגוּרִין נוּכְרָאִין אָמְרֵי כְּדוֹן אִילֵּין יְהוּדָאֵי סָלְקִין לִירוּשְׁלֵם אֲנַן נָסְבִין כָּל מַה דְּאִית לְהוֹן. מִן מַה דְּסָלְקוֹן זִימֵּן לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַלְאָכִים נִכְנָסִין וְיוֹצְאִין בְּדִמּוּתָן. מִן דְּנַחְתּוּן לוֹן מִקַּמָּן אֲמַר לוֹן אֲן חֲוִיתוּן אֲמַר לוֹן בִּירוּשָׁלֵם. אֲמַר לוֹן מַאן שְׁבַקְתּוּן בְּגוֹ בֵיתָא אָמְרוּ וְלָא בַר נַשׁ. אֲמַר בְּרִיךְ הוּא אֱלָהֵהוֹן דִּיהוּדָאֵי דְּלָא שְׁבָקוֹן וְלָא שְׁבִיק לְהוֹן.

מְנַיִין לִנְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת שֶׁהֵם נִקָּנִים עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם אַחֲרָיוּת בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם חִזְקִיָּה רִבִּי יוֹנָה רִבִּי חֲנִינָא תִּירְתָּיָה בְּשֵׁם חִזְקִיָּה כְּתִיב וַיִּתֵּן לָהֶם אֲבִיהֶם מַתָּנוֹת רַבּוֹת לְכֶסֶף וּלְזָהָב וּלְמִגְדָּנוֹת עִם עָרִים בְּצוּרוֹת בִּיהוּדָה. עַד כְּדוֹן כְּשֶׁהָיָה קַרְקָעוֹת עִם הַמְּטַלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד. הָיוּ קַרְקָעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וּמְטַלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד. אָמַר רִבִּי בּוּן בַּר חִיָּיא נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא אָמַר לָהֶן רִבִּי אֱלִיעֶזֶר מַעֲשֶׂה בְּמִדּוֹנִי אֶחָד שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלֵם וְהָיוּ לוֹ מְטַלְטְלִין הַרְבֵּה וּבִיקֵּשׁ לְחַלְּקָן לִיתְּנָן בְּמַתָּנָה אָמְרוּ לוֹ אֵין אַתְּ יָכוֹל אֶלָּא אִם כֵּן קָנִיתָ קַרְקַע. מֶה עָשָׂה הָלַךְ וְקָנָה סֶלַע אֶחָד בְּצַד יְרוּשָׁלֵם וְאָמַר חֲצָיָיהּ צְפוֹנִי אֲנִי נוֹתֵן לִפְלוֹנִי עִם מֵאָה חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן. חֲצָיָיהּ דְּרוֹמִי אֲנִי נוֹתֵן לִפְלוֹנִי עִם מֵאָה חֲבִיּוֹת שֶׁל שֶׁמֶן. וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים וְקִיְּימוּ אֶת דְּבָרָיו. אָמַר רִבִּי חֲנַנְיָה קוֹמֵי רִבִּי מָנָא וְלָאו שִׁכְיב מְרָע הוּא. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה אֶלָּא בִּכְתָב. וְכָאן אֲפִילוּ בִדְבָרִים. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה עַד שֶׁיְּהוּ קַרְקָעוֹת וּמְטַלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד. וְכָאן אֲפִילוּ קַרְקָעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וּמְטַלְטְלִין בְּמָקוֹם אַחֵר. אָמַר לֵיהּ לָא רִבִּי אֱלִיעֶזֶר שַׁנְיָיא הִיא שִׁכְיב מְרָע דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר כְּבָרִיא דְּרַבָּנָן.

תַּמָּן תַּנִּינָן קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא חַיָּיב בְּפֵיאָה וּבְבִיכּוּרִים. קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא מַהוּ טָב. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה תִּיפְתָּר שֶׁהָיָה שָׁם מָקוֹם שִׁיבּוֹלֶת אַחַת וּמַרְגְּלִית טְמוּנָה בּוֹ. אִי זֶהוּ שִׁכְיב מְרָע כָּל שֶׁלֹּא קָפַץ עָלָיו הַחוֹלִי. דֶּרֶךְ הָאָרֶץ הַקְּרוֹבִים נִכְנָסִין אֶצְלוֹ מִיַּד. וְהָרְחוֹקִים נִכְנָסִין אֶצְלוֹ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים. אִם קָפַץ עָלָיו הַחוֹלִי אֵילּוּ וְאֵילּוּ נִכְנָסִין אֶצְלוֹ מִיַּד. דְּלָמָּה רִבִּי חוּנָא רִבִּי פִּינְחָס רִבִּי חִזְקִיָּה סָלְקוּן מְבַקְּרָה לְרִבִּי יוֹסֵי בָּתָר תְּלָתָא יוֹמִין. אָמַר לוֹן בִּי בְעִיתוּן מְקַיְּמָה מַתְנִיתָא.

שֶׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא מַתָּנָתוֹ קַיֶּמֶת וַאֲפִילּוּ לֹא הִבְרִיא. לֹא שִׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא אֵין מַתָּנָתוֹ קַיֶּמֶת וְהוּא שֶׁהִבְרִיא.

רִבִּי בָּא רַב הוּנָא בְּשֵׁם רַב עָשׂוּ דִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּבְרִיא שֶׁכָּתַב וְנָתַן וְהוּא שֶׁמֵּת מֵאוֹתוֹ הַחוֹלִי. הָא אִם הִבְרִיא לֹא. וּבְמִסַּיֵּים וּבְאָמַר תְּנוּ שָׂדֶה פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי.

אָמַר תְּנוּ חֲצִי שָׂדֶה פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי וַחֲצִי שָׂדֶה פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי כְּמִי שֶׁפִּיֵּים אוֹ עַד שֶׁיֹּאמַר חֶצְיָהּ בַּצָּפוֹן וְחֶצְיָהּ בַּדָּרוֹם.

רִבִּי בִּינָא בְּשֵׁם רִבִּי יִרְמְיָה שִׁיֵּיר מְטַלְטְלִין לֹא עָשָׂה כְלוּם. אָתָא חֲמִי שִׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא יֵשׁ לוֹ מִחְיָיה. שִׁיֵּיר אֲבָנִים טוֹבוֹת וּמַרְגָּלִיּוֹת אֵין לוֹ מִיחְיָה. אָמַר

רִבִּי יוֹסֵי יוֹדֵעַ הוּא הָאִישׁ הַזֶּה שֶׁשְּׁכִיב מְרַע מְזַכֶּה אֲפִילּוּ בִּדְבָרִים לְאֵי זֶה דָּבָר כָּתַב בָּהֶן קְנְיָין כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מַתָּנַת בָּרִיא.

שִׁיֵּיר עֲבָדִים תַּנָּא רִבִּי יוֹדָן בַּר פָּזִי דְּבַר דְּלָיָא וְלָא יָדְעִין מַה תַּנָּה.

כָּתַב לָזֶה וְחָזַר וְכָתַב לָזֶה. רַב אָמַר אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. רַב אַבָּא בַּר חוּנָא וְרִבִּי יוֹחָנָן אָמַר יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. הֵיךְ עֲבִידָא הָיָה רַבּוֹ הָרִאשׁוֹן וְהִשְׁיִנִי כֹּהֵן

הַשְּׁלִישִׁי יִשְׂרָאֵל עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב אֵין יָכוֹל לוֹכַל בִּתְרוּמָה עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַב אַבָּא בַּר הוּנָא אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן יָכוֹל הוּא לוֹכַל בִּתְרוּמָה. הַכֹּל מוֹדִין שֶׁאִם הָיָה רַבּוֹ

הָרִאשׁוֹן יִשְׂרָאֵל אֵינוֹ אוֹכֵל בִּתְרוּמָה שֶׁמָּא יַבְרִיא.

רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן בְּשֵׁם רַב חוּנָא מַתְנִיתִין מְסַיֶּיעָה לְרַב אַבָּא בַּר הוּנָא וְרִבִּי יוֹחָנָן בָּרִיא שֶׁכָּתַב דְּיָיתֵיקִי וּשְׁכִיב מְרַע שֶׁכָּתַב מַתָּנָה חוֹזֶר בּוֹ. בָּרִיא שֶׁכָּתַב

דְּיָיתֵיקִי חוֹזֶר בּוֹ וְלֹא עוֹד הוּא בָּרִיא וְדִכְוָותָהּ שְׁכִיב מְרַע שֶׁכָּתַב מַתָּנָה חוֹזֶר בּוֹ וְלֹא עוֹדֵהוּ שְׁכִיב מְרַע.

אִי זוֹ הִיא דְּיָיתֵיקִי. תְּהֵא לִי לִהְיוֹת וְלַעֲמוֹד. וְאִם מֵתִי יִינָּתְנוּ נְכָסַיי לְפְלוֹנִי. אִי זוֹ הִיא מַתָּנָה. חֲרֵי כָּל נְכָסַי נְתוּנִין לְפְלוֹנִי מַתָּנָה מֵעַכְשָׁיו וְשֶׁתְּהֵא כְתוּב בָּהּ

מֵהַיּוֹם.

אַחְתֵּיהּ דְּרִבִּי גוּרְיוֹן כְּתָבַת נִיכְסֵי לְאַחֲוָהּ וּסְלַק אַחוֹי רַבָּא פְּיְיסָהּ וּכְתָבַת לֵיהּ. אֲתָאי עוּבְדָּא קוֹמוֹי רִבִּי אִימִּי אָמַר כֵּן אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן חוֹזֵר בּוֹ. אָמַר רִבִּי זְעִירָא

לֹא מוֹדֵי רִבִּי יוֹחָנָן שֶׁאִם הָיָה כָּתוּב בָּהּ מֵהַיּוֹם שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. אֲתָא רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. אֲתָא רִבִּי לָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן

אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. וְאַנְהָר רִבִּי אִימִּי וְחָזַר עוּבְדָּא.

רַב אָמַר בִּמְזַכֶּה עַל יָדֵיהּ. וּשְׁמוּאֵל אָמַר בִּמְחַלֵּק לְפָנֶיהָ. רִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא אָמַר מִקּוּלֵּי כְתוּבָּה שָׁנוּ כָּן. וְכֵן תַּנֵּי בַּר קַפָּרָא מִקּוּלֵּי כְתוּבָּה שָׁנוּ. אָמַר רִבִּי בָּא

טַעְמָא דְּרִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא לֹא סוֹף דָּבָר בִּכְתוּבַּת מָנֶה וּמָאתַיִם אֶלָּא אֲפִילּוּ כְתוּבָּה שֶׁל אֶלֶף דִּינָר מִקּוּלֵּי כְתוּבָּה שָׁנוּ.

ח משנה: הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לַעֲבְדּוֹ נָצָא בֶּן חוֹרִין. שִׁיֵּיר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא לֹא יָצָא בֶּן חוֹרִין. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר לְעוֹלָם הוּא בֶּן חוֹרִין עַד שֶׁיֹּאמַר חֲרֵי כָּל נְכָסַי נְתוּנִין לְאִישׁ פְּלוֹנִי עַבְדִּי חוּץ מֵאֶחָד מֵרִיבּוֹא שֶׁבָּהֶן.

הלכה: רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר שִׁיֵּיר מְטַלְטְלִין לֹא עָשָׂה כְלוּם. אֲנִי אוֹמֵר גּוּפוֹ שִׁיֵּיר.

וּכְשֶׁבָּא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי רִבִּי יוֹסֵי אָמַר שְׁפָחַיִם יֶשׁ מֵשִׁיב דְּבָרִים נְכוֹחִים.

פרק ד

א משנה: הַפֵּיאָה נִיתֶּנֶת בִּמְחוּבָּר לְקַרְקַע. בְּדָלִית וּבְדֶקֶל בַּעַל הַבַּיִת מוֹרִיד וּמְחַלֵּק לָעֲנִיִּים. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר אַף בְּחִילְקֵי אֱגוֹזִים. אֲפִילּוּ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה

עֲנִיִּים אוֹמְרִין לְחַלֵּק וְאֶחָד אוֹמֵר לָבוֹז לְזֶה שׁוֹמְעִין שֶׁאָמַר כַּהֲלָכָה. וּבְדָלִית וּבְדֶקֶל אֵינוֹ כֵן אֲפִילּוּ תִּשְׁעִים וְתִשְׁעָה אוֹמְרִין לָבוֹז וְאֶחָד אוֹמֵר לְחַלֵּק לְזֶה

שׁוֹמְעִין שֶׁאָמַר כַּהֲלָכָה.

הלכה: לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקָצְרֶךָ. מִיכָּן שֶׁהַפֵּיאָה נִיתֶּנֶת בִּמְחוּבָּר לְקַרְקַע. יָכוֹל אֲפִילּוּ בְּדָלִית וּבְדֶקֶל תַּלְמוּד לוֹמַר קָצִיר מַה קָצִיר מְיוּחָד שֶׁהַקֶּטוֹן

מוֹשֵׁל בּוֹ כַּגָּדוֹל יָצְאוּ הַדָּלִית וְהַדֶּקֶל שֶׁאֵין הַקָּטָן מוֹשֵׁל בּוֹ כַּגָּדוֹל.

אִית דְּבָעֵי מַשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא תַּעֲזוֹב הַנַּח לִפְנֵיהֶן תְּבוּאָה בְּקַשָּׁה. תִּלְתָּן בְּעָמִיר תְּמָרִים בְּמְכַבְּדוֹת. יָכוֹל בְּדָלִית וּבְדֶקֶל כֵּן תַּלְמוּד לוֹמַר אוֹתָם. מַה רָאִיתָ

לְרַבּוֹת אֶת אֵילּוּ וּלְהוֹצִיא אֶת אֵילּוּ. אַחַר שֶׁרִיבָּה הַכָּתוּב מִיעֵט. מַרְבֶּה אֲנִי אֶת אֵילּוּ שֶׁאֵינָן שֶׁל סַכָּנָה וּמוֹצִיא אֲנִי אֶת אֵילּוּ שֶׁהֵן שֶׁל סַכָּנָה.

וְאֵינוֹ מְחוּבָּר. אֵין תֵּימַר מְחוּבָּר הוּא קוֹרֵא שֵׁם פֵּיאָה לְמַעְלָן. אֵין תֵּימַר שֶׁאֵינוֹ מְחוּבָּר קוֹרֵא שֵׁם פֵּיאָה לְמַטָּן. אֵין תֵּימַר קוֹרֵא שֵׁם פֵּאָה לְמַעְלָן הוֹצָאָה מִשֶּׁל

עֲנִיִּים אֵין תֵּימַר קוֹרֵא שֵׁם פֵּאָה מִלְמַטָּן הוֹצָאָה מִשֶּׁל בַּעַל הַבַּיִת. וַאֲפִילּוּ תֵּימַר קוֹרֵא שֵׁם פֵּיאָה לְמַעְלָן הִטְרִיחוּ עַל בַּעַל הַבַּיִת שֶׁתְּהֵא הוֹצָאָה שֶׁלּוֹ מִפְּנֵי

הַסַּכָּנָה.

תַּנֵּי בְּשֵׁם רִבִּי [מֵאִיר] כָּל הָאֵילָנוֹת סַכָּנָה. רִבִּי מֵאִיר לֹא דָרַשׁ קָצִיר וְרַכָּנָן דָּרְשֵׁי קָצִיר. כָּל עַמָּא דָּרְשֵׁי קָצִיר אֶלָּא רִבִּי מֵאִיר אָמַר כָּל אִילָנוֹת סַכָּנָה. וְרַכָּנָן

אָמְרֵי אֵין סַכָּנָה אֶלָּא הַדָּלִית וְהַדֶּקֶל בִּלְבַד. רִבִּי חֲנַנְיָה בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מַעֲשֶׂה שֶׁמֵּתוּ חֲמִשָּׁה אַחִים בְּחֲמִשָּׁה חֲלִיקֵי אֱגוֹזִים.

בַּעַל הַבַּיִת שֶׁקָּרָא שֵׁם פֵּיאָה וְכִילָּה קוֹרֵא אֲנִי עָלָיו לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקָצְרֶךָ. לֹא קָרָא שֵׁם פֵּיאָה וְכִילָּה קוֹרֵא אֲנִי עָלָיו לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ בְּקָצְרֶךָ.

הִתְנוּ בֵּינֵיהֶן אֲפִילוּ כֵּן אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ.

בַּעַל הַבַּיִת יְחַלֵּק בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יִרְאֶה לְעָנִי מוֹדַעְתּוֹ וְיִשָּׁלִיךְ לְפָנָיו. רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אֶבּוּדַמָּא בְּעִי כֵּילָה אֶת אֲמַר חָזְרָה פֵּיאָה לָעוֹמָרִין. אֲפִילוּ כֵּן בַּעַל הַבַּיִת מְחַלֵּק בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יִרְאֶה לְעָנִי מוֹדַעְתּוֹ וְיַשָּׁלִיךְ לְפָנָיו.

ב משנה: נָטַל מִקְצַת הַפֵּיאָה וְזָרַק עַל הַשְּׁאָר אֵין לוֹ בָּהּ כְּלוּם. נָפַל לוֹ עָלֶיהָ וּפֵירֵס טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ מַעֲבִירִין אוֹתוֹ מִמֶּנָּּה וְכֵן בְּלֶקֶט וְכֵן בְּעוֹמֶר הַשִּׁכְחָה.

הלכה: תַּנְיָי בְּשֵׁם רִבִּי מֵאִיר קוֹנְסִין בּוֹ וּמוֹצִיאִין מִמֶּנּוּ אֶת הַתָּלוּשׁ וְאֶת הַמְּחוּבָּר. עַד כְּדוֹן מֵזִיד אֲפִילוּ שׁוֹגֵג וַאֲפִילוּ כְּרִיכוֹת.

רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם אַבָּא כֹּהֵן בַּר דָּלָיָא אָדָם זוֹכֶה בִּמְצִיאָה בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלּוֹ מַה טַּעַם וְהִנֵּה בְעוֹנְיֵי הַכִּינוֹתֵי לְבֵית יי זָהָב כִּכָּרִים מֵאָה אֶלֶף וְכֶסֶף אֶלֶף אֲלָפִים כִּכָּרִים וְלִנְחוֹשֶׁת וְלַבַּרְזֶל אֵין מִשְׁקָל כִּי לָרוֹב הָיָה וְעֵצִים וַאֲבָנִים הֲכִינוֹתִי וַעֲלֵיהֶם תּוֹסִיף.

רִבִּי יוֹנָה אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא בְּעִי מַה נָן קַיָּימִין אִם בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת עָשִׁיר הוּא. אִם בְּחוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת וְיֵשׁ אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. וְקַיָּימְנוּהָ בְּמַקְדִּישׁ רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן.

אָמַר רִבִּי אָבִין מַהוּ בְעָנְיֵי שֶׁאֵין עֲשִׁירוּת לִפְנֵי מִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם. דְּבָר אַחֵר בְּעוֹנְיֵי בְּעִינּוּי שֶׁהָיָה מִתְעַנֶּה וּמַקְדִּישׁ סְעוּדָתוֹ לַשָּׁמַיִם.

הָתִיב רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִּי קוֹמֵי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְהָתַנֵּינָן רָאָה אֶת הַמְּצִיאָה וְנָפַל לוֹ עָלֶיהָ וּבָא אַחֵר וְהֶחֱזִיק בָּהּ זֶה שֶׁהֶחֱזִיק בָּהּ זָכָה בָהּ. אָמַר לֵיהּ תִּיפְתָּר בְּשֶׁלֹּא אָמַר יִזְכּוּ לִי אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלִּי. וְהָתַנֵּי נָפַל לוֹ עָלֶיהָ פֵּירֵס טַלִּיתוֹ עָלֶיהָ מַעֲבִירִין אוֹתָהּ מִמֶּנָּּה. אָמַר לֵיהּ עוֹד הִיא בְּשֶׁלֹּא אָמַר יִזְכּוּ לִי אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁלִּי. וְהָתַנֵּי רִבִּי חִייָא שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ מִתְבַּתְּשִׁין עַל הָעוֹמֶר וּבָא עָנִי אֶחָד וַחֲטָפוֹ מִלְּפָנֵיהֶן זָכָה בּוֹ. אָמַר לֵיהּ עוֹד הִיא בְּשֶׁלֹּא אָמַר יִזְכּוּ לִי אַרְבַּע אַמּוֹת. אָמַר רִבִּי יָסָא אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן זוֹ בְּגִיטִּין מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַתָּנָה. רוּבָּהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן וְרוּבָּהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רוּבָּהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן מַה אִם מְצִיאָה שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה בָּהּ מִדַּעַת אַחֵר הֲרֵי הוּא זוֹכֶה בָּהּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת. מַתָּנָה שֶׁהוּא זוֹכֶה בָּהּ מִדַּעַת אַחֵר לֹא כָל שֶׁכֵּן. רוּבָּהּ דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מַה אִם מַתָּנָה שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה בָּהּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת הֲרֵי הוּא זוֹכֶה בָּהּ מִדַּעַת אַחֵר. מְצִיאָה שֶׁהוּא זוֹכֶה בָּהּ בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת לֹא כָל שֶׁכֵּן.

הָתִיב רִבִּי זְעִירָא קוֹמֵי רִבִּי יָסָא וְהָתַנֵּינָן וְכֵן לְעָנְיִין הַקִּידּוּשִׁין. אָמַר לֵיהּ הִיא גִיטִּין הִיא קִידּוּשִׁין. וְהָתַנֵּינָן וְכֵן לְעָנְיִין הַחוֹב. אָמַר לֵיהּ שֶׁכֵּן אִם אָמַר לֵיהּ זִרְקִיהוּ לַיָּם וְיֶהֱא מָחוּל לָךְ מָחוּל לוֹ. מֵעַתָּה אֲפִילוּ קָרוֹב לְלוֹוֶה זָכָה הַלּוֹוֶה. וְתַנֵּינָן קָרוֹב לַלּוֹוֶה הַלּוֹוֶה חַיָּיב שֶׁכֵּן אִם אָמַר לַיהּ זִרְקִיהוּ עַד שֶׁייִכָּנֵס לְרִשׁוּתִי וַאֲדַיִין לֹא נִכְנַס בִּרְשׁוּתוֹ. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ כָּל אִילֵּין תַּתּוּבָתָה דַּהֲוָה רִבִּי זְעִירָא מוֹתִיב קוֹמֵי רִבִּי יָסָא. וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מוֹתִיב קוֹמֵי רִבִּי יוֹחָנָן מְקַבֵּל מִינֵּיהּ פָּתַר לֵיהּ בְּאִילֵּין פִּיתְרָיָא.

ג משנה: פֵּיאָה אֵין קוֹצְרִין אוֹתָהּ בְּמַגָּלוֹת וְאֵין עוֹקְרִין אוֹתָהּ בְּקַרְדּוּמוֹת כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכּוּ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ. שָׁלוֹשׁ אוֹבָעִיוֹת בַּיּוֹם בְּשַׁחַר וּבְחַצּוֹת וּבְמִנְחָה. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא יִפְחֲתוּ. וְרִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ. שֶׁל בֵּית נָמֵר הָיוּ מַלְקִיטִין עַל הַחֶבֶל וְנוֹתְנִין פֵּיאָה מִכָּל אוֹמֶן וְאוֹמֶן.

הלכה: מַהוּ אוֹבָעִיוֹת אָמַר רִבִּי בּוֹן דְּתֵימַר אֵיזֶהוּ נֶחְפָּשׂוּ עֲשָׂיו נִבְעוּ מַצְפּוּנָיו.

בְּשַׁחַר וּבְחַצּוֹת וּבְמִנְחָה. בְּשַׁחַר מִפְּנֵי הַמַּנִיקוֹת. וּבְחַצּוֹת מִפְּנֵי הַתִּינוֹקוֹת. וּבְמִנְחָה מִפְּנֵי הַנִּמְושׁוֹת.

רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְחֲתוּ וְאִם רָצָה לְהוֹסִיף מוֹסִיף. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁלֹּא יוֹסִיפוּ. הָא אִם רָצָה לִפְחוֹת אֵינוֹ פּוֹחֵת.

שֶׁל בֵּית נָמֵר הָיוּ מַלְקִיטִין אוֹתָהּ עִם הַחֶבֶל וְנוֹתְנִין פֵּיאָה מִכָּל אוֹמֶן וְאוֹמֶן. תַּנֵּי אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר מַזְכִּירִין אוֹתָן לִגְנַאי וּמַזְכִּירִין אוֹתָן לְשֶׁבַח. מַזְכִּירִין אוֹתָן לִגְנַאי שֶׁהָיוּ נוֹתְנִין פֵּיאָה אֶחָד מִמְּאָה. וּמַזְכִּירִין אוֹתָן לְשֶׁבַח שֶׁהָיוּ מַלְקִיטִין אוֹתָן עִם הַחֶבֶל וְנוֹתְנִין פֵּיאָה מִכָּל אוֹמֶן וְאוֹמֶן.

תַּנֵּי בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן מִפְּנֵי חֲמִשָּׁה דְּבָרִים לֹא יִתֵּן אָדָם פֵּיאָה אֶלָּא בְּסוֹף שָׂדֵהוּ. מִפְּנֵי גֶּזֶל עֲנִיִּים. וּמִפְּנֵי בִיטּוּל עֲנִיִּים. וּמִפְּנֵי הָרַמָּאִין. וּמִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן. וּמִשּׁוּם שֶׁאָמְרָה תוֹרָה לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ. מִפְּנֵי גֶּזֶל עֲנִיִּים כֵּיצַד שֶׁלֹּא יִרְאֶה אָדָם אֶת הַשָּׂעָה פְּנוּיָה וְיֹאמַר לְקָרוֹבוֹ עָנִי בּוֹא וְטוֹל לָךְ אֶת הַפֵּיאָה. מִפְּנֵי בִיטּוּל עֲנִיִּים כֵּיצַד שֶׁלֹּא יְהוּ עֲנִיִּים יוֹשְׁבִין וּמְשַׁמְּרִין כָּל הַיּוֹם וְאוֹמְרִים עַכְשָׁיו הוּא נוֹתֵן פֵּיאָה עַכְשָׁיו נוֹתֵן פֵּיאָה אֶלָּא יֵלְכוּ וְילַקְּטוּ בְּשָׂדֶה אַחֶרֶת וְיָבוֹאוּ בְּשָׁעַת הַכִּילּוּי. מִפְּנֵי הָרַמָּאִין כֵּיצַד שֶׁלֹּא יֹאמַר כְּבָר נָתַתִּי וְיֵהֵא בּוֹרֵר אֶת הַיָּפָה וּמוֹצִיא אֶת הָרָע. מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן כֵּיצַד שֶׁלֹּא יְהוּ הָעוֹבְרִים וְהַשָּׁבִים אוֹמְרִים רְאוּ הֵיאַךְ קָצַר אִישׁ פְּלוֹנִי שָׂדֵהוּ וְלֹא הִנִּיחַ פֵּיאָה לָעֲנִיִּים. וּמִשּׁוּם שֶׁאָמְרָה תוֹרָה לֹא תְכַלֶּה פְּאַת שָׂדְךָ.

ד משנה: נָכְרִי שֶׁקָּצַר אֶת שָׂדֵהוּ וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּייֵר פָּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּיאָה. רִבִּי יְהוּדָה מְחַייֵב בְּשִׁכְחָה שֶׁאֵין הַשִּׁכְחָה אֶלָּא בְּשָׁעַת הָעִימּוּר.

הלכה: יְאוּת אָמַר רִבִּי יוּדָה מַה טַּעֲמָא דְּרַבָּנָן. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַב רִבִּי חִזְקִיָּה רַב יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל כְּתִיב וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה וְשָׁכַחְתָּ קָמָה אֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹ

שִׁכְחַת קֻמָּה יֵשׁ לוֹ שִׁכְחַת עֻמָּרִין. אֶת שֶׁאֵין לוֹ שִׁכְחַת קֻמָּה אֵין לוֹ שִׁכְחַת עֻמָּרִין.

יִשְׂרָאֵל וְגוֹי שֶׁהָיוּ שׁוּתָפִין בְּקֻמָּה חֶלְקוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל חַיָּיב וְחֶלְקוֹ שֶׁל גּוֹי פָּטוּר. רִבִּי חִזְקִיָּה בְּשֵׁם רַב יִרְמְיָה בִּמְחוּלֶּקֶת.

ה משנה: הִקְדִּישׁ קֻמָּה וּפָדָה קֻמָּה חַיָּיב. עֻמָּרִין וּפָדָה עֻמָּרִין חַיָּיב. קֻמָּה וּפָדָה עֻמָּרִין פְּטוּרָה שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ הָיְתָה פְּטוּרָה. וּכְיוֹצֵא בוֹ הַמַּקְדִּישׁ פֵּירוֹתָיו עַד שֶׁלֹּא בָאוּ לְעוֹנַת הַמַּעְשְׂרוֹת וּפָדָאָן חַיָּבִין וּמְשֻׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעְשְׂרוֹת וּפָדָאָן חַיָּבִין. הִקְדִּישָׁן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ וּגְמָרָן הַגִּזְבָּר וְאַחַר כָּךְ פָּדָאָן פְּטוּרִין שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָן הָיוּ פְּטוּרִין.

הלכה: וְלָמָּה תַּנְיֵיתָהּ תְּרִין זִימְנִין. רִבִּי יוֹנָה רִבִּי חִייָא רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי בְּשֵׁם בַּר פְּדָיָה אַחַת לְמֵירוּחַ וְאַחַת לִשְׁלִישׁ. רִבִּי יוֹסֵי אָמַר רִבִּי בָּא וַחֲבֵרָיָא. חֲבֵרָיָא אָמְרֵי אַחַת לְמֵירוּחַ וְאַחַת לִשְׁלִישׁ. רִבִּי בָּא מְפָרֵשׁ בְּחַלָּה לְמֵירוּחַ. וּבְפֵיאָה בִּשְׁלִישׁ.

מַתְנִיתִין דְּרִבִּי עֲקִיבָה דְּרִבִּי עֲקִיבָה אָמַר אַחַר שְׁלִישׁ הָרִאשׁוֹן אַתְּ מְהַלֵּךְ. דְּאִיתְפַּלְגוּן שָׁדֶה שֶׁהֶבִיאָה שְׁלִישׁ לִפְנֵי גּוֹי וּלְקָחָהּ מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר פָּטוּר וַחֲכָמִים אוֹמְרִין בְּתוֹסֶפֶת חַיָּיב. מַיי כְדוֹן. תִּיפְתָּר כְּרִבִּי עֲקִיבָה (בְּמֵירוּחַ) [בְּמַחְלוֹקֶת]. וּכְדִבְרֵי הַכֹּל בְּקוֹצֵר מַיַּד.

ו משנה: מִי שֶׁלִּיקֵּט פֵּיאָה וְאָמַר הֲרֵי זוּ לְאִישׁ פְּלוֹנִי עָנִי רִבִּי לְעֶזֶר אוֹמֵר זָכָה לוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יִתְּנֶנָּה לְעָנִי הַנִּמְצָא רִאשׁוֹן. הַלֶּקֶט וְהַשִּׁכְחָה וְהַפֵּיאָה שֶׁל נָכְרֵי חַיָּיב בְּמַעֲשֵׂר אֶלָּא אִם כֵּן הִבְקִיר.

הלכה: רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אוֹמֵר בְּבַעַל הַבַּיִת עָשִׁיר נֶחְלְקוּ. אֲבָל בְּבַעַל הַבַּיִת עָנִי מֵאַחַר שֶׁהוּא רָאוּי לִיטּוֹל זָכָה.

אָמַר רִבִּי זְעִירָא רִבִּי לָעְזָר לַחֲבֵירוֹ וְרִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי שְׁלָשְׁתָּן אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד. רִבִּי לָעְזָר דְּאָמַר רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר אָדָם זָכָה לַחֲבֵירוֹ בְּמְצִיאָה. רִבִּי יוֹחָנָן דְּתַנֵּינָן תַּמָּן מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. מְצִיאַת בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַגְּדוֹלִים וְעַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִים מְצִיאַת אִשְׁתּוֹ שֶׁגִּירְשָׁהּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן לָהּ כְּתוּבָּתָהּ הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלָּהֶן. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן בִּשְׁאֵינָן טְפוּלִין. אֲבָל אִם הָיוּ טְפוּלִין לַאֲבִיהֶן מְצִיאָתָן שֶׁלּוֹ. רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר בְּבַעַל הַבַּיִת עָשִׁיר נֶחְלְקוּ. אֲבָל בְּבַעַל הַבַּיִת עָנִי מֵאַחַר שֶׁהוּא רָאוּי לִיטּוֹל זָכָה.

תַּנֵּי הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַעֲשׂוֹת עִמּוֹ בְּכָל מְלָאכָה מְצִיאָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּעֵי רָצָה לַחְזוֹר חוֹזֵר בּוֹ. וְאַתְּ אָמַר מְצִיאָה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא אָמַר רִבִּי יָסָא מַקְשֵׁי מַה צוּרְכָהּ לְהַהִיא דְּאָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְלָא נָן שְׁמִיעַ דְּמַר רִבִּי יַעֲקֹב בַּר אָחָא אִיתְפַּלְגוּן רִבִּי יוֹחָנָן וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. רִבִּי יוֹחָנָן אָמַר אָדָם זוֹכֶה לַחֲבֵירוֹ בְּמְצִיאָה. רֵישׁ לָקִישׁ אָמַר אֵין אָדָם זוֹכֶה לַחֲבֵירוֹ בְּמְצִיאָה.

רִבִּי יִרְדָּפָה אִיתְפַּלְגוּן רִבִּי יוֹנָה וְרִבִּי יוֹסֵי. חַד אָמַר הָרָאוּי לִיטּוֹל זָכָה. וְחָרָנָה אָמַר הָרָאוּי לִיתֵּן זָכָה. מָן דְּמַר הָרָאוּי לִיטּוֹל כָּל שֶׁכֵּן לִיתֵּן. מָאן דְּמַר הָרָאוּי לִיתֵּן הָא לִיטּוֹל לֹא.

מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל מָאן דְּאָמַר הָרָאוּי לִיטּוֹל זָכָה דְּתַנֵּינָן תֵּן גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי שֶׁכֵּן רָאוּי לְקַבֵּל גֵּט בִּתּוֹ. וּשְׁטָר שִׁיחְרוּר זֶה לְעַבְדִּי שֶׁכֵּן הוּא רָאוּי לְקַבֵּל שְׁטָר שִׁחְרוּרוֹ. וְתַנֵּינָן הִתְקַבֵּל גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי אוֹ הוֹלֵךְ גֵּט זֶה לְאִשְׁתִּי אִם רָצָה לְהַחֲזִיר לֹא יַחֲזִיר. וְהָעֶבֶד רָאוּי הוּא לְהוֹלִיךְ אֶת הַגֵּט. פָּתַר לָהּ לְצַדְדִין.

הָא מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל מָאן דְּאָמַר הָרָאוּי לִיטּוֹל זָכָה דְּתַנֵּינָן תַּמָּן עִישּׂוּר אֶחָד שֶׁאֲנִי עָתִיד לְמוֹד נָתוּן לַעֲקִיבָה בֶּן יוֹסֵף שֶׁיְּזַכֶּה בּוֹ לָעֲנִיִּים וּמְקוֹמוֹ מוּשְׁכָּר לוֹ. וְרִבִּי עֲקִיבָה רָאוּי הוּא לִיטּוֹל. פָּתַר לָהּ עַד שֶׁלֹּא הֶעֱשִׁיר. וַאֲפִילוּ תֵימָא מִשֶּׁהֶעֱשִׁיר תִּיפְתָּר בְּשֶׁהָיָה פַּרְנָס וְיַד הַפַּרְנָס כְּיַד הֶעָנִי.

מִילְתֵיהּ דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי הָרָאוּי לִיטּוֹל זָכָה. דְּרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר בְּבַעַל הַבַּיִת עָשִׁיר מַחְלוֹקֶת. אֲבָל בַּעַל הַבַּיִת עָנִי מִתּוֹךְ שֶׁרָאוּי לִיטּוֹל זָכָה.

רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן כְּמָאן דְּאָמַר יֵשׁ קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. בְּרַם כְּמָאן דְּאָמַר אֵין קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת אֲפִילוּ הִבְקִירוּ חַייָב. רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן כְּמָאן דְּאָמַר אֵין קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. בְּרַם כְּמָאן דְּאָמַר יֵשׁ קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת קַל הֵיקִילוּ חֲכָמִים בְּלִיקוּטִין.

רִבִּי לָעְזָר שָׁאַל וְאֵין לוֹ קִנְיָן נְכָסִים. לָא עַל הָדָא אִיתְאֲמָרַת אֶלָּא עַל הָדָא. רִבִּי חִזְקִיָּה רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן כְּמָאן דְּאָמַר יֵשׁ קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. בְּרַם כְּמָאן דְּאָמַר אֵין קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת עֲלֵיהּ רִבִּי לָעְזָר שְׁאִיל וְאֵין לוֹ קִנְיָן נְכָסִים. רִבִּי חֲנִינָא בְּשֵׁם רִבִּי פִּינְחָס אַף קַדְמַיְיתָא עַל דְּרִבִּי יוֹסֵי מַקְשֵׁי דְּרִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן כְּמָאן דְּאָמַר אֵין קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. בְּרַם כְּמָאן דְּאָמַר יֵשׁ קִנְיָן לְגוֹי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְפוֹטְרוֹ מִן הַמַּעְשְׂרוֹת עֲלֵיהּ רִבִּי אֶלְעָזָר שְׁאַל וְאֵין לוֹ קִנְיָן נְכָסִים.

ז משנה: אֵי זֶהוּ לֶקֶט הַנּוֹשֵׁר בִּשְׁעַת הַקְּצִירָה. הָיָה קוֹצֵר קָצַר מְלֹא יָדָיו תָּלַשׁ מְלֹא קוּמְצוֹ. הִפָּהוּ קוֹץ וְנָפַל לָאָרֶץ הֲרֵי זֶה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. תּוֹךְ הַיָּד וְתוֹךְ הַמַּגָּל לָעֲנִיִּים. אַחַר הַיָּד וְאַחַר הַמַּגָּל לְבַעַל הַבַּיִת. רֹאשׁ הַיָּד וְרֹאשׁ הַמַּגָּל רִבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר לָעֲנִיִּים. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת. חוֹרְרֵי הַנְּמָלִים שֶׁבְּתוֹךְ הַקָּמָה הֲרֵי זֶה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. וְשֶׁל אַחַר הַקּוֹצְרִים הָעֶלְיוֹנִים לָעֲנִיִּים וְהַתַּחְתּוֹנִים לְבַעַל הַבַּיִת. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר הַכֹּל לָעֲנִיִּים שֶׁפָּקַק לֶקֶט לֶקֶט.

הלכה: תַּנּוּי לֶקֶט קְצִירָךְ לֹא כָל הַקּוֹצֵר בְּיָדוֹ. וְדִכְוָותֵיהּ פֶּרֶט כַּרְמְךָ לֹא הַפּוֹרֵט בְּיָדוֹ.

רַב כַּהֲנָא וְרַב תַּחְלִיפָא. חַד אָמַר תּוֹךְ הַיָּד וְתוֹךְ הַמָּגָל. וְחָרָנָה אָמַר תּוֹךְ הַיָּד וַאֲפִילוּ לְאַחַר הַמַּגָּל.

רִבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל הָעֲלִיּוֹנִים לָעֲנִיִּים בִּלְבָנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים לְבַעַל הַבַּיִת בִּירוֹקִין. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר הַכֹּל לָעֲנִיִּים שֶׁפֶּשֶׁק לֶקֶט לֶקֶט שֶׁאִי אֶיפְשַׁר לְגוֹרֶן לָצֵאת בְּלֹא יְרוֹקִין.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן דִּרְבִּי יְהוּדָה בֶּן חַגְרָא הִיא. דְּתַנֵּי גֵּר שֶׁנִּתְגַּיֵּיר וְהָיְתָה לוֹ קָמָה נִקְצֶרֶת עַד שֶׁלֹּא נִתְגַּיֵּיר פָּטוּר מִשֶּׁנִּתְגַּיֵּיר חַיָּיב. וְאִם סָפֵק פָּטוּר. רִבִּי יְהוּדָה בֶּן חַגְרָא מְחַיֵּיב. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא יִשְׂרָאֵל שֶׁעִיקְּרוֹ חַיָּיב סְפֵיקוֹ חַיָּיב וְגוֹי שֶׁעִיקְּרוֹ פָּטוּר סְפֵיקוֹ פָּטוּר. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן כָּךְ הָיָה רִבִּי מֵאִיר מְשִׁיב אֶת רִבִּי יְהוּדָה בֶּן חַגְרָא אֵין אַתְּ מוֹדֶה לִי שֶׁפֶּשֶׁק לֶקֶט לֶקֶט. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כָּךְ הָיָה מֵשִׁיב רִבִּי מֵאִיר אֶת חֲכָמִים אֵין אַתֶּם מוֹדִין לִי שֶׁפֶּשֶׁק לֶקֶט לֶקֶט.

וּמְנַיִין שֶׁפֶּשֶׁק לֶקֶט לֶקֶט. רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן עָנִי וְעָשִׁיר הַצְּדִיקוּהוּ בְּמַתְּנוֹתָיו. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בְּשֵׁם בַּר קַפָּרָא לֹא תַשָּׁה מִשְׁפַּט אֶבְיוֹנְךָ בְּרִיבוֹ. בְּרִיבוֹ אֵין אַתְּ מַשֶּׁהוּ אֲבָל מַשֶּׁהוּ אַתְּ בְּמַתְּנוֹתָיו. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן וְכֵן הוּא מַה שֶּׁשָּׁנָה לָנוּ רִבִּי תַּעֲזוֹב הַנַּח לְפְנֵיהֶן מִשֶּׁלָּךְ. אָמַר רִבִּי לָא כְּתִיב לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה בֵּין מִן דִּידָךְ בֵּין מִן מִדִּידֵיהּ הַב לֵיהּ.

פרק ה

א משנה: גְּדִישׁ שֶׁלֹּא לוּקֵט תַּחְתָּיו כָּל הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ חֲרֵי הוּא שֶׁל עֲנִיִּים. הָרוֹחֵשׁ שֶׁפִּיזְּרָה אֶת הָעֳמָרִין אוֹמְדִין אוֹתָהּ כַּמָּה לֶקֶט הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לָעֲנִיִּים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר נוֹתֵן לָעֲנִיִּים נִפְלָה.

הלכה: הָכָא אַתְּ אָמַר אוֹמְדִין אוֹתָהּ כַּמָּה לֶקֶט רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לָעֲנִיִּים. וְכֵיהּ אַתְּ אָמַר כָּל הַנּוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ חֲרֵי הוּא שֶׁל עֲנִיִּים. רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן קָנַס קָנְסוּ בוֹ שֶׁגָּדַשׁ עַל גַּבֵּי לִיקֶטָן שֶׁל עֲנִיִּים. עַד כְּדוֹן מִזִּיד אֲפִילוּ שׁוֹגֵג אֲפִילוּ כְּרִיכוֹת אֲפִילוּ חֲטִים עַל גַּבֵּי שְׁעוֹרִין אֲפִילוּ גָּדְשׁוּ אֲחֵרִים חוּץ מִדַּעְתּוֹ וַאֲפִילוּ קָרָא לָעֲנִיִּים וְלֹא בָאוּ.

רִבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּבֵית שַׁמַּאי הִיא דְּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִין הֶבְקֵר לָעֲנִיִּים הֶבְקֵר. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יָסָא שָׁמַעְנוּ שֶׁהוּא פָטוּר מִמַּעְשְׂרוֹת שֶׁהֶבְקֵר בֵּית דִּין הֶבְקֵר. כְּתִיב וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבֹא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים כְּעֵצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יָחֳרַם כָּל רְכוּשׁוֹ. מְנַיִין שֶׁהוּא פָטוּר מִן הַמַּעְשְׂרוֹת. רִבִּי יוֹנָתָן בְּרֵיהּ דְּרִבִּי יִצְחָק בַּר אָחָא שָׁמַע לָהּ מִן הָדָא אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא בִשְׁבִיעִית וְלֹא בְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית וְאִם עִבְּרוּהָ חֲרֵי זוּ מְעוּבֶּרֶת. בְּחֹדֶשׁ אֶחָד שֶׁהוּא מוֹסִיף לֹא פָטוּר הוּא מִמַּעְשְׂרוֹת. עַד כְּדוֹן שְׁבִיעִית. מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מְנַיִין. אָמַר רִבִּי אָבוּן שֶׁלֹּא לְרַבּוֹת בְּאִיסּוּר חָדָשׁ.

רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי אַבָּהוּ הָדָא דְתֵימַר עַד שֶׁלֹּא הִתִּיר רִבִּי לְהָבִיא יֶרֶק מִחוּצָה לָאָרֶץ לָאָרֶץ. אֲבָל מִשֶּׁהִתִּיר רִבִּי לְהָבִיא יֶרֶק מִחוּצָה לָאָרֶץ הִיא שְׁבִיעִית הִיא שְׁנֵי שֶׁבּוּעַ. תַּנֵּי אֵין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא בִשְׁבִיעִית אֶלָּא בִשְׁאָר שְׁנֵי שֶׁבּוּעַ וְאִם עִבְּרוּהָ חֲרֵי זוּ מְעוּבֶּרֶת. אָמַר רִבִּי מָנָא הָדָא דְתֵימַר בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁהָיוּ הַשָּׁנִים כְּסִדְרָן. אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁאֵין הַשָּׁנִים כְּסִדְרָן הִיא שְׁבִיעִית הִיא שְׁאַר שְׁנֵי שֶׁבּוּעַ.

תַּנֵּי שֶׁל בֵּית רַבָּן גַּמְלִיאֵל עִבְּרוּהָ בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיָּד אָמַר רִבִּי אָבִין מִן הָדָא לֵית אַתְּ שְׁמַע מִינָּהּ כְּלוּם שְׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב. שֶׁמְּרֵהוּ עַד שֶׁיָּבוֹא בְחֵידּוּשׁוֹ.

וַיי דָּא אָמַר דָּא גְּדִישׁ שֶׁלֹּא לוּקֵט תַּחְתָּיו. רִבִּי מָנָא בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּבֵית שַׁמַּאי. אָמַר לֵיהּ רִבִּי יָסָא שָׁמַעְנוּ שֶׁהוּא פָטוּר מִמַּעַשְׂרוֹת. דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא מִשּׁוּם קָנָס. וּכְבֵית הִלֵּל עֲנִיִּים מְעַשְּׂרִים וְאוֹכְלִין.

רִבִּי זְעִירָא רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אַרְבַּעַת קַבִּין לְכוֹר. רִבִּי זְעִירָא בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי אַבָּהוּ אַרְבַּעַת קַבִּין לְכוֹר אוֹ לְבֵית כּוֹר. אָמַר לֵיהּ לְבֵית כּוֹר. תַּמָּן תַּנִּינָן מַה קִיצָבָה כְּרִי אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי נִיפְלָה. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ בְּנוֹפֶל לָהּ כְּדֵי לְזוֹרְעָהּ וְכָא הוּא אָמַר הָכֵן.

ב משנה: שִׁיבּוֹלֶת שֶׁבְּקָצִיר וְרֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לַקָּמָה אִם נִקְצֶרֶת עִם הַקָּמָה חֲרֵי הִיא שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וְאִם לָאו חֲרֵי הִיא שֶׁל עֲנִיִּים. שִׁיבּוֹלֶת שֶׁל לֶקֶט שְׁנִתְעָרְבָה בְּגָדִישׁ מְעַשֵּׂר שִׁיבּוֹלֶת וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רִבִּי אֶלִיעֶזֶר וְכִי הֵיאַךְ הֶעָנִי הַזֶּה מַחֲלִיף דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לִרְשׁוּתוֹ אֶלָּא מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגָּדִישׁ וּמְעַשֵּׂר שִׁיבּוֹלֶת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ.

הלכה: אִי זוּ הִיא קָמָה שֶׁהִיא מַצֶּלֶת אֶת הַקָּמָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן כְּהָדָא דְתַנֵּינָן שִׁיבּוֹלֶת שֶׁל קָצִיר וְרֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לָקָמָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וְהוּא שֶׁיִּהֵא הַקָּצִיר סוֹבְבָהּ וְהוּא שֶׁיִּהֵא רֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לַקָּמָה וְהוּא שֶׁתְּהֵא יְכוֹלָה לְהִיקָּצֵר עִם הַקָּמָה. הָיְתָה יְכוֹלָה לְהִקָּצֵר עִם הַקָּמָה וְאֵין הַקָּמָה יְכוֹלָה לְהִיקָּצֵר עִמָּהּ נִיצּוֹלֶת. הָיוּ שְׁתַּיִם הַפְּנִימִית יְכוֹלָה לְהִיקָּצֵר עִם הַקָּמָה הַחִיצוֹנָה וְאֵין הַחִיצוֹנָה יְכוֹלָה לְהִיקָּצֵר עִם הַקָּמָה הַפְּנִימִית נִיצּוֹלֶת וּמַצֶּלֶת.

אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָא רוֹמֶס הָיִיתִי זְתִים עִם רִבִּי חִיָּיא הַגָּדוֹל וְאָמַר לִי כָּל זַיִת שֶׁאַתְּ יָכוֹל לִפְשׁוֹט יָדֵךְ וְלִיטְלוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מִכֵּיוָן שֶׁעָבַר עָלָיו וּשְׁכָחוֹ חֲבֵרוֹ הוּא שִׁכְחָה. מַתְנִיתָא פְלִיגָא עַל רִבִּי הוֹשַׁעְיָא שִׁיבּוֹלֶת שֶׁל קָצִיר וְרֹאשָׁהּ מַגִּיעַ לָקֶמָה. שִׁיבּוֹלֶת שֶׁבְּקָצִיר אֵינוֹ יָכוֹל לִפְשׁוֹט יָדוֹ וְלִיטְלָהּ. רִבִּי לָא בְשֵׁם רִבִּי הוֹשַׁעְיָא בְּאוּמָן הַשֵּׁנִי שָׁנוּ.

דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְהַצִּיל וּשְׁכָחוֹ מַהוּ שֶׁיְּעָשֶׂה שִׁכְחָה. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא עִימֵּר אֶת הָרִאשׁוֹן וְאֶת הַשֵּׁנִי וְאֶת הַשְּׁלִישִׁי וְשָׁכַח אֶת הָרְבִיעִי. אִית תְּנֵי תַּנֵּי אִם נָטַל אֶת הַחֲמִישִׁי חֲבֵרוֹ זוּ שִׁכְחָה. וְאִית תְּנֵי תַּנֵּי אִם שָׁהָא לִיטּוֹל הַחֲמִישִׁי חֲבֵרוֹ זוּ שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי בּוּן בַּר חִיָּיא מָאן דְּאָמַר נָטַל אֶת הַחֲמִישִׁי בִּשְׁיֵּשׁ שָׁם שִׁשִּׁי. מָאן דְּאָמַר אִם שָׁהָא לִיטּוֹל אֶת הַחֲמִישִׁי בִּשְׁאֵין שָׁם שִׁשִּׁי. אִם עַד שֶׁלֹּא נָטַל אֶת הַחֲמִישִׁי לֹא כְּבָר נִרְאֶה לוֹ הָרְבִיעִית לִידוֹן כְּשׁוּרָה. הָדָא אָמְרָה דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְהַצִּיל וּשְׁכָחוֹ חֲבֵרוֹ הוּא שִׁכְחָה.

דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְהַצִּיל וּשְׁכָחוֹ מַהוּ שֶׁיְּעָשֶׂה שִׁכְחָה. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא סְאָה תְבוּאָה עֲקוּרָה וּסְאָה שֶׁאֵינָהּ עֲקוּרָה וְתַצִּיל עֲקוּרָה אֶת שֶׁאֵינָהּ עֲקוּרָה. הָדָא אָמְרָה דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְהַצִּיל וְשָׁכַח חֲבֵרוֹ הוּא שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹנָה תִּיפְתָּר בְּקוֹצֵר שׁוּרָה וּמְעַמֵּר שׁוּרָה וּכְבָר שָׁכַח אֶת הָקָמָה עַד שֶׁלֹּא יִשְׁכַּח אֶת הָעוֹמְרִים.

כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה. מֵבִיא שְׁתֵּי שִׁבּוֹלִים וְאוֹמֵר אִם לֶקֶט הוּא חֲבֵרִי זֶה יָפֶה וְאִם לָאו חֲבֵרִי מַעֲשְׂרוֹתַיִךְ קְבוּעִין בְּזוּ וְנוֹתֵן לוֹ אֶת הָרִאשׁוֹנָה וְחָשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא אוֹתָהּ שֶׁקָּבַע בָּהּ מַעֲשְׂרוֹת לֶקֶט הוּא. אָמַר רִבִּי יוֹנָה מֵבִיא שְׁתֵּי שִׁבּוֹלִים וְאוֹמֵר אִם לֶקֶט הוּא זֶה חֲבֵרִי זֶה יָפֶה וְאִם לָאו חֲבֵרִי מַעֲשְׂרוֹתַיִךְ קְבוּעִין בְּזוּ וְנוֹתֵן לוֹ אֶת אַחַת מֵהֶן.

רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ דְּרִבִּי יוֹסֵי הִיא דְתַנִּינָן תַּמָּן שֶׁרִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר כָּל שֶׁחִילּוּפָיו בְּיַד כֹּהֵן פָּטוּר מִן הַמַּתָּנוֹת. וְרִבִּי מֵאִיר מְחַיֵּיב. אָמַר רִבִּי בָּא דִּבְרֵי רִבִּי יוֹסֵי צָרִיךְ לְזַכּוֹתוֹ לְכֹהֵן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי הָדָא דְּרִבִּי בָּא פְּלִיגָא עַל דְּרֵישׁ לָקִישׁ דְּתַנִּינָן תַּמָּן אֶלָּא מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּגִדֵּישׁ וּמְעַשֵּׂר שִׁיבּוֹלֶת אַחַת וְנוֹתֵן לוֹ. אָמַר רִבִּי בָּא דִּבְרֵי רִבִּי יוֹסֵי צָרִיךְ לְזַכּוֹתוֹ לְכֹהֵן הוֹי לֵית הִיא דְּרִבִּי יוֹסֵי. אָמַר רִבִּי מָנָא כָּל גַּרְמָהּ אָמַר דְּהִיא דְּרִבִּי יוֹסֵי. תְּנָיָא קוֹמָיָא סָבְרֵי מֵימַר אֵינוֹ מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגְּדִישׁ אֶלָּא שִׁבּוֹלֶת אַחַת. הַתְּנָיָא אֲחֲרָיָא סָבְרֵי מֵימַר מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגְּדִישׁ. וְהַתְּנָיָא קַדְמָיָא סָבַר מֵימַר בְּזַכֶּה מִימִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וְאֵינָהּ זְכִיָּיה. וְהַתְּנָיָא אֲחֲרָיָא סָבַר מֵימַר אֵינוֹ מְזַכֶּה מִימִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּזְכִיָּיה הִיא.

וְהָתַנֵּי רִבִּי זְעִירָא רִבִּי אַבָּהוּ בְשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן מַחְלְפָא שִׁיטָּתֵיהּ דְּרִבִּי לְיעֶזֶר תַּמָּן הוּא זָכָה לוֹ. וְכֹא הוּא אָמַר הָכִין. בְּשִׁיטָּתָךְ הֵשִׁיבֵהוּ בְּשִׁיטָּתוֹ דְּאַתְּ אָמַר עַל יְדֵי הַחִילּוּפִין. הֵיאַךְ הֶעָנִי הַזֶּה מַחֲלִיף דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לִרְשׁוּתוֹ אֶלָּא מְזַכֶּה אֶת הֶעָנִי בְּכָל הַגְּדִישׁ וּמְעַשֵּׂר שִׁיבּוֹלֶת וְנוֹתֵן לוֹ.

ג משנה: אֵין מְגַלְגְּלִין בְּטוֹפֵיחַ דִּבְרֵי רִבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים מַתִּירִין מִפְּנֵי שֶׁאֵיפְשָׁר.

הלכה: תַּנֵּי הַמְּרַבֵּץ שָׂדֵהוּ עַד שֶׁלֹּא יָרַד עָנִי לְתוֹכָהּ אִם הֶזִּיקוֹ מְרוּבָּה עַל שֶׁל עָנִי מוּתָּר. וְאִם הֶיזִּיק עָנִי מְרוּבָּה עַל שֶׁלּוֹ אָסוּר. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ מְנִיחָן עַל הַגֶּדֶר וְהֶעָנִי בָּא וְנוֹטֵל אֶת שֶׁלּוֹ.

מַחְלְפָא שִׁיטָּתֵיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה. תַּמָּן הוּא אָמַר כְּשֵׁם שֶׁהוּא מֵידָל בְּשֶׁלּוֹ כָּךְ הוּא מֵידָל בְּשֶׁל עֲנִיִּים. וְכֹא הוּא אָמַר הָכִין. תַּמָּן הֵן גָּרְמוּ לְעַצְמָן וְלֹא בָאוּ. בְּרַם הָכָא חֲבֵרִי בָּאוּ.

מַחְלְפָא שִׁיטָּתִין דְּרַבָּנִין. תַּמָּן אִינּוּן אָמְרִין אִם הֶזִּיקוֹ מְרוּבָּה עַל שֶׁל עָנִי. וְכֹא אִינּוּן אָמְרִין הָכִין. תַּמָּן אֶפְשָׁר בְּרַם הָכָא אִיפְשָׁר.

וְהָא רִבִּי מֵאִיר אָמַר אֵין מְגַלְגְּלִין וְשָׁמִין שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת בְּהֶפְסֵידוֹ. וְהָא רַבָּנִין אָמְרִין מְגַלְגְּלִין וְשָׁמִין לָעֲנִיִּים בְּהֶפְסֵידָן. וּלְמִי הוּא מְשַׁלֵּם. אָמַר רִבִּי יוֹנָה לָעֲנִיִּי אוֹתָהּ הָעִיר דְּלָא כֵן מַה נָן אָמְרִין. אָמַר רִבִּי חִיָּיא בַּר אַדָּא לְמִידַּת הַדִּין נִצְרְכָה.

ד משנה: בַּעַל הַבַּיִת שֶׁהָיָה עוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְצָרִיךְ לִיטּוֹל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי וּכְשֶׁיַּחְזוֹר לְבֵיתוֹ יְשַׁלֵּם דִּבְרֵי רִבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים עָנִי הָיָה בְאוֹתָהּ שָׁעָה. הַמַּחֲלִיף עִם הֶעָנִיִּים בְּשֶׁלּוֹ פָּטוּר וּבְשֶׁל עֲנִיִּים חַיָּיב. שְׁנַיִם שֶׁקִּבְּלוּ שָׂדֶה בְּאָרִיסוּת זֶה נוֹתֵן לְזֶה חֶלְקוֹ וּמַעֲשֵׂר עָנִי וְזֶה נוֹתֵן לְזֶה חֶלְקוֹ וּמַעֲשֵׂר עָנִי. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה לְקָצוֹר אָסוּר בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵיאָה וּבְמַעֲשֵׂר עָנִי. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה אֵימָתַי בִּזְמָן שֶׁקִּבְּלָהּ מִמֶּנָּה לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וְלִרְבִיעַ אֲבָל אִם אָמַר לוֹ שְׁלִישׁ מַה שֶּׁאַתָּה קוֹצֵר שֶׁלְּךָ מוּתָּר בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵיאָה וְאָסוּר בְּמַעֲשֵׂר עָנִי.

הלכה: תַּנֵּי אַב וּבְנוֹ אִישׁ וּקְרוֹבוֹ שְׁנֵי אַחִין שְׁנֵי שׁוּתָּפִין פּוֹדִין זֶה לָזֶה מַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְנוֹתְנִין זֶה לָזֶה מַעֲשֵׂר עָנִי. אָמַר רִבִּי יוּדָן תָּבוֹא מְאֵירָה לְמִי שֶׁהוּא נוֹתֵן לְאָבִיו מַעֲשֵׂר עָנִי. אָמַר מְנַיִין שֶׁאִם הָיוּ שְׁנֵיהֶן עֲנִיִּים.

מַה בֵּינָהּ לְקַדְמִיתָא אֶלָּא לִכְשֶׁתִּקָּצוֹר שְׁלִישׁ חֲבֵרִי הִיא שֶׁלָּךְ. אָמַר רִבִּי חִיָּיא בַּר רִבִּי בּוּן הָדָא אָמְרָה שֶׁהַמּוֹכֵר זַכַּיי בְּפֵיאָה שֶׁהִיא מַתֶּרֶת אֶת הָעוֹמְרִים. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בִּי רִבִּי בּוּן תַּמָּן נִתְחַיְּבָה שָׂדֶהוּ בִּרְשׁוּתוֹ בְּרַם הָכָא לֹא נִתְחַיְּבָה שָׂדֶהוּ בִּרְשׁוּתוֹ.

אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ בַּר נַגָּרִי שַׁנְיֶיה הִיא בְּלֶקֶט וּבִשְׁכְחָה וּבְפֵיאָה שֶׁהֵן בַּעֲזִיבָה.

ה משנה: הַמּוֹכֵר שָׂדֵהוּ הַמּוֹכֵר מוּתָּר וְהַלּוֹקֵחַ אָסוּר. לֹא יִשְׁכּוֹר אָדָם אֶת הַפּוֹעֵל עַל מְנָת שֶׁיְּלַקֵּט בְּנוֹ אַחֲרָיו. וּמִי שֶׁאֵינוֹ מֵנִיחַ אֶת הָעֲנִיִּים לְלַקֵּט אוֹ שֶׁהוּא מֵנִיחַ אֶת אֶחָד וְאֶת אֶחָד לָאוּ אוֹ שֶׁהוּא מְסַיֵּעַ אֶת אֶחָד מֵהֶן חֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. עַל זֶה נֶאֱמַר אַל תַּסֵּג גְּבוּל עוֹלָם.

הלכה: מַתְנִיתָא בְּשֶׁמָּכַר לוֹ שָׂדֵהוּ וְקָמָתָהּ. אֲבָל מָכַר לוֹ קָמָה וְשִׁייֵר לוֹ שָׂדֶה אֶצֶל זֶה אֲנִי קוֹרֵא שָׂדְךָ וְאֶצֶל זֶה אֲנִי קוֹרֵא קְצִירְךָ.

אִם עוֹשֶׂה כֵּן חֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. בַּעַל הַבַּיִת שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן גּוֹזֵל עֲנִיִּים. פּוֹעֵל שֶׁעָשָׂה כֵּן חֲרֵי זֶה גּוֹזֵל לְבַעַל הַבַּיִת וְלָעֲנִיִּים וְעַל זֶה נֶאֱמַר אַל תַּסֵּג גְּבוּל עוֹלָם.

רַב יִרְמְיָה וְרַב יוֹסֵף חַד אָמַר אֵלּוּ עוֹלֵי מִצְרַיִם. וְחָרָנָה אָמַר אֵלּוּ שֶׁיָּרְדוּ מִנִּכְסֵיהֶן. לְסַמְיָא צְוָוחִין סַגְיָא נְהוֹרָיָא. אָמַר רִבִּי יִצְחָק וַעֲנִיִּים מְרוּדִים תָּבִיא בָּיִת. אָמַר רִבִּי אָבִין אִם עָשִׂיתָ כֵּן מַעֲלֶה אֲנִי עָלֶיךָ כְּאִלּוּ הֵבֵאתָ בִּיכּוּרִים לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ. וְנֶאֱמַר כָּאן תָּבִיא. וְנֶאֱמַר לְהַלָּן רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יי אֱלֹהֶיךָ וגו׳.

ו משנה: הָעוֹמֶר שֶׁשְּׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִים וְלֹא שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת וְלֹא שְׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִים עָמְדוּ הָעֲנִיִּים בְּפָנָיו אוֹ שֶׁחִיפּוּהוּ בְקַשׁ חֲרֵי זֶה אֵינוֹ שִׁכְחָה.

הלכה: הָעוֹמֶר שֶׁשְּׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִין וְלֹא שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ שִׁכְחָה דִּכְתִיב קְצִירְךָ וְשָׁכַחְתָּ. שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת וְלֹא שְׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִים אֵינוֹ שִׁכְחָה דִּכְתִיב כִּי תִקְצוֹר וְשָׁכַחְתָּ. רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשֵּׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן אֲפִילּוּ חַמָּרִין שֶׁהֵן עוֹבְרִין בַּדֶּרֶךְ וְרָאוּ עוֹמֶר אֶחָד שֶׁשְּׁכָחוּהוּ פּוֹעֲלִים וְלֹא שְׁכָחוֹ בַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ שִׁכְחָה עַד שֶׁיִּשְׁכְּחוּהוּ כָּל אָדָם.

הָיָה עוֹמֵד בָּעִיר וְאוֹמֵר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהַפּוֹעֲלִין שְׁכִיחִין עוֹמְרִין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי וּשְׁכָחוּהוּ אֵינוֹ שִׁכְחָה. הָיָה עוֹמֵד בַּשָּׂדֶה וְאָמַר יוֹדֵעַ אֲנִי שֶׁהַפּוֹעֲלִין שְׁכִיחִין עוֹמְרִין שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי חֲרֵי זוּ שִׁכְחָה שֶׁנֶּאֱמַר בַּשָּׂדֶה וְשָׁכַחְתָּ וְלֹא בָּעִיר וְשָׁכַחְתָּ. רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל אַף לְעִנְיָן מְצִיאָה כֵּן. מַה נָן קַיְימִין אִם בְּיָכוֹל לִיגַּע בָּהֶן בְּתוֹךְ הָעִיר אֲפִילּוּ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ. רִבִּי אַבָּא בַּר כַּהֲנָא רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן וְהוּא שֶׁיָּכוֹל לִיגַּע בָּהֶן אֲפִילּוּ בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ.

הָיָה כוּפֵל מְחוּפֶּה בְקַשׁ. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא וְכֵן הַסּוּמָא שֶׁשָּׁכַח יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. וְסוּמָא לֹא כְּמִי שֶׁכּוּפֵל בְּקַשׁ מְחוּפֶּה הוּא. רִבִּי יוֹנָה אָמַר בְּזוֹכֵר אֶת הַקַּשִּׁים. אָתָא דְּרִבִּי יוֹנָה כְּרִבִּי זְעִירָא כְּמַה דְּרִבִּי זְעִירָא אָמַר בְּזוֹכֵר אֶת הָעֶלְיוֹן כֵּן רִבִּי יוֹנָה אָמַר בְּזוֹכֵר אֶת הַקַּשִּׁים.

ז משנה: הַמְּעַמֵּר לְכוֹבָעוֹת וּלְכוּמָסוֹת לַחֲרָרָה וּלְעוֹמָרִין אֵין לוֹ שִׁכְחָה. מִמֶּנּוּ לְגוֹרֶן יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. הַמְּעַמֵּר לְגָדִישׁ יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה מִמֶּנּוּ וּלְגוֹרֶן אֵין לוֹ שִׁכְחָה. זֶה הַכְּלָל כָּל הַמְּעַמֵּר לְמָקוֹם שֶׁהוּא גָּמַר מְלָכָה יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה מִמֶּנּוּ וּלְגוֹרֶן אֵין לוֹ שִׁכְחָה. לְמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ גָּמַר מְלָאכָה אֵין לוֹ שִׁכְחָה. מִמֶּנּוּ וּלְגוֹרֶן יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה.

הלכה: רִבִּי יוֹנָה אָמַר מִן לְעֵיל. כְּמַה דְתֵימָר וְכוֹבַע נְחוֹשֶׁת עַל רֹאשׁוֹ. לְכוּמָסוֹת. רִבִּי אֲבִינָא אָמַר מִן לְרַע כְּמַה דְתֵימָר הֲלֹא הוּא כָּמוֹס עִמָּדִי. לַחֲרָרָה. גַּלְגַּל. לְעוֹמָרִין. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן כִּי תִקְצוֹר קְצִירְךָ בְּשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה. מַה קָּצִיר שֶׁאֵין אַחֲרָיו קָצִיר. אַף עוֹמֶר שֶׁאֵין אַחֲרָיו עוֹמֶר.

פרק ו

א משנה: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין הֶבְקֵר לָעֲנִיִּים הֶבְקֵר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִין אֵינוֹ הֶבְקֵר עַד שֶׁיַּבְקִיר אַף לָעֲשִׁירִים כְּשִׁמְיטָה. כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קַב קַב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וְשָׁכְחוּ בוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין אֵינוֹ שִׁכְחָה וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִין שִׁכְחָה.

הלכה: רִבִּי חִייָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן טַעֲמַיְהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי לָעָנִי וְלַגֵּר מַה תַּלְמוּד לוֹמַר תַּעֲזוֹב אוֹתָם יֵשׁ לָךְ עֲזִיבָה אַחֶרֶת כְּזוֹ. מַה זוֹ לָעֲנִיִּים וְלֹא לָעֲשִׁירִים. אַף מַה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמָקוֹם אַחֵר לָעֲנִיִּים וְלֹא לָעֲשִׁירִים.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ טַעֲמַיְהוּ דְּבֵית הִלֵּל תִּשְׁמְטֶנָּה וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר וּנְטַשְׁתָּהּ יֵשׁ לְךָ נְטִישָׁה אַחֶרֶת כְּזוֹ. מַה זוֹ בֵּין לָעֲנִיִּים בֵּין לָעֲשִׁירִים. אַף מַה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמָקוֹם אַחֵר בֵּין לָעֲנִיִּים בֵּין לָעֲשִׁירִים.

מַה מְקַיְימִין בֵּית הִלֵּל טַעֲמֵהוֹן דְּבֵית שַׁמַּאי. תַּעֲזוֹב אוֹתָם מִיעוּט זוּ לָעֲנִיִּים וְלֹא לָעֲשִׁירִים. אֲבָל מַה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמָקוֹם אַחֵר בֵּין לָעֲנִיִּים בֵּין לָעֲשִׁירִים. מַה מְקַיְימִין בֵּית שַׁמַּאי טַעֲמֵהוֹן דְּבֵית הִלֵּל. תִּשְׁמְטֶנָּה וּנְטַשְׁתָּהּ נְטִישָׁה מִיעוּט זֶה בֵּין לָעֲנִיִּים בֵּין לָעֲשִׁירִים. אֲבָל מַה שֶׁנֶּאֱמַר בְּמָקוֹם אַחֵר לָעֲנִיִּים אֲבָל לֹא לָעֲשִׁירִים. אָמַר רִבִּי אָבִין לִישָׁן מַתְנִיתָא מְסַיְיעָא לְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ עַד שֶׁיַּבְקִיר אַף לָעֲשִׁירִים כְּשִׁמְיטָה.

הֶבְקֵר לִבְהֵמָה אֲבָל לֹא לְאָדָם לְגוּיִם אֲבָל לֹא לְיִשְׂרָאֵל. לָעֲשִׁירִים אֲבָל לֹא לָעֲנִיִּים דִּבְרֵי הַכֹּל אֵין הֶבְקֵירוּ הֶבְקֵר. לְאָדָם אֲבָל לֹא לִבְהֵמָה. לְיִשְׂרָאֵל אֲבָל לֹא לְגוּיִם. לָעֲנֵיֵי אוֹתָהּ הָעִיר אֲבָל לֹא לַעֲנֵיֵי עִיר אַחֶרֶת. פְּלוּגְתָּא דְּרִבִּי יוֹחָנָן וּדְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹחָנָן הֶבְקֵירוּ הֶבְקֵר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי

שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אֵין הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר. אָמַר רַבִּי לָא בְּפֵירוּשׁ פְּלִיגִין רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר אֵין הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר.
אָמַר רַבִּי אַבִּין בַּר חִיָּא הָדָא דְאָמְרָה הֶבְקֵר לָעֲנִיִּים וְזָכוּ בָהֶן עֲשִׁירִין תַּפְלוּגְתָא דְּרַבִּי מֵאִיר וְרַבִּי יוֹסֵי. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר דּוּ אָמַר כֵּינָן שֶׁאָדָם מַבְקִיר
דָּבָר מֵרְשׁוּתוֹ הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹסֵי דּוּ אָמַר אֵין הֶבְקֵר יוֹצֵא מִתַּחַת יְדֵי הַבְּעָלִים אֶלָּא בִּזְכִיָּיה אֵין הֶבְקֵירוֹ הֶבְקֵר.
עַד כְּדוֹן בְּשֶׁהֶבְקִירָהּ לִזְמָן מְרוּבֶּה. אֲבָל הֶבְקִירָהּ לִזְמָן מוּעָט. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא הֶבְקִיר אֶת שָׁדֵהוּ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה יָמִים חוֹזֵר בּוֹ. תַּנֵּי רַבִּי שִׁמְעוֹן דִּימָא קוֹמֵי
רַבִּי זְעִירָא אֲפִילּוּ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה חוֹזֵר בּוֹ. אָמַר לֵיהּ מִכֵּינָן דְּאַתְּ אָמַר אֲפִילּוּ לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים הִיא לְאַחַר שְׁלֹשָׁה הִיא לְאַחַר כַּמָּה. לִישָׁן מַתְנִיתָא מְסַיֵּיעַ
לְרַבִּי זְעִירָא בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהֶבְקִיר סְתָם. אֲבָל אִם אָמַר שָׂדֶי מוּבְקֶרֶת יוֹם אֶחָד שַׁבָּת אַחַת חֹדֶשׁ אֶחָד שָׁנָה אַחַת שָׁבוּעַ אֶחָד אִם עַד שֶׁלֹּא זָקָה בֵּין
הוּא בֵּין אַחֵר הוּא יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. אֲבָל מִשֶּׁזָּקָה בָּהּ בֵּין הוּא בֵּין אַחֵר אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ. הָדָא אָמְרָה הוּא זְמָן מְרוּבֶּה הוּא זְמָן מוּעָט. הָדָא אָמְרָה לֹא חָשׁוּ
עַל הָעֲרָמָה. הָדָא אָמְרָה שֶׁאָדָם מַבְקִיר וְחוֹזֵר וְזוֹכֶה. הָדָא פְשִׁיטָא שְׁאִילְתִּיהּ דְּרַבִּי זְעִירָא. דְּרַבִּי זְעִירָא אָמַר הוּא זְמָן מְרוּבֶּה הוּא זְמָן מוּעָט.
מַה נָן קַיָּימִין. אִם מִשּׁוּם דָּבָר מְסוּיָם דַּיּוֹ שְׁנַיִם. אִם מִשּׁוּם שׁוּרָה דַּיּוֹ שְׁלֹשָׁה. חַד בַּר בֵּי רַב אָמַר הָדָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן קוֹמֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ כָּל שֶׁהוּא
יָכוֹל לְחוֹלְקוֹ וְלַעֲשׂוֹתוֹ שׁוּרָה כְּבֵית שַׁמַּאי. רַבִּי יוֹנָה וְהוּא בָּעֵי שֶׁיְּעוּרָא כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קַב קַב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וְשָׁכְחוּ כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל
שְׁנֵי קַבִּין וְאֶחָד שֶׁל שְׁמוֹנַת קַבִּין.

ב משנה: הָעוֹמֶר שֶׁהוּא סָמוּךְ לִגְפָּא וּלְגָדִישׁ וּלְבָקָר וּלְכֵלִים וּשְׁכָחוֹ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שִׁכְחָה.

הלכה: וְקַשְׁיָא עַל דְּבֵית שַׁמַּאי בְּגָפָּה וּבְגָדִישׁ דָּבָר שֶׁהוּא מְסוּיָם וְאֵינוֹן אָמְרֵי אֵינָן שִׁכְחָה. וְקַשְׁיָא עַל דְּבֵית הִלֵּל בְּבָקָר וְכֵלִים דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְסוּיָם וְאֵינוּן
אָמְרִין הוּא שִׁכְחָה.
בְּמָקוֹמוֹ הוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגֹּת אוֹ בְצַד פִּירְצָה מַתְנִיתָא דְּבֵית שַׁמַּאי דְּבֵית שַׁמַּאי אָמְרִין אֵינוֹ שִׁכְחָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא. תַּמָּן דָּבָר מְחוּבָּר בְּצַד
דָּבָר מְחוּבָּר בְּרֹם הָכָא דָּבָר תָּלוּשׁ בְּצַד דָּבָר מְחוּבָּר.
אָמַר רַבִּי אִילְעַאי שָׁאַלְתִּי אֶת רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בְּאֵילּוּ עוֹמְרִין חֲלוּקִין בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל אָמַר לִי בַּתּוֹרָה הַזֹּאת עוֹמֶר הַסָּמוּךְ לְגָפָּה וּלְגָדִישׁ וּלְבָקָר וּלְכֵלִים
וּשְׁכָחוֹ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים שִׁכְחָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה. וּכְשֶׁבָּאתִי אֵצֶל רַבִּי אֶלִיעֶזֶר אָמַר לִי לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הָעוֹמֶר שֶׁהוּא
סָמוּךְ לְגָפָּה וּלְגָדִישׁ וּלְבָקָר וְלִכֵלִים וּשְׁכָחוֹ שֶׁהוּא שִׁכְחָה. וְעַל מַה נֶחְלְקוּ עַל הָעוֹמֶר שֶׁנִּטְּלוּ וּנְתָנוּ בְּצַד הַגָּפָּה בְּצַד הַגָּדִישׁ בְּצַד הַבָּקָר בְּצַד הַכֵּלִים וּשְׁכָחוֹ
שֶׁבֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵינוֹ שִׁכְחָה מִפְּנֵי שֶׁזָּכָה בוֹ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים שִׁכְחָה. וּכְשֶׁבָּאתִי וְהִרְצֵיתִי אֶת הַדְּבָרִים לִפְנֵי רַבִּי לָעְזָר בֶּן עֲזַרְיָה אָמַר לִי הַבְּרִית הֵן
הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֶמְרוּ לוֹ לְמֹשֶׁה בְּחוֹרֵב.
תַּמָּן תַּנֵּינָן הָאִשָּׁה שֶׁנִּפְלוּ לָהּ נְכָסִים עַד שֶׁלֹּא תִּתְאָרֵס מוֹדִים בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל שֶׁהִיא מוֹכֶרֶת וְנוֹתֶנֶת וְקַיָּים. נָפְלוּ לָהּ מִשֶּׁנִּתְאָרְסָה בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים
תִּימְכּוֹר וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים לֹא תִמְכּוֹר. רַבִּי פִּינְחָס בְּעָא קוֹמֵי רַבִּי יוֹסֵי וְלָמָּה לֹא תַנִּינָתָהּ מִקּוּלֵּי בֵית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵית הִלֵּל. אֲמַר לֵיהּ לָא אַתְיָנָן מַתְנִיתָא
אֶלָּא דָּבָר שֶׁהוּא חוֹמֶר מִשְּׁנֵי צְדָדִין וְקַל מִשְּׁנֵי צְדָדִין. בְּרֹם הָכָא חוֹמֶר הוּא מִצַּד אֶחָד וְקַל מִצַּד אֶחָד. וְהָתַנֵּינָן בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין הֶבְקֵר לָעֲנִיִּים הֶבְקֵר חֲרֵי
הוּא קַל לָעֲנִיִּים וְחוֹמֶר הוּא לְבַעַל הַבַּיִת וְתַנִּיתָהּ. קַל הוּא לָעֲנִיִּים וְאֵינוֹ חוֹמֶר לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁמִּדַּעְתּוֹ הוּבְקְרוּ. אָמַר לֵיהּ וְהָתַנֵּינָן עוֹמֶר שֶׁהוּא סָמוּךְ לְגָפָּה
וּלְגָדִישׁ וּלְבָקָר וּלְכֵלִים וּשְׁכָחוֹ חֲרֵי הוּא קַל לְבַעַל הַבַּיִת וְחוֹמֶר הוּא לָעֲנִיִּים וְתַנִּיתָהּ. אָמַר לֵיהּ קַל הוּא לְבַעַל הַבַּיִת וְאֵינוֹ חוֹמֶר לָעֲנִיִּים שֶׁאַדַּיִין לֹא זָכוּ בָהֶן
וֶאֱמוֹר אוּף הָכָא קַל הוּא לָאִשָּׁה וְאֵינוֹ חוֹמֶר לְבַעַל הַבַּיִת שֶׁאַדַּיִין לֹא זָכָה בָהּ. אָמַר לֵיהּ מִכֵּינָן שֶׁקִּידְּשָׁהּ לְזִכּוּתָהּ וְלִזְכוּתוֹ נָפְלוּ.
אָמַר רַבִּי יוּדָה אָמְרוּ לִפְנֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל הוֹאִיל וְהָאֲרוּסָה אִשְׁתּוֹ וְהַנְּשׂוּאָה אִשְׁתּוֹ מַה זוּ מִכְרָהּ בָּטֵל אַף זוּ מִכְרָהּ בָּטֵל. אָמַר לָהֶן בַּחֲדָשִׁים אָנוּ בוֹשִׁין אֶלָּא
שֶׁאַתֶּם מְגַלְגְּלִין עִמָּנוּ הַיְשָׁנִים. אֵילּוּ הֵן הַחֲדָשִׁים מִשֶּׁנִּישְׂאֵת. וְאֵלּוּ הֵן הַיְשָׁנִים עַד שֶׁלֹּא נִישְׂאֵת וְנִישְׂאֵת.

ג משנה: רָאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת עוֹמֶר שֶׁכֻּנְּגְדּוֹ מוֹכִיחַ. הָעוֹמֶר שֶׁהֶחֱזִיק בּוֹ לְהוֹלִיכוֹ אֶל הָעִיר וְשָׁכַח מוֹדִים שֶׁאֵינוֹ שִׁכְחָה. אֵלּוּ הֵן רָאשֵׁי הַשּׁוּרוֹת שְׁנַיִם שֶׁהִתְחִילוּ
בְּאֶמְצַע הַשּׁוּרָה זֶה פָּנָה לְצָפוֹן וְזֶה פָּנָה לְדָרוֹם וְשָׁכְחוּ לִפְנֵיהֶן וּלְאַחֲרֵיהֶן. שֶׁלִּפְנֵיהֶן שִׁכְחָה וְשֶׁל אַחֲרֵיהֶן אֵינוֹ שִׁכְחָה. הַיָּחִיד שֶׁהִתְחִיל מֵרֹאשׁ הַשּׁוּרָה וְשָׁכַח
לְפָנָיו וּלְאַחֲרָיו. שֶׁלְּפָנָיו אֵינוֹ שִׁכְחָה וְשֶׁלְּאַחֲרָיו שִׁכְחָה. שֶׁהוּא בְּבַל תָּשׁוּב. זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁהוּא בְּבַל תָּשׁוּב שִׁכְחָה וְכָל שֶׁאֵינוֹ בְּבַל תָּשׁוּב אֵינוֹ שִׁכְחָה.

הלכה: מְנַיִין לְרָאשֵׁי שׁוּרוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹנָה כְּתִיב כִּי תִקְצוֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ מֵה שֶּׁאַתָּה קוֹצֵר אַתָּה שׁוֹכֵחַ. עַד כְּדוֹן רָאשֵׁי שׁוּרוֹת קָמָה. סוֹף שׁוּרוֹת קָמָה אָמַר רַבִּי יוֹנָה לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ. מִמְּקוֹמוֹ שֶׁבָּאת לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ. עַד כְּדוֹן רָאשֵׁי שׁוּרוֹת עוֹמְרִין. סוֹף שׁוּרוֹת עוֹמְרִין. אָמַר רַבִּי יוֹנָה נֵילַךְ רֹאשׁ
שׁוּרוֹת עוֹמְרִין מֵרֹאשׁ שׁוּרוֹת קָמָה וְסוֹף שׁוּרוֹת קָמָה מִסּוֹף שׁוּרוֹת עוֹמְרִין.
הָעוֹמֶר שֶׁכֻּנְּגְדּוֹ מוֹכִיחַ. כֵּיצַד הָיוּ לוֹ עֶשֶׂר שׁוּרוֹת שֶׁל עֲשָׂרָה עוֹמְרִין עִימּוֹ אֶחָד מֵהֶן בְּצָפוֹן וְדָרוֹם וְשָׁכַח אֶחָד מֵהֶן אֵינוֹ שִׁכְחָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִידּוֹן
מִזֶּרַח וּמַעֲרָב. עִימּוֹ מִזֶּרַח וּמַעֲרָב וּשְׁכָחוֹ מַהוּ שֶׁיֵּעָשֶׂה שִׁכְחָה. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא עִימּוֹ אֶת הָרִאשׁוֹן וְאֶת הַשֵּׁנִי וְאֶת הַשְּׁלִישִׁי וְשָׁכַח אֶת הָרְבִיעִי. אִית תַּנָּיֵי

תַּנְיָי אִם נָטַל אֶת הַחֲמִישִׁי הֲרֵי הוּא שִׁכְחָה. אִית תַּנְיֵי תַּנְיָי אִם שָׁהָא לִיטּוֹל אֶת הַחֲמִישִׁי הֲרֵי הוּא שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא מָאן דְּאָמַר נוֹטֵל אֶת הַחֲמִישִׁי בְּשֵׁשׁ שֵׁשִׁי. מָאן דְּאָמַר אִם שָׁהָא לִיטּוֹל אֶת הַחֲמִישִׁי בְּשֵׁשׁ שֵׁשִׁי. אִם עַד שֶׁלֹּא נָטַל אֶת הַחֲמִישִׁי לֹא כְּבָר נִרְאֶה אֶת הָרְבִיעִי לִידּוֹן בְּשׁוּרָה. אִם אָמַר שִׁכְחָה וְהָכָא שִׁכְחָה.

הָיָה עוֹמֵר אֶחָד גָּדוֹל עִימּוֹ צַד הַחִיצוֹן בְּצַד הַפְּנִימִי נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. עִימּוֹ צַד הַפְּנִימִי בְּצַד הַחִיצוֹן מַהוּ שֶׁיִּידּוֹן כְּשׁוּרָה. עִימּוֹ צַד הָעֶלְיוֹן בְּצַד הַתַּחְתּוֹן נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. עִימּוֹ הַתַּחְתּוֹן בְּצַד הָעֶלְיוֹן מַהוּ שֶׁיִּידּוֹן כְּשׁוּרָה.

רַב כַּד נְחַת לְתַמָּן אָמַר אֲנָא הוּא בֶּן עַזַּאי דְּהָכָא. אָתָא חַד סָב שְׁאַל לֵיהּ שְׁנֵי חֲרוּגִים זֶה עַל גַּבֵּי זֶה סְבַר רַב שֶׁהֵן עוֹרְפִין. אָמַר לֵיהּ אֵין עוֹרְפִין. אָמַר לֵיהּ לָמָּה. אָמַר לֵיהּ הַתַּחְתּוֹן מִשּׁוּם טָמוּן וְהָעֶלְיוֹן מִשּׁוּם צָף. כַּד סְלַק לְהָכָא אָתָא לְגַבֵּי רִבִּי אָמַר אָמַר לֵיהּ יְאוּת אָמַר לָךְ כִּי יִמָּצֵא וְלֹא יִמָּצְאוּ.

רִבִּי יְהוּדָה בְּרִבִּי אָמַר הָיָה שָׁם אַמַּת הַמַּיִם עַל פְּנֵי כָל הַשָּׂדֶה אִם עִיקֵּר אֶת הַמַּחֲרִישָׁה מִצַּד זֶה וְנִיתְּנָהּ בְּצַד זֶה אֵינוֹ נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. וְאִם לָאו נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. קָצַר חֲצִי שׁוּרָה וּבָא לְמָחַר נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. יָשַׁב לֶאֱכוֹל יָשַׁב לִישֵּׁן קָרָא לוֹ חֲבֵירוֹ חֲשֵׁיכָה.

עוֹמֶר שֶׁנִּטְּלוֹ וְהוֹלִיכוֹ לְעִיר וּנְתָנוֹ עַל גַּבֵּי חֲבֵירוֹ וְשָׁכַח אֶת שְׁנֵיהֶן הַתַּחְתּוֹן שִׁכְחָה וְהָעֶלְיוֹן אֵינוֹ שִׁכְחָה. רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר שְׁנֵיהֶן אֵינָן שִׁכְחָה הַתַּחְתּוֹן מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְכוּפֶּה וְהָעֶלְיוֹן מִפְּנֵי שֶׁזָּכָה בּוֹ. רִבִּי זְעִירָא אוֹמֵר בְּזוֹכֵר. אֲתָיָא דְּרִבִּי זְעִירָא כְּרִבִּי יוֹנָה. דְּרִבִּי יוֹנָה אָמַר בְּזוֹכֵר אֶת הַקַּשִּׁין כָּאן רִבִּי זְעִירָא אָמַר בְּזוֹכֵר אֶת הָעֶלְיוֹן.

שָׂדֶה שֶׁעוֹמָרֶיהָ מְעוּרְבָּבִין וְשָׁכַח אֶחָד מֵהֶן אֵינוֹ שִׁכְחָה עַד שֶׁיִּטּוֹל אֶת סְבִיבוֹתָיו.

ד **משנה:** שְׁנֵי עֳמָרִין שִׁכְחָה וּשְׁלִשָּׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי צִיבּוּרֵי זֵיתִים וְהַחֲרוּבִין שִׁכְחָה וּשְׁלִשָּׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי הוּצָנֵי פִּשְׁתָּן שִׁכְחָה וּשְׁלִשָּׁה אֵינָן שִׁכְחָה. שְׁנֵי גַרְגְּרִים פֵּרֵט וּשְׁלִשָּׁה אֵינָן פֵּרֵט. שְׁנֵי שִׁבֳּלִים לֶקֶט וְשָׁלֹשׁ אֵינָן לֶקֶט כִּדְבְרֵי בֵית הִלֵּל. וְעַל כּוּלָּם בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין שְׁלֹשָׁה לָעֲנִיִּים וְאַרְבָּעָה לְבַעַל הַבַּיִת.

הלכה: רִבִּי בּוֹן בַּר חִיָּיא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן עֲשָׂאָן כְּמִין גַּם.

לֹא אָמַר אֶלָּא צִיבּוּרִין הָא זֵיתִים לֹא. מַה בֵּין הַצִּיבּוּרִין מַה בֵּין הַזֵּתִים. צִיבּוּרִין גְּמַר מְלָאכָה. זֵיתִים אֵינָן גְּמַר מְלָאכָה.

אָמַר רִבִּי הוֹשַׁעְיָא רוֹמֶס הָיִיתִי זֵתִים עִם רִבִּי חִיָּיא הַגָּדוֹל. אָמַר לִי כָּל זַיִת שֶׁאַתְּ יָכוֹל לִפְשׁוֹט יָדֵךְ וְלִיטְלוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מִכֵּיוָן שֶׁעָבַר עָלָיו וּשְׁכָחוֹ הֲרֵי זוֹ שִׁכְחָה.

רִבִּי לָעְזָר בְּשֵׁם רִבִּי חִיָּיא רַבָּה חֲצִי אֶשְׁכּוֹל פֵּרֵט. תַּנֵּי רִבִּי חִיָּיא חֲצִי אֶשְׁכּוֹל אוֹ אֶשְׁכּוֹל שָׁלֵם פֵּרֵט. וְהָתַנֵּי שְׁנֵי גַרְגְּרִים פֵּרֵט. רִבִּי אִימִּי בְּשֵׁם רִבִּי חִיָּיא בְּקוֹצֵר וּמֵנִיחַ תַּחַת הַגֶּפֶן.

הָיוּ עֲשׂוּיִין כְּמִין סִינְפּוֹן. מְנַחֵם בְּשֵׁם רִבִּי יוֹנָתָן וְהוּא שֶׁיְּהֵא חוֹתְכָן בְּשָׁוֶה.

אָמַר רִבִּי אָבִין טַעֲמַיְהוּ דְּבֵית שַׁמַּאי לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה. טַעֲמַיְהוּ דְּבֵית הִלֵּל לָעָנִי וְלַגֵּר. אָמַר רִבִּי מָנָא שְׁנֵיהֶן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ לַגֵּר לַיָּתוֹם וְלָאַלְמָנָה יִהְיֶה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִין לָעֲנִיִּים וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִין לְבַעַל הַבַּיִת.

ה **משנה:** הָעוֹמֵר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. שְׁנֵי עֳמָרִים וּבָהֶן סְאָתַיִם רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים לָעֲנִיִּים. אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְכִי מֵרוֹב הָעֳמָרִים יוֹפִי כֹּחַ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת אוֹ הוֹרָע כֹּחַ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אָמְרוּ לוֹ יוֹפִי כֹּחַ. אָמַר לָהֶן מַה אִם בִּזְמַן שֶׁהוּא עוֹמֶר אֶחָד וּבוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. שְׁנֵי עוֹמָרִין וּבָהֶן סְאָתַיִם אֵינוֹ דִין שֶׁלֹּא יְהוּ שִׁכְחָה. אָמְרוּ לוֹ אִם אָמְרוּ בְעוֹמֶר אֶחָד שֶׁהוּא כְנֶגְדִּישׁ. תֹּאמַר בִּשְׁנֵי עוֹמָרִין שֶׁהֵן כִּכְרִיכוֹת. קָמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סְאָתַיִם וּשְׁכָחָהּ אֵינָהּ שִׁכְחָה. אֵין בָּהּ סְאָתַיִם אֲבָל אִם רָאוּיָה לַעֲשׂוֹת סְאָתַיִם אֲפִילּוּ הִיא שֶׁל טוֹפַח רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאִילּוּ הִיא עֲנָבָה שֶׁל שְׁעוֹרִים.

הלכה: אָמַר רִבִּי לָעְזָר כְּתִיב כִּי תִקְצוֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה. עוֹמֶר שֶׁאַתְּ יָכוֹל לִפְשׁוֹט יָדֵךְ וְלִיטְלוֹ. אִית תַּנְיֵי תַּנֵּי וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר וְלֹא גָדִישׁ.

הֵיךְ עֲבִידָא שָׁכַח עוֹמֶר אֶחָד בְּצִידּוֹ אִין תַּעֲבִדִינָהּ עוֹמֶר דִּבְרֵי הַכֹּל שִׁכְחָה. וְאִין תַּעֲבִדִינָהּ גָּדִישׁ מַחְלוֹקֶת שַׁמַּאי וְהִלֵּל. שָׁכַח שְׁנֵי עוֹמָרִין בְּצִדּוֹ אִין תַּעֲבִדִינָהּ עוֹמֶר מַחְלוֹקֶת בֵּית שַׁמַּאי וְהִלֵּל אִין תַּעֲבִדִינֵיהּ גָּדִישׁ אֵינוֹ נִידּוֹן כְּשׁוּרָה.

אָמַר רִבִּי יוֹנָה כִּי תִקְצוֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה. עוֹמֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. קָמָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סְאָתַיִם וּשְׁכָחָהּ אֵינָהּ שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וּבִלְבַד שֶׁבָּלִין. הָיוּ דַקּוֹת רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵן אֲרוּכוֹת. שְׁדוּפוֹת רוֹאִין אוֹתָן כְּאִילּוּ הֵן מְלֵיאוֹת.

ו **משנה:** קָמָה מַצֶּלֶת אֶת הָעוֹמֶר וְאֶת הַקָּמָה. וְהָעוֹמֶר אֵינוֹ מַצִּיל לֹא אֶת הָעוֹמֶר וְלֹא אֶת הַקָּמָה. אֵי זוּ הִיא קָמָה שֶׁהִיא מַצֶּלֶת אֶת הָעוֹמֶר כֹּל שֶׁאֵינָהּ שִׁכְחָה אֲפִילּוּ קֶלַח אֶחָד. סְאָה תְּבוּאָה עֲקוּרָה וּסְאָה שֶׁאֵינוֹ עֲקוּרָה וְכֵן בְּאִילָן הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים אֵינָן מִצְטָרְפִין. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אִם בָּאת רְשׁוּת לְעָנִי בְּאֶמְצַע אֵין מִצְטָרְפִין וְאִם לָאו הֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין.

הלכה: אָמַר רִבִּי אִילָא כְּתִיב כִּי תִקְצוֹר קְצִירְךָ בְשָׂדֶךָ וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה. עוֹמֶר שֶׁשְּׁבִיבוֹתָיו קְצִיר וְלֹא עוֹמֶר שֶׁשְּׁבִיבוֹתָיו קָמָה. וְלָמָּה עוֹמֶר שֶׁשְּׁבִיבוֹתָיו עוֹמְרִין וְלֹא עוֹמֶר שֶׁשְּׁבִיבוֹתָיו קָמָה עוֹמֶר שֶׁשְּׁבִיבוֹתָיו עוֹמְרִין מַה שֶׁתַּחְתָּיו שָׂדֶה. עוֹמֶר שֶׁשְּׁבִיבוֹתָיו קָמָה מַה שֶׁתַּחְתָּיו קַשִּׁין.

תַּנָּא קָמַת חֲבֵירוֹ מַצָּלֶת אֶת שֶׁלּוֹ. שֶׁל גּוֹי מַצָּלֶת אֶת שֶׁל יִשְׂרָאֵל. שֶׁל חִיטִּין מַצֶּלֶת אֶת שֶׁל שְׂעוֹרִין דִּבְרֵי רִבִּי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינָהּ מַצֶּלֶת אֶלָּא שֶׁלּוֹ אֵינָהּ מַצֶּלֶת אֶלָּא מִמִּינָהּ.

תַּנִּי רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל כְּשֵׁם שֶׁהַקָּמָה מַצֶּלֶת אֶת הָעוֹמֶר כָּךְ הָעוֹמֶר מַצִּיל אֶת הַקָּמָה. וְדִין הוּא וּמַה אִם הַקָּמָה שֶׁיְּפֵה בָהּ כֹּחַ הֶעָנִי וּשְׁכָחָהּ חֲרֵי הִיא מַצֶּלֶת. עוֹמֶר שֶׁהוֹרָע בּוֹ כֹּחַ הֶעָנִי אֵינוֹ דִין שֶׁיַּצִּיל. אָמַר לוֹ רִבִּי מַה אִם קָמָה שֶׁיְּפֵה כֹּחַ הֶעָנִי בָהּ וּשְׁכָחָהּ חֲרֵי הִיא מַצֶּלֶת. עוֹמֶר שֶׁהוֹרָע כֹּחַ הֶעָנִי בּוֹ וּשְׁכָחוֹ אֵין דִּין שֶׁיַּצִּיל. מִדִּבְרֵי שְׁנֵיהֶן נִלְמַד מַצִּילִין עוֹמֶר מֵעוֹמֶר וְאֵין מַצִּילִין קָמָה מִקָּמָה.

הָא אִם שָׁכַח שִׁכְחָה. תִּיפְתָּר בְּשֶׁשָּׁכַח אֶת הַקָּמָה תְּחִילָּה.

הָא אִם הָיוּ שְׁתֵּיהֶן עֲקוּרוֹת לְבַעַל הַבַּיִת. מַתְנִיתָא כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל.

וְתַצִּיל עֲקוּרָה שֶׁאֵינָהּ עֲקוּרָה. הָדָא אָמְרָה דָּבָר שֶׁהוּא רָאוּי לְהַצִּיל וּשְׁכָחוֹ חֲרֵי הוּא שִׁכְחָה. אָמַר רִבִּי יוֹנָתָן תִּיפְתָּר בְּקוֹצֵר שׁוּרָה וּמְעַמֵּר שׁוּרָה וּכְבָר שָׁכַח אֶת הַקָּמָה עַד שֶׁלֹּא שָׁכַח אֶת הָעֳמָרִים.

מַה עַד שֶׁתָּבוֹא מַמָּשׁ אוֹ אֲפִילוּ נִרְאֵית לְהָבִיא. נִשְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא כְּגוֹן תְּבוּאָה וְכֶרֶם. וְכֶרֶם לֹא עַל אֲתָר הוּא. הָדָא אָמְרָה אֲפִילוּ נִרְאֵית לָבוֹא.

ז משנה: תְּבוּאָה שֶׁנִּיתְּנָה לְשַׁחַת אוֹ לַאֲלוּמָה וְכֵן בְּאִיגּוּדֵי הַשּׁוּם וַאֲגוּדַּת הַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים אֵין לָהֶן שִׁכְחָה וְכָל הַטְּמוּנִין בָּאָרֶץ כְּגוֹן הַלּוּף וְהַשּׁוּם וְהַבְּצָלִים. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין לָהֶן שִׁכְחָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יֵשׁ לָהֶן שִׁכְחָה.

הלכה: אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא סוֹף דָּבָר נוֹתְנָהּ אֶלָּא אֲפִילוּ נוֹטְלָהּ עַל מְנָת לִיתְּנָהּ.

תַּמָּן תַּנִּינָן הַמַּדְלִיק אֶת הַגָּדִישׁ וְהָיוּ בוֹ כֵּלִים רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר מְשַׁלֵּם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֶלָּא גְּדִישׁ חִטִּין אוֹ גְּדִישׁ שְׂעוֹרִין. מִחְלָפָא שִׁיטָּתֵיהּ דְּרִבִּי יְהוּדָה תַּמָּן הוּא אוֹמֵר לְרַבּוֹת אֶת הַטָּמוּן. וְכָא הוּא אָמַר פָּרַט לְטָמוּן. תַּמָּן וְנֶאֱכַל הַגָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה. מִמַּשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר קָמָה אֵין אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁהַגָּדִישׁ בִּכְלָל. וּמַה תַּלְמוּד לוֹמַר גָּדִישׁ לְרַבּוֹת אֶת הַטָּמוּן. וְהָכָא שָׂדֶךָ בְּגָלוּי פָּרַט לְטָמוּן. מִחְלָפָא שִׁיטָּתִין דְּרַבָּנִין תַּמָּן אֵינוֹן אָמְרִין פָּרַט לְטָמוּן. וְכָא אֵינוֹן אָמְרִין לְרַבּוֹת אֶת הַטָּמוּן. תַּמָּן אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה. מַה שָׂדֶךָ בְּגָלוּי אַף כָּל דָּבָר שֶׁהוּא גָלוּי. בְּרַם הָכָא שָׂדֶךָ בְּגָלוּי פָּרַט לְטָמוּן. קְצִירְךָ בְּגָלוּי פָּרַט לְטָמוּן. וַהֲוֵי מִיעוּט אַחַר מִיעוּט וְאֵין מִיעוּט אַחַר מִיעוּט לְרַבּוֹת הַטָּמוּן.

ח משנה: הַקּוֹצֵר בַּלַּיְלָה וְהַמְעַמֵּר וְהַסּוֹמֵא יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. וְאִם הָיָה מִתְכַּוֵּן לִיטּוֹל אֶת הַגַּס הַגַּס אֵין לוֹ שִׁכְחָה. אִם אָמַר הֲרֵי אֲנִי קוֹצֵר עַל מְנָת מַה שֶׁאֲנִי שׁוֹכֵחַ אֲנִי לוֹקֵחַ יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה.

הלכה: כִּינִי מַתְנִיתָא הַקּוֹצֵר בַּלַּיְלָה וְהַמְעַמֵּר בַּלַּיְלָה סוּמָא בֵּין בַּיּוֹם בֵּין בַּלַּיְלָה.

אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא סוֹף דָּבָר גַּסִּין אֶלָּא דַקִּין וְכִי מֵאַחַר שֶׁדַּרְכּוֹ לִבְחוֹן בְּגַסִּין אֲפִילוּ דַקִּין אֵין לָהֶן שִׁכְחָה.

אָמַר הֲרֵינִי קוֹצֵר עַל מְנָת מַה שֶׁאֲנִי שׁוֹכֵחַ אֲנִי אֲטוּל יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְכָל הַמַּתְנֶה עַל מַה שֶׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָאוֹ בָטֵל.

פרק ז

א משנה: כָּל זֵית שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם בַּשָּׂדֶה אֲפִילוּ כְזֵית הַנְּטוּפָה בְשַׁעְתּוֹ וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. בְּמַה דְבָרִים אֲמוּרִים בִּשְׁמוֹ וּבְמַעֲשָׂיו וּבִמְקוֹמוֹ. בִּשְׁמוֹ שֶׁהָיָה שָׁפְכָנִי אוֹ בִישָׁנִי. בְּמַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה. בִּמְקוֹמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגַּת אוֹ בְצַד הַפְּרָצָה. וּשְׁאָר כָּל הַזֵּיתִים שְׁנַיִם שִׁכְחָה שְׁלֹשָׁה אֵינָן שִׁכְחָה. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵין שִׁכְחָה לַזֵּיתִים.

הלכה: אָמַר רִבִּי לָא כְּתִיב וְשָׁכַחְתָּ עוֹמֶר בַּשָּׂדֶה עוֹמֶר שֶׁאַתְּ שׁוֹכְחוֹ לְעוֹלָם יָצָא זֶה שֶׁאַתְּ זוֹכְרוֹ לְאַחַר זְמָן.

רִבִּי יִרְמְיָה בְּעִי הָיָה מְסוּיָים בְּדַעְתּוֹ כְּמִי שֶׁהוּא מְסוּיָים. הָיָה עוֹמֵד בְּצַד הַדֶּקֶל הַדֶּקֶל מְסַיְּמוֹ הָיוּ שְׁנֵיהֶן נְטוּפָה זֶה מְסַיֵּים אֶת זֶה וְזֶה מְסַיֵּים אֶת זֶה. הָיְתָה כָּל שֶׁדֵּהוּ נְטוּפָה נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵין שִׁכְחָה לַזֵּיתִים. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יָקִים לֹא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אֶלָּא בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁלֹּא הָיוּ הַזֵּיתִים מְצוּיִין שֶׁבָּא אַדְרְיָינוּס הָרָשָׁע וְהֶחֱרִיב אֶת כָּל הָאָרֶץ. אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁהַזֵּיתִים מְצוּיִין יֵשׁ לָהֶן שִׁכְחָה.

שָׁפְכָנִי נוֹטֵף שֶׁמֶן. וְהָתַנִּינָן נְטִיפָה אֶלָּא שֶׁהִיא עוֹשָׂה שֶׁמֶן הַרְבֵּה. וְהָתְנָן בְּמַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה. אֶלָּא שָׁפְכוֹנִי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה שֶׁמֶן הַרְבֵּה. נְטוּפָה נוֹטֵף שֶׁמֶן. מַעֲשָׂיו שֶׁהוּא עוֹשֶׂה הַרְבֵּה. שֶׁהוּא עוֹשֶׂה זֵתִים הַרְבֵּה. בִּישָׁנִי אִית דְּבְעֵי מֵימַר בֵּישָׁנִי מַמָּשׁ. אִית דְּבְעֵי מֵימַר דְּהוּא מַבְעִית לְחַבְרֵיהּ עַד דְּיַעֲבִיד

אַרְבָּעָה כִּיפְלִיסִין כִּי הַהִיא דְּתַנְיָנָן תַּמָּן כָּל עוֹמְרֵי הַשָּׂדֶה שֶׁל קַב קַב וְאֶחָד שֶׁל אַרְבַּעַת קַבִּין וּשְׁכָחוֹ. מִכַּיְוָן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה יוֹתֵר מֵחֲבֵירוֹ כְּמִי שֶׁהוּא מְסוּיָם. עַד דְּיַעֲבִיד כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה. וּמִכַּיְוָן שֶׁהוּא עוֹשֶׂה רוּבָן שֶׁל שָׁנִים כְּמִי שֶׁהוּא מְסוּיָם.

בְּמָקוֹמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּצַד הַגַּת אוֹ בְּצַד הַפְּרָצָה. מַתְנִיתָא דְּבֵית שַׁמַּאי דְּבֵית שַׁמַּאי אוֹמְרִין הֶבְקֵר עֲנִיִּים הֶבְקֵר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא תַּמָּן דָּבָר תָּלוּשׁ בְּצַד דָּבָר מְחוּבָּר. בְּרַם הָכָא דָּבָר מְחוּבָּר בְּצַד דָּבָר מְחוּבָּר.

רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר אֵין שִׁכְחָה לְזֵיתִים. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים לֹא אָמַר רִבִּי יוֹסֵי אֶלָּא בָּרִאשׁוֹנָה שֶׁלֹּא הָיוּ הַזֵּתִים מְצוּיִין שָׁבָא אַדְרְיָינוּס הָרָשָׁע וְהֶחֱרִיב אֶת כָּל הָאָרֶץ. אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁהַזֵּתִים מְצוּיִין יֵשׁ לָהֶן שִׁכְחָה.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לֹא חַייֵב אָדָם שִׁכְחָה לְזֵתִים אֶלָּא רִבִּי דָּרַשׁ אַחֲרֶיךָ אַחֲרֶיךָ. מֵעַתָּה אֵין שִׁכְחָה לְזֵתִים כְּרִבִּי יוֹסֵי דְּלֹא דָרַשׁ אַחֲרֶיךָ. הָתִיבוּן הֲרֵי עוֹמֶר שִׁכְחָה הֲרֵי לֹא כְתִיב אַחֲרֶיךָ. מִכַּיְוָן שֶׁכְּתִיב לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ כְּמִי שֶׁכְּתִיב אַחֲרֶיךָ.

רִבִּי יוֹנָה בְּעֵי הֶהֵן זַיִת נְטִיפָה הוֹאִיל וְהוּא מְסוּיָם עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי יוֹסֵי אֲפִילוּ הִתְחִיל בּוֹ כְּמִי שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ.

ב משנה: זַיִת שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד בֵּין שָׁלֹשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל שְׁנֵי מַלְבְּנִים וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. זַיִת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁלֹּא הִתְחִיל בּוֹ אֲבָל הִתְחִיל בּוֹ אֲפִילוּ כְּזַיִת הַנִּטּוּפָה בְּשַׁעְתּוֹ וּשְׁכָחוֹ יֵשׁ לוֹ שִׁכְחָה. כָּל זְמָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתָּיו יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר מִשֶּׁתֵּלֵךְ הַמַּחְבָּא.

הלכה: אָמַר רִבִּי לָעְזָר כֵּינִי מַתְנִיתָה שֶׁל שְׁנֵי מַלְבְּנִים וּשְׁכָחוֹ. מַה נָן קַיָּמִין אִם מְשׁוּם דָּבָר מְסוּיָם אֵין כַּאן זֵתִים. אִם מְשׁוּם שׁוּרָה הוּא עַצְמוֹ נִידּוֹן כְּשׁוּרָה. אֶלָּא עַל יְדֵי שׁוּרָה עַל יְדֵי שׁוּרוֹת.

אָמַר רִבִּי יוֹסֵי בְּזַיִת נוּדְיָין הִיא מַתְנִיתָא. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לֹא סוֹף דָּבָר נוּדְיָין אֶלָּא אֲפִילוּ שְׁאָר כָּל הַזֵּתִים מִכַּיְוָן שֶׁדַּרְכָּן לִיבָּחֵן כְּנוּדְיָין אֲפִילוּ שְׁאָר כָּל הַזֵּתִים אֵין לָהֶן שִׁכְחָה.

אִית תַּנָּאֵי תַּנֵּי שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד. מָאן דְּאָמַר שֶׁנִּמְצָא מְסַייֵעַ לְרִבִּי יוֹחָנָן. מָאן דְּאָמַר שֶׁנִּמְצָא עוֹמֵד מְסַייֵעַ לְרִבִּי אֶלְעָזָר. מַתְנִיתָא מְסַייְעָא לְרִבִּי יוֹחָנָן דְּתַנֵּי בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים [בִּזְמָן שֶׁאֵינוֹ] מַכִּירוֹ. אֲבָל אִם הָיָה מַכִּירוֹ מְרַדֵּף אַחֲרָיו אֲפִילוּ עַד מֵאָה.

הָא אִם יֵשׁ בּוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה. לֹא עַל הָדָא אִיתְאֲמַרַת אֶלָּא עַל הָדָא קַדְמֵיתָא כָּל זַיִת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁם בַּשָּׂדֶה כְּזַיִת נְטוּפָה בְּשַׁעְתּוֹ וּשְׁכָחוֹ אֵינוֹ שִׁכְחָה עָלֶיהָ. הָא אִם יֵשׁ בּוֹ סְאָתַיִם וּשְׁכָחוֹ.

כָּל זְמָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתָּיו יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ. פָּתַר לָהּ תֵּרִין פִּיתְרִין. כָּל זְמָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתָּיו יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ קוֹדֶם לָכֵן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ תַּחְתָּיו יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ. פָּתַר חוֹרָן כָּל זְמָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ תַּחְתָּיו אֵין לוֹ בְּרֹאשׁוֹ הֵילְכָא הַמַּחְבָּא אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ בְּרֹאשׁוֹ יֵשׁ לוֹ תַּחְתָּיו.

תַּנֵּי מִשּׁוּם בֵּית שַׁמַּאי מְשַׁיְּנִיחַ אֶת הַכָּרְכֹּר וּגְמָרוֹ הֲרֵי זֶה יֵשׁ לוֹ בְּרֹאשׁוֹ. רִבִּי אַבָּהוּ בְּשֵׁם רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ בַּר כַּדָּה. אָמַר רִבִּי אַבָּהוּ שֶׁהוּא מְשַׁיֵּיר אֶת הַמַּחְבּוֹיִין. וּדְעוּ וּרְאוּ מִכָּל הַמַּחְבּוֹאִים אֲשֶׁר יִתְחַבֵּא שָׁם.

ג משנה: אֵי זֶהוּ פֶּרֶט הַנּוֹשֵׁר בִּשְׁעַת הַבְּצִירָה. הָיָה בוֹצֵר עָקַר אֶת הָאֶשְׁכּוֹל הִיסְבִּיךְ בֶּעָלִים וְנָפַל בָּאָרֶץ וְנִטְרַט הֲרֵי זֶה שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. הַמֵּנִיחַ כַּלְכָּלָה תַּחַת הַגֶּפֶן בְּשָׁעָה שֶׁהוּא בוֹצֵר הֲרֵי זֶה גּוֹזֵל אֶת הָעֲנִיִּים. עַל זֶה נֶאֱמַר אַל תַּסֵּג גְּבוּל עוֹלָם. וְאֵי זוּ הִיא עוֹלֶלֶת כָּל שֶׁאֵין לָהּ לֹא כָתֵף וְלֹא נָטֵף אִם יֵשׁ לָהּ כָּתֵף וְנָטֵף שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. אִם סָפֵק לָעֲנִיִּים. עוֹלֶלֶת שֶׁבְּאַרְכּוּבָה אִם נִקְרַעַת עִם הָאֶשְׁכּוֹל שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת וְאִם לָאו הֲרֵי הוּא שֶׁל עֲנִיִּים. גַּרְגִּר יְחִידִי רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֶשְׁכּוֹל. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים עוֹלֶלֶת.

הלכה: הָדָא אָמְרָה פֶּרֶט בִּנְשִׁירָתוֹ קָדֵשׁ. לֵית הָדָא פְּשִׁיטָא שְׁאִילְתֵּיהּ דְּחִלְפֵי [דְּחִלְפַי] שְׁאַל לֶקֶט בִּנְשִׁירָתוֹ מַהוּ שֶׁיִּקְדֵּשׁ. אָמַר רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר אֲבוּדוּמָא שַׁנְיָיא הִיא שֶׁהִיא גָּרַם לוֹ שֶׁלֹּא יֵרֵד לָאָרֶץ.

אֵי זוּ הִיא עוֹלֶלוֹת כָּל שֶׁאֵין לָהּ לֹא כָתֵף וְלֹא נָטֵף יֵשׁ לָהּ כָּתֵף אֲבָל לֹא נָטֵף נָטֵף אֲבָל לֹא כָתֵף לְבַעַל הַבַּיִת. וְאִם סָפֵק לָעֲנִיִּים. אֵי זוּ הִיא כָתֵף פְּסִיגִין זוּ עַל גַּבֵּי זוּ. אֵי זוּ הִיא נָטֵף תְּלוּיוֹת בְּשִׁיזְרָה וְיוֹרְדוֹת.

רִבִּי בָּא בְשֵׁם רִבִּי יְהוּדָה וְהֶן שֶׁיְּהוּ כוּלָּן נוֹגְעוֹת בְּפַס יָדוֹ. לֹא כֵן אָמַר רִבִּי חִיָּא מַעֲשֶׂה שֶׁשָּׁקְלוּ עוֹלֶלוֹת שֶׁבַע לִיטְרִיוֹת בְּצִיפּוֹרִי. אָמַר רִבִּי חִינְנָה שֶׁאִם נִתְּנָה עַל גַּבֵּי טַבֶּלָה וְהֶן שֶׁיְּהוּ כוּלָּן נוֹגְעוֹת בְּטַבֶּלָה.

בֶּן לֵוִי שֶׁנִּתְמַנָּה לוֹ מַעֲשֵׂר טֵבֶל וּמָצָא בְתוֹכוֹ עוֹלֶלוֹת הֲרֵי זֶה עוֹשֶׂה אוֹתָן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּמָקוֹם אַחֵר. וְעוֹלֶלוֹת לָאו שֶׁל עָנִי הוּא. רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם רַבָּנִין דְּתַמָּן אֲנִי אוֹמֵר עִם הַנִּקְרָצוֹת עִם הָאֶשְׁכּוֹלוֹת.

אָמַר רִבִּי סִימוֹן טַעֲמָא דְּרִבִּי יְהוּדָה וְנִשְׁאָר בּוֹ עוֹלֶלוֹת כְּנוֹקֵף זַיִת שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה גַּרְגְּרִים. יוֹתֵר מִיכֵּן אֶשְׁכּוֹל.

דִּלְמָא רִבִּי אַבָּהוּ וְרִבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָא וְרִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ עָבְרוּ עַל כֶּרֶם הוֹרוֹן אַפִּיק לוֹן אַרְיֵסָא חָדָא פָּרְסִיקָא אָכְלוֹן אִינּוּן וְחַמְרֵיהוֹן וְאַיְיתְרוֹן. וְשַׁעֲרוּנָהּ

כְּהָדֵין לָפִיסָא דִכְפַר חֲנַנְיָה מַחֲזִיק סְאָה שֶׁל עֲדָשִׁים. בָּתַר יוֹמִין עָבְרוּן תַּמָּן אַפִּיק לוֹן תְּרֵי תְּלָת לְגַוָּא יַדֵיהּ. אָמְרוּ לֵיהּ מִן הַהוּא אִילָנָא אֲנָן בְּעֵיי אֵמַר לוֹן מִינֵיהּ אִינּוּן. וְקָרוּן עֲלוֹי אֶרֶץ פְּרִי לְמִלְחָה מֶרַעַת יוֹשְׁבֵי בָהּ.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָא כַּד סָלְקַת לְהָכָא נְסִיבִית אֵיזוֹרֵי וְאֵיזוֹרֵיהּ דִּבְרִי וְאֵיזוֹרֵיהּ דְּחַמְרֵי מִקְּפָא בִּירְתָא דְּחָרוּבְתֵּיהּ דְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְלָא מָטוּן. קָצַת חַד חָרוּב וּנְגַד מְלֵא יָדוֹי דְּבַשׁ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן יָפָה סִיפְסוּף שֶׁאָכַלְנוּ בְיַלְדוּתֵינוּ מִפֶּרְסְקִין שֶׁאָכַלְנוּ בְּזִקְנוּתֵינוּ דִּבְיוֹמוֹי אִישְׁתַּנֵּי עָלְמָא.

אָמַר רִבִּי חִייָא בַּר בָּא סְאָה אַרְבֵּלִית הָיְתָה מוֹצִיאָה סְאָה סוֹלֶת סְאָה קֶמַח סְאָה קֵיבָר סְאָה סוּבִּין סְאָה מוּרְסָן סְאָה גְּנִינִין. וּכְדוֹן אֲפִילּוּ חָדָא לָא קַיְימָא.

רִבִּי חוּנָא בְשֵׁם רַב אָבִין קִנְּמוֹן מַאֲכָל עִדִּים הָיָה יִשְׂרָאֵל מְגַדְּלִין אוֹתוֹ. רִבִּי חוּנָא בְשֵׁם רִבִּי אָבִין שְׁנֵי תְמִידִין שֶׁהָיוּ מַקְרִיבִין בְּכָל יוֹם הָיוּ מַרְכִּיבִין אוֹתָן עַל גַּבֵּי גְּמָל וְרַגְלֵיהֶן נוֹגְעוֹת בָּאָרֶץ. רִבִּי חוּנָא בְשֵׁם רִבִּי אִידִי מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁקָּשַׁר עֵז לְתֹאֲינָה וּבָא וּמָצָא דְבַשׁ וְחָלָב מְעוּרְבִין.

רִבִּי אָמַר לְרַב פְּרִירִי [לֵית] אַתְּ חָמֵי לִי הַהִיא סְגוּלָה דַּגוּ כַּרְמָךְ. אֲמַר לֵיהּ אֵין נָפַק בְּעֵי מְחֵימַיָּיא לֵיהּ עַד דְּהוּא רָחִיק צָפָה בֵּיהּ כְּמִין תּוֹר אֲמַר לֵיהּ לֵית הַדֵּין תּוּרָא מְחַבֵּל כַּרְמָא אֲמַר לֵיהּ הַדֵּין תּוּרָא דְּאַתְּ סָבַר הוּא סְגוּלָה. וּקְרָא עֲלוֹי עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בִּמְסִיבוֹ נִרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ. בֵּית מוּקְדָּשָׁא חָרִיב וְאַתְּ קָאֵית בְּקַשְׁיוּתָךְ. מִיַּד אִיתְבְּעוּן וְלָא אַשְׁכָּח.

אַייתוּן קוֹמוֹי תֵּרִין פּוּגְלִין מִבֵּין רֵישׁ שַׁתָּא לְצוֹמָא רַבָּא וַהֲוָה אֲפוּקֵי שְׁמִיטְתָא וַהֲוָה בְּהוֹן טָעוּנֵיהּ דְּגַמְלָא אֲמַר לוֹן וְלֵית אֲסִיר וְלָאו סְפִחִין אִינּוּן. אֲמַר לֵיהּ בְּפוּקֵי רֵישׁ שַׁתָּא אִיזְדַּרְעוּן. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתִּיר רִבִּי לִיקַח יֶרֶק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיַּד.

בְּעוּן קוֹמוֹי מַהוּ הָדֵין דִּכְתִיב עָכְשָׁו פְּרוּדוֹת תַּחַת מֻגְרְפוֹתֵיהֶם. אָמַר לוֹן תַּחַת שֶׁהָיוּ גוֹרְפִין דְּבַשׁ חֲרֵי אָנוּ גוֹרְפִין רַקְבּוּבִית. מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ שׁוּרָה שֶׁל תְּאֵינִים וּבָא וּמָצָא גֶּדֶר שֶׁל דְּבַשׁ מַקִּיפָן.

חַד בַּר נַשׁ הֲוָה זָרַע חַקְלָא לֶפֶת וַהֲוָה מְקַטֵּעַ וּמַזְבִּין. מַעֲשֶׂה בְּשׁוּעָל שֶׁבָּא וְקִינֵּן בְּרֹאשָׁהּ שֶׁל לֶפֶת. מַעֲשֶׂה בְּשִׁיחִין בְּקֶלַח אֶחָד שֶׁל חַרְדָּל שֶׁהָיוּ בוֹ שְׁלֹשָׁה בַדִּין וְנִפְשַׁח אֶחָד מֵהֶן וְסִיפְּכוּ סוּפַת הַיּוֹצְרִין וּמָצְאוּ בוֹ שְׁלֹשֶׁת קַבִּין שֶׁל חַרְדָּל. אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפְתָּא קֶלַח אֶחָד שֶׁל חַרְדָּל הָיָה לִי בְּתוֹךְ שֶׁלִּי וְהָיִיתִי עוֹלֶה בוֹ כְּעוֹלֵה בְרֹאשׁ הַתְּאֵנָה.

מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁזָּרַע סְאָה שֶׁל אֲפוּנִים וְעָשָׂת שְׁלֹשׁ מְאוֹת סְאִין. אָמְרוּ לוֹ הִתְחִיל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְבָרְכָךְ. אָמַר לוֹן אָזְלוּן לְכוֹן דִּי יִנְחַת טַלָּא בִישָׁא עֲלֵיהּ דִּי לָא כֵן בִּכְפָלָא הֲוָות מַעֲבִיד.

אָמַר רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן חֲלַפוּתָא הֲוָה מַעֲשֶׂה שֶׁאָמַר רִבִּי יְהוּדָה לִבְנוֹ בְּסִיכְנִין עֲלֵה וַהֲבֵא לָנוּ גְּרוֹגְרוֹת מִן הֶחָבִית עָלָה וְהוֹשִׁיט יָדוֹ וּמְצָאָהּ שֶׁל דְּבַשׁ אָמַר לוֹ אַבָּא שֶׁל דְּבַשׁ הִיא. אָמַר לוֹ הַשְׁקֵע יָדֶיךָ וְאַתְּ מַעֲלֶה גְּרוֹגְרוֹת. מַעֲשֶׂה שֶׁאָמַר רִבִּי יוֹסֵי לִבְנוֹ בְּצִיפּוֹרִין עֲלֵה וַהֲבֵא לָנוּ גְּרוֹגְרוֹת מִן הָעֲלִיָּה. עָלָה וּמָצָא אֶת הָעֲלִייָה צָף עָלֶיהָ דְּבַשׁ. רִבִּי חֲנַנְיָה הֲוָה מַזְבֵּן דְּבַשׁ דִּדְבוֹרִיין וַהֲוָה לֵיהּ דְּבַשׁ דְּצַלְיִין בָּתַר יוֹמִין עָבְרוּן תַּמָּן אָמַר לוֹן בְּגִין לַא מִטְעֲיָא לְכוֹן הָווֹן יָדְעִין הַהוּא דּוּבְשָׁא דִּיהָבִית לְכוֹן דְּצַלְיִין יִינּוּן. אָמְרוּ לֵיהּ מִינֵיהּ אֲנָן בְּעֵי דּוּ טָב לַעֲיבִידְתִּין וַאֲפְרִישׁ טִימִיתֵיהּ וּבְנָא בֵיהּ בֵּי מִדְרְשָׁא דְּצִיפּוֹרִין.

רִבִּי לָעְזָר בֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן אֲזַל לְחַד אֲתָר. אַייתוּן קוֹמוֹי כְּרוּב מְצַמֵּק. אֲמַר לוֹן סַגִּין דְּבַשׁ יַהֲבְתּוּן בֵּיהּ. אָמְרִין לֵיהּ לָא יְהָבִינוּן בֵּיהּ מִינֵיהּ וּבֵיהּ הוּא.

ד משנה: הַמְּיַדֵּל בַּגְּפָנִים כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְיַדֵּל בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ כָּךְ הוּא מְיַדֵּל בְּשֶׁל עֲנִיִּים דִּבְרֵי רִבִּי יְהוּדָה. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר בְּשֶׁלּוֹ הוּא רִשַּׁאי וְאֵינוֹ רִשַּׁאי בְּשֶׁל עֲנִיִּים.

הלכה: הַכֹּל מוֹדִין בְּמוֹכֵר לַחֲבֵירוֹ עֲשָׂרָה אֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁיְּהֵא אָסוּר לִיגַּע בָּהֶן. הַכֹּל מוֹדִין בְּשׁוּתָף כְּשֵׁם שֶׁהוּא מְיַדֵּל בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ כָּךְ הוּא מְיַדֵּל בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵירוֹ. רִבִּי יְהוּדָה עֶבֶד לֵיהּ כְּשׁוּתָף [וְרִבִּי מֵאִיר עֶבֶד לֵיהּ כְּמוֹכֵר]. אָמַר לֵיהּ רִבִּי אִימִּי הַגַּע עַצְמָךְ שֶׁאֲכָלָתָן חַיָּה. אֵין תְּעַבְּדִינֵיהּ כְּשׁוּתָף יְהֵא חַייָב לְשַׁלֵּם לוֹ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן נִרְאֵית מוּחְלֶפֶת שִׁיטָתוֹ שֶׁל רִבִּי יְהוּדָה. תַּמָּן הוּא אוֹמֵר בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ נוֹטְלָן וּמְנִיחָן עַל הַגֶּדֶר וְהֶעָנִי בָּא וְנוֹטֵל אֶת שֶׁלּוֹ. וְכָא הוּא אוֹמֵר הָכֵן. מִתּוֹךְ שֶׁהוּא מְעַכֵּן הֵן עוֹשׂוֹת יוֹתֵר לַשָּׁנָה הַבָּאָה. וְאָמַר אוּף הָכָא מִכֵּיוָן שֶׁהוּא מַרְבֶּה הֵיא עוֹשָׂה יוֹתֵר לַשָּׁנָה הַבָּאָה. אָמַר לֵיהּ מָצוּי הוּא לְזוֹרְעָהּ יֶרֶק וּלְהַבְרִיחָהּ מִן הָעֲנִיִּים.

ה משנה: כֶּרֶם רְבָעִי בֵּית שַׁמַּאי אוֹמֵר אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בִּיעוּר. וּבֵית הִלֵּל אוֹמֵר יֵשׁ לוֹ. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמֵר יֵשׁ לוֹ פֶּרֶט וְיֵשׁ לוֹ עוֹלְלוֹת וַעֲנִיִּים פּוֹדִין לְעַצְמָן. וּבֵית הִלֵּל אוֹמֵר כּוּלּוֹ לָעֲנִי.

הלכה: תַּנֵּי רִבִּי אוֹמֵר לֹא אָמְרוּ בֵּית שַׁמַּאי אֶלָּא בִּשְׁבִיעִית אֲבָל בִּשְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ חוֹמֶשׁ וְיֵשׁ לוֹ בִּיעוּר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּהָהֵן תַּנָּייָה

לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּשְׁבִיעִית. וְדִכְוָותָהּ אֵין נָטַע רְבָעִי בִּשְׁבִיעִית. מֵעַתָּה אַל יְהִי לוֹ קְדוּשָׁה וּקְדוּשָׁתוֹ מֵאִילָיו לָמְדוּ. קוֹדֶשׁ הִילּוּלִים. חֲרֵי הוּא כְּקוֹדֶשׁ שֶׁקּוֹרִין עָלָיו. וְיֵהֵא מוּתָּר לְאוֹנֵן. תַּנְיָא מַגִּיד שֶׁהוּא אָסוּר לְאוֹנֵן. וְיֵהֵא חַיָּיב בְּבִיעוּר. תַּנְיָא מַגִּיד שֶׁהוּא אָסוּר לְאוֹנֵן. וְיֵהֵא חַיָּיב בְּבִיעוּר. בְּגִין דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר מִן הַבִּיעוּר. וְיִפָּדֶה בְּמְחוּבָּר לְקַרְקַע.

תַּנְיָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אֶחָד שְׁבִיעִית וְאֶחָד שְׁאָר שְׁנֵי שָׁבוּעַ בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בִּיעוּר. עַל דַּעְתֵּיהּ דְּהָדֵין תַּנְיָיה לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כָּל עִיקָּר. מֵעַתָּה אַל יְהִי לוֹ קְדוּשָׁה וּקְדוּשָׁתוֹ מֵאִילָיו לָמְדוּ. קוֹדֶשׁ הִילּוּלִים. חֲרֵי הוּא כְּקוֹדֶשׁ שֶׁקּוֹרִין עָלָיו אֶת הַהַלֵּל. וְיֵהֵא מוּתָּר לְאוֹנֵן. תַּנְיָא מַגִּיד שֶׁהוּא אָסוּר לְאוֹנֵן. וְיֵהֵא חַיָּיב בְּבִיעוּר. בְּגִין דְּרִבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר בְּבִיעוּר. וְיִפָּדֶה בְּמְחוּבָּר לְקַרְקַע.

רִבִּי זְעִירָה בְּעִי קוֹמֵי רִבִּי אַבָּהוּ מְנַיִין שֶׁהוּא טָעוּן חִילּוּל קוֹדֶשׁ הִילּוּלִים קוֹדֶשׁ חִילּוּלִים לָא מִתְמַנְעִין רַבָּנִין בֵּין ה״י לְחֵי״ת.

תַּנְיָא רִבִּי אַייבוּ בַּר נַגָּרִי קוֹמֵי רִבִּי לָא דְּרִבִּי יִשְׁמָעֵאל אִם גָּאַל יִגְאַל אִישׁ מִמַּעֲשְׂרוֹ חֲמִשִּׁיתוֹ יוֹסֵף עָלָיו. פְּרָט לְנָטַע רְבָעִי שֶׁאֵין חַיָּיבִין עָלָיו חוֹמֶשׁ. וְחָזַר וְתַנָּא קוֹמוֹי שְׁתֵּי גְאוּלּוֹת הֵן אַחַת לְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְאַחַת לְנָטַע רְבָעִי.

תַּמָּן תַּנִּינָן רִבִּי יוּדָה אוֹמֵר אֵין לְנָכְרִי כֶּרֶם רְבָעִי. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים יֵשׁ לוֹ. אָמַר רִבִּי לָעְזָר כֵּינִי מַתְנִיתָא אֵין לְנָכְרִי כֶּרֶם רְבָעִי כָּל עִיקָּר. רִבִּי בִּיבִי אָמַר קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי לָעְזָר אַתְיָא דְּרִבִּי יוּדָה כְּבֵית שַׁמַּאי עַל דַּעְתֵּיהּ דְּרִבִּי כְּמַה דְּבֵית שַׁמַּאי אָמַר לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּשְׁבִיעִית. וְדִכְוָותֵיהּ אֵין נָטַע רְבָעִי בִּשְׁבִיעִית. כֵּן רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסוּרְיָא וְדִכְוָותֵיהּ אֵין נָטַע רְבָעִי בְּסוּרְיָא. אָמַר לֵיהּ חֲמִי מַה אָמַר לֹא אָמַר אֵין לוֹ חוֹמֶשׁ וְאֵין לוֹ בִּיעוּר הָא שְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים יֵשׁ לוֹ. רִבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר אֵין לְנָכְרִי כֶּרֶם רְבָעִי בְּסוּרְיָא.

שְׁמוּאֵל בַּר אַבָּא בְּעִי הָא בֵית שַׁמַּאי אָמַר לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּשְׁבִיעִית. וְדִכְוָותָהּ אֵין נָטַע רְבָעִי בִּשְׁבִיעִית. וְדִכְוָותָהּ שְׁלִישִׁית וְשִׁישִׁית הוֹאִיל וְאֵין בָּהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לֹא יְהֵא בָהֶן נָטַע רְבָעִי. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי שְׁלִישִׁית וְשִׁישִׁית אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן מַעֲשֵׂר שֵׁנִי יֵשׁ בָּהֶן מַעֲשֵׂר עָנִי. שְׁבִיעִית אֵין בָּהּ מַעֲשֵׂר כָּל עִיקָּר.

חֵיפָּה שְׁאַל הָא רִבִּי יוּדָה אָמַר לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בְּסוּרְיָא. וְדִכְוָותָהּ אֵין נָטַע רְבָעִי בְּסוּרְיָא. דִּכְוָותֵיהּ לֹא לָמְדוּ תְרוּמַת תּוֹדָה אֶלָּא מִתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּמַה דְתֵימַר אֵין תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בַּמִּדְבָּר וְדִכְוָותֵיהּ לֹא תְהֵא תְרוּמַת תּוֹדָה בַּמִּדְבָּר. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי לֹא לָמְדוּ מִמֶּנָּה אֶלָּא לְשִׁיעוּרִין.

תַּנְיָא רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יוּדָה רִבִּי לָעְזָר בֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר לֹא נִתְחַייְבוּ יִשְׂרָאֵל בְּנָטַע רְבָעִי אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה שֶׁבַע שֶׁכִּיבְּשׁוּ וְשֶׁבַע שֶׁחִילְקוּ. אָמַר רַב חִסְדָּא אַתְיָא דְּרִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי יוּדָה כְּשִׁיטַּת דְּרִבִּי יוּדָה אֲבוֹי. כְּמַה דְּרִבִּי יוּדָה אָמַר לֹא לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. וְדִכְוָותָהּ אֵין נָטַע רְבָעִי אֶלָּא לְאַחַר אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי וְהוּא בְּשִׁיטַּת בְּנוֹ סוּרְיָא לְמֵדָה מֵאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אֵין אַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמֵדָה מִסּוּרְיָא.

כְּתִיב וּבַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ אֶת פִּרְיוֹ. רִבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי אוֹמֵר הֲרֵי אַתְּ כְּמוֹסִיף פֵּירוֹת חֲמִישִׁית עַל פֵּירוֹת רְבִיעִית מַה פֵּירוֹת חֲמִישִׁית לְבָעָלִים. אַף פֵּירוֹת רְבִיעִית לְבָעָלִים. רִבִּי זְעִירָא רִבִּי יָסָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אַתְיָא דְּרִבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי כְּרִבִּי יְהוּדָה. כְּמַה דְּרִבִּי יוּדָה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כִּנְכָסָיו כֵּן רִבִּי יוֹסֵי הַגָּלִילִי עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כִּנְכָסָיו.

רִבִּי יִרְמְיָה בְּעִי קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ כִּנְכָסָיו מַהוּ שֶׁיְּהֵא חַיָּיב בְּמַעְשְׂרוֹת. אָמַר לֵיהּ כַּיי דְּאָמַר רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי דְּאָמַר רִבִּי אָבִין בְּשֵׁם רִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי לֹא סוֹף דָּבָר הֲלָכָה זוּ אֶלָּא כָּל הֲלָכָה שֶׁהִיא רוֹפֶפֶת בְּבֵית דִּין וְאֵין אַתְּ יוֹדֵעַ מַה טִיבָהּ צֵא וּרְאֵה מַה הַצִּיבּוּר נוֹהֵג וּנְהוֹג. וַאֲנָן חָמֵיי צִיבּוּרָא דְּלָא מַפְרְשִׁין. אָמַר רִבִּי מָנָא אִילּוּ נֶאֱמַר כְּבֵית שַׁמַּאי וְיֵשׁ צִיבּוּר כְּבֵית שַׁמַּאי. אָמַר רִבִּי אָבִין כְּלוּם לָמְדוּ נָטַע רְבָעִי אֶלָּא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי כְּמַה דְתֵימַר אֵין מַעֲשֵׂר שֵׁנִי חַיָּיב בְּמַעְשְׂרוֹת. וְדִכְוָותָהּ אֵין נָטַע רְבָעִי חַיָּיב בְּמַעְשְׂרוֹת.

רִבִּי בָּא רִבִּי חִייָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן עִיסַּת מַעֲשֵׂר שֵׁנִי בִּירוּשָׁלֵם כְּרִבִּי מֵאִיר פְּטוּרָה מִן הַחַלָּה כְּרִבִּי יוּדָה חַיֶּבֶת בְּחַלָּה. אָמַר רִבִּי יוֹנָה לֹא אָמְרוּ אֶלָּא בִּירוּשָׁלֵם אֲבָל בִּגְבוּלִין לֹא.

רִבִּי בָּא בַּר כָּהֵן בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי כְּדִבְרֵי מִי שֶׁהוּא מְחַייֵב בְּפֶרֶט מַהוּ שֶׁתְּהֵא חַיֶּבֶת בְּחַלָּה. אָמַר לֵיהּ וְלֹא רִבִּי יוּדָה הִיא וְסָבְרִינָן מֵימַר כָּל הָדָא הֵילְכְתָא רִבִּי יוּדָה כְּבֵית שַׁמַּאי.

ו משנה: כֶּרֶם שֶׁכּוּבּוֹ עוֹלֵלוֹת רִבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר לְבַעַל הַבַּיִת וְרִבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לָעֲנִיִּים. אָמַר רִבִּי אֶלִיעֶזֶר כִּי תִבְצוֹר לֹא תְעוֹלֵל אִם אֵין בָּצִיר מְנַיִין עוֹלֵלוֹת אָמַר לוֹ רִבִּי עֲקִיבָא וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל אֲפִילּוּ כּוּבּוֹ עוֹלֵלוֹת אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר כִּי תִבְצוֹר לֹא תְעוֹלֵל אֵין לָעֲנִיִּים בְּעוֹלֵלוֹת קוֹדֶם לְבָצִיר.

הלכה: וְדִכְוָותָהּ אִם אֵין בָּצִיר אֵין פֶּרֶט עַד שֶׁיְּהֵא בָּצִיר בְּצַד הַבָּצִיר. אֲכָלָתָן חַיָּה לֹא.

וְכַמָּה הוּא בְּצִיר דְּבֵית שִׁילָא אָמְרֵי שְׁלֹשָׁה אֶשְׁכּוֹלוֹת שֶׁהֵן עוֹשִׂין רְבִיעַ.

וְהָא רִבִּי עֲקִיבָה מְקַיֵּים תְּרֵי קְרָאֵי. וּמָה דְּרִבִּי לִיעֶזֶר וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל שֶׁלֹּא תֹאמַר הוֹאִיל וְאֵין לָעֲנִיִּים בְּעוֹלֵלוֹת קוֹדֶם לְבָצִיר יִזְכֶּה בָהֶן בַּעַל הַבַּיִת לְפוּם כֵּן צָרִיךְ מִימַר וְכַרְמְךָ לֹא תְעוֹלֵל.

ז משנה: הַמַּקְדִּישׁ אֶת כַּרְמוֹ עַד שֶׁלֹּא נוֹדְעוּ הָעוֹלֵלוֹת אֵין הָעוֹלֵלוֹת לָעֲנִיִּים. וּמִשֶּׁנּוֹדְעוּ הָעוֹלֵלוֹת הָעוֹלֵלוֹת לָעֲנִיִּים. רִבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר יִתְּנוּ שְׂכַר גִּידּוּלִין לְהֶקְדֵּשׁ. וְאִי זוּ הִיא שִׂכְחָה בְּעָרִיס כָּל שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִפְשׁוֹט אֶת יָדָיו לִיטְלָהּ. וּבְרוֹגָלִיּוֹת מִשֶּׁיַּעֲבוֹר מִמֶּנָּה.

הלכה: תַּמָּן תַּנִּינָן מַתִּירִין בְּגַמְזִיּוֹת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ. אָמְרוּ לָהֶן חֲכָמִים אֵין אַתֶּם מוֹדִין לָנוּ בְּגִידּוּלֵי הֶקְדֵּשׁ שֶׁהֵן אֲסוּרִין. אָמְרוּ לָהֶן אֲבוֹתֵינוּ כְּשֶׁהִקְדִּישׁוּ לֹא הִקְדִּישׁוּ אֶלָּא קוֹרוֹת מִפְּנֵי בַּעֲלֵי אֻגְרוֹף שֶׁהָיוּ בָאִין וְנוֹטְלִין אוֹתָן בִּזְרוֹעַ. מַה רַבָּנִין סָבְרִין מֵימַר קוֹרוֹת וּפֵירוֹת הִקְדִּישׁוּ. וַאֲפִילוּ תֵּימַר קוֹרוֹת וּפֵירוֹת קוֹרוֹת הִקְדִּישׁוּ פֵּירוֹת לֹא הִקְדִּישׁוּ. צְרִיכָה לְרַבָּנִין הַמַּקְדִּישׁ שְׂדֵה אִילָן מַהוּ שֶׁשִּׁייֵר לוֹ בְּגִידּוּלֵיהֶן. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא מִשֶּׁנּוֹדְעוּ הָעוֹלֵלוֹת הָעוֹלֵלוֹת לָעֲנִיִּים. שַׁנְיָא הִיא שֶׁאֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ. מֵעַתָּה אֲפִילוּ לֹא נוֹדְעוּ הָעוֹלֵלוֹת יְהוּ הָעוֹלֵלוֹת שֶׁל עֲנִיִּים. שַׁנְיָא הִיא שֶׁהִיא כֻּלָּהּ הֶקְדֵּשׁ כְּהָדָא דְתַנֵּי הַנּוֹטֵעַ כֶּרֶם לְהֶקְדֵּשׁ פָּטוּר מִן הָעָרְלָה וּמִן הָרְבָעִי וּמִן הָעוֹלֵלוֹת וְחַייָב בִּשְׁבִיעִית.

רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַיי. דָּבָר שֶׁהוּא לַיי קְדוּשַׁת שְׁבִיעִית חָלָה עָלָיו. רִבִּי חִייָא בַּר אַבָּא בְּעָא קוֹמֵי רִבִּי מָנָא לְאוֹכְלוֹ בְּלֹא פִדְיוֹן אִיפְשָׁר שֶׁאִיפְשָׁר לְהֶקְדֵּשׁ לָצֵאת בְּלֹא פִדְיוֹן. לְפִדּוּתוֹ וּלְאוֹכְלוֹ נִמְצָא כְלוֹקֵחַ לוֹ קוֹרְדוֹם מִדְּמֵי שְׁבִיעִית. אָמַר לֵיהּ הַגִּיזְבָּר מַחֲלִיפוֹ בְּיַד אַחֵר. אָמַר רִבִּי מַתַּנְיָה וְלָמָּה לִי נָן [פָּתְרִין לָהּ דִּבְרֵי הַכֹּל] כַּיי דְּאָמַר רִבִּי יוֹחָנָן דִּבְרֵי רִבִּי יוֹסֵי מִפְּנֵי שֶׁקָּדַם נִדְרוֹ לְהֶבְקֵירוֹ. וְכָא מִפְּנֵי שֶׁקָּדַם הֶבְקֵר נִדְרוֹ לְהֶקְדֵּישׁוֹ.

אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן מַעֲשֶׂה הָיָה וְהוֹרוּ כְּרִבִּי יוֹסֵי.

לֵית הָדָא פְלִיגָא עַל רִבִּי יוֹחָנָן דְּרִבִּי יוֹחָנָן אָמַר מִכֵּיוָן שֶׁעָבַר עָלָיו וּשְׁכָחוֹ חֲבֵרוֹ הוּא שִׂכְחָה. שַׁנְיָא הִיא בְּעָרִיס שֶׁדַּרְכּוֹ לִשְׁכֹּחַ. וַאֲפִילוּ עַל רִבִּי הוֹשַׁעְיָא לֵית הָדָא פְלִיגָא דְּרִבִּי הוֹשַׁעְיָא אָמַר רוֹמֶס הָיִיתִי זֵתִים עִם רִבִּי חִייָא הַגָּדוֹל אָמַר לִי כָּל זַיִת שֶׁאַתְּ יָכוֹל לִפְשׁוֹט יָדֶךָ לִיטְלוֹ אֵינוֹ שִׂכְחָה. שַׁנְיָא הִיא שֶׁכָּל רוֹגָלִיּוֹת וְרוֹגָלִיּוֹת אוּמָּן בִּפְנֵי עַצְמוֹ.

פרק ח

א משנה: מֵאֵימָתַי כָּל אָדָם מוּתָּרִים בְּלֶקֶט מִשֶּׁיְּלַקְּטוּ הַנְּמוּשׁוֹת. בְּפֶרֶט וּבְעוֹלְלוֹת מִשֶּׁיְּלַקְּטוּ הָעֲנִיִּים בַּכֶּרֶם וְיָבוֹאוּ. וּבְזֵיתִים מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. אָמַר רִבִּי יְהוּדָה וַהֲלֹא יֵשׁ שֶׁאֵין מוֹסְקִין אֶת זֵיתֵיהֶן אֶלָּא לְאַחַר רְבִיעָה שְׁנִיָּה אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא עָנִי יוֹצֵא וְלֹא יְהֵא מֵבִיא אֶלָּא בְּאַרְבָּעָה אִיסָּרוֹת.

הלכה: אָמַר רִבִּי יוֹחָנָן לָמָּה נִקְרְאוּ שְׁמָן נְמוּשׁוֹת שֶׁהֵן בָּאוֹת בְּסוֹף. אַבָּא שָׁאוּל הָיָה קוֹרֵא אוֹתָן מְשׁוּשׁוֹת. אִית תַּנָּיֵי תַּנֵּי נְמוּשׁוֹת. וְאִית תַּנָּיֵי תַּנֵּי מְשׁוּשׁוֹת. מָאן דְּאָמַר נְמוּשׁוֹת שֶׁהֵן בָּאִין בְּסוֹף. וּמָאן דְּאָמַר מְשׁוּשׁוֹת שֶׁהֵן מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין. רִבִּי חוּנָא בְּשֵׁם מְנַחֵם רִבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי הָיָה יוֹצֵא מִן הַנְּמוּשׁוֹת וּמֵבִיא פַּרְנָסָתוֹ שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה.

תַּנֵּי מַתְנַת עֲנִיִּים שֶׁבַּשָּׂדֶה שֶׁאֵין עֲנִיִּים מַקְפִּידִין עֲלֵיהֶן הֲרֵי הֵן שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רִבִּי בּוּן בַּר חִייָא בְּעֵי וְיֵשׁ אָדָם קוֹרֵא שֵׁם פֵּיאָה לְעַצְמָן. תַּנֵּי רִבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי לֶעָנִי וְלַגֵּר תַּעֲזוֹב אוֹתָם וְלֹא לָעוֹרְבִין וְלָעֲטַלֵּפִים.

בְּפֶרֶט וּבְעוֹלְלוֹת מִשֶּׁיְּלַקְּטוּ הָעֲנִיִּים בַּכֶּרֶם וְיָבוֹאוּ. וְלָא תַנִּינָן נְמוּשׁוֹת עַל יְדֵי שֶׁהֵן חֲבִיבִין הֵן בָּאִין עַל אָתָר.

וּבְזֵיתִים מִשֶּׁתֵּרֵד רְבִיעָה שְׁנִיָּה. וְלָא תַנִּינָן נְמוּשׁוֹת מִפְּנֵי שֶׁהֵן צִינָּה וְאֵינָן יוֹצְאִין אֶלָּא בַּחוּרִים.

וְקוֹדֶם לָכֵן אֵינוֹ אָסוּר מִשּׁוּם גֶּזֶל. בְּשִׁיטָתוֹ הֱשִׁיבוּהוּ לֹא אַתֶּם שֶׁאַתֶּם אוֹמְרִין מִפְּנֵי שֶׁהִיא צִינָּה אֵינָן יוֹצְאִין אֶלָּא בַּחוּרִין שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁ[אֵין] מֵבִיא פַּרְנָסָתוֹ אַף הוּא אֵינוֹ יוֹצֵא.

ב משנה: נֶאֱמָנִים עַל הַלֶּקֶט וְעַל הַשִּׂכְחָה וְעַל הַפֵּיאָה בִּשְׁעָתָן וְעַל מַעֲשֵׂר עָנִי בְּכָל שְׁנָתוֹ וּבֶן לֵוִי נֶאֱמָן לְעוֹלָם. וְאֵינָן נֶאֱמָנִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לְהִיוֹת נוֹהֲגִין כֵּן.

הלכה: עַד אֵיכָן. אָמַר רִבִּי חֲנִינָא עַד מָקוֹם שֶׁדַּרְכּוֹ לִילֵךְ וְלָבִיא בּוֹ בְיוֹם. מַעֲשֶׂה וְהֶאֱמִין רִבִּי לַחֲמִשָּׁה אַחִין בַּחֲמִשָּׁה כּוֹרִין שֶׁל חִטִּים. וְאֵיפְשָׁר כֵּן אֶלָּא מֵיכָּא צִיבְחָד וּמֵיכָּא צִיבְחָד כּוֹרָא סְלַק.

רִבִּי לָעְזָר דְּרוֹמָיָה בְּעֵי קוֹמֵי רִבִּי יוֹסֵי. מַתְנִיתִין דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר נֶאֱמָן עַל הַשֵּׁנִי נֶאֱמָן עַל הָרִאשׁוֹן. אָמַר רִבִּי יוֹסֵי דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא שַׁנְיָא הִיא שֶׁאֵין אָדָם עוֹשֶׂה בִּדְבַר עֶרְוָה. רִבִּי לָעְזָר בְּשֵׁם רִבִּי הוֹשַׁעְיָא כְּשֵׁם שֶׁלֹּא נָחְשְׁדוּ יִשְׂרָאֵל עַל תְּרוּמָה גְּדוֹלָה כָּךְ לֹא נָחְשְׁדוּ בֶן לֵוִי עַל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר. אָמַר

רִבִּי הוֹשַׁעְיָה מַתְנִיתִין אָמַר כֵּן וּבֵן לֵוִי נֶאֱמָן לְעוֹלָם.

רִבִּי מָנָא בְּעִי וּבֵן לֵוִי נֶאֱמָן לְעוֹלָם אֲפִילוּ בִּשְׁבִיעִית.

אָמַר רִבִּי בּוֹן בַּר חִייָא נֶאֱמָן בֶּן לֵוִי לוֹמַר מַעֲשֵׂר בָּרוּר הוּא לְפוֹטְרוֹ מִן הַשֵּׁנִי. אֲבָל בְּאוֹמֵר נִיתָּן לִי אוֹ בְּאוֹמֵר מִשֶּׁלּוֹ הֵן אֵינָן נֶאֱמָנִין דּוּ מַתְנִיתָא אֵינָן נֶאֱמָנִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נוֹהֲגִין כֵּן. כֵּינִי מַתְנִיתָא אֵינָן נֶאֱמָנִין אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נוֹתְנִין כֵּן.

ג משנה: נֶאֱמָנִין עַל הַחִטִּים וְאֵינָן נֶאֱמָנִין לֹא עַל הַקֶּמַח וְלֹא עַל הַפַּת. נֶאֱמָנִין עַל הַשְּׁעוֹרָה שֶׁל אוֹרֶז וְאֵינָן נֶאֱמָנִין עָלָיו בֵּין חַי בֵּין מְבוּשָׁל. נֶאֱמָנִין עַל הַפּוֹל וְאֵינָן נֶאֱמָנִין עַל הַגְּרִיסִין בֵּין חַיִין בֵּין מְבוּשָׁלִין. נֶאֱמָנִין עַל הַשֻּׁמְשֶׁמִין לוֹמַר שֶׁל מַעֲשֵׂר עָנִי וְאֵינָן נֶאֱמָנִין עָלָיו לוֹמַר שֶׁל זֵיתֵי נִיקּוּף הוּא. נֶאֱמָנִין עַל יֶרֶק חַי וְאֵינָן נֶאֱמָנִין עַל הַמְבוּשָׁל אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לוֹ דָּבָר מְמוּעָט שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בַּעַל הַבַּיִת לְהִיוֹת מוֹצִיא מִלְּפָסּוֹ.

הלכה: מַהוּ שֶׁיְּהֵא נֶאֱמָן לוֹמַר חִיטִּים נִיתַּן לִי וְעָשִׂיתִי אוֹתָן קֶמַח. חִטִּים נִיתַּן לִי וְעָשִׂיתִי אוֹתָן פַּת. פְּשִׁיטָא לֵיהּ שֶׁהוּא נֶאֱמָן. הָיוּ הַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁרוֹב בְּנֵי אָדָם מַכְנִיסוֹ לֶקֶט אֲפִילוּ כֵּן אֵינוֹ נֶאֱמָן. תַּנֵּי רִבִּי יוּדָן אוֹמֵר מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהִיוֹת דּוֹרְכִין אֶת הָעוֹלְלוֹת יְהֵא עָנִי נֶאֱמָן לוֹמַר יַיִן זֶה שֶׁל עוֹלְלוֹת הוּא. וְדִכְוָותֵיהּ מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהִיוֹת מוֹסְקִין זֵיתֵי נִיקּוּף יְהֵא הֶעָנִי נֶאֱמָן לוֹמַר שֶׁמֶן זֶה שֶׁל זֵיתֵי נִיקּוּף הוּא.

אִילֵּין דְּבֵית אַסִּי בְּשָׁלוֹן יֶרֶק אִנְשׁוּן מְתַקְּנָתֵיהּ סְלַק גַּמְלִיאֵל זוּגָה וְתַקְּנֵיהּ מִן גַּוָּא לְפַפָּא.

ד משנה: אֵין פּוֹחֲתִין לָעֲנִיִּים בְּגוֹרֶן מֵחֲצִי קַב חִטִּים וְקַב שְׂעוֹרִים. רִבִּי מֵאִיר אוֹמֵר חֲצִי קַב. קַב וָחֲצִי כּוּסְמִין וְקַב גְּרוֹגְרוֹת אוֹ מְנָה דְּבֵילָה. רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר פְּרָס. חֲצִי לוֹג יַיִן רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר רְבִיעִית. רְבִיעִית שֶׁמֶן רִבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר שְׁמִינִית. וּשְׁאָר כָּל הַפֵּירוֹת אָמַר אַבָּא שָׁאוּל כְּדֵי שֶׁיְּמַכְּרֵם וְיִקַּח בָּהֶם מְזוֹן שְׁתֵּי סְעֻדּוֹת:

הלכה: תַּנֵּי רוֹבַע אוֹרֶז כּוֹלָה תַּבְלִין לִיטְרָא יֶרֶק שְׁלִשָּׁת קַבִּין חֲרוּבִין חֲצִי לוֹג יַיִן רְבִיעִית שֶׁמֶן. עֲשָׂרָה אֱגוֹזִין חֲמִשָּׁה אֲפַרְסְקִין שְׁנֵי רִימּוֹנִין וְאֶתְרוֹג אֶחָד. מַה טַעֲמָא וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ. תֵּן לוֹ כְּדֵי שׂוֹבְעוֹ. חִזְקִיָּה שְׁאַל לְאָבוּי מְנָא אִילֵּין שִׁיעוּרָיָא אָמַר לָהֶן אַהֵן צְרָרָא סְמַךְ הָדָא בִּרְתָּא. רִבִּי חֲנַנְיָה חֲוָה יְתִיב קוֹמֵי רִבִּי אַלַּי וְהוּא אָמַר טַעֲמִין וְהוּא סְתַר אָמַר לֵיהּ לָא בְּלַן מִסְתּוֹר אֶלָּא מִבְנֵי.

אָמַר רִבִּי מָנָא תַּנְיָא אַרְבַּע לִיטְרִין.

אָמַר רִבִּי לָעְזָר וְכֵן לְעֵירוּב. אָמַר רִבִּי חִינְנָא הָדָא דְתֵימַר בְּיַיִן אֲבָל בְּשֶׁמֶן מְעָרְבִין בּוֹ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. תַּנֵּי מְעָרְבִין בְּחוֹמֶץ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. תַּנֵּי מְעָרְבִין בְּשֶׁמֶן מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. רִבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רִבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק כְּדֵי לִטְבּוֹל בְּיֶרֶק הַנֶּאֱגָד שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. רִבִּי יִצְחָק עֲטוֹשָׁיָא אָמַר קוֹמֵי רִבִּי זְעִירָא בְּשֵׁם דְּבֵי רִבִּי יַנַּאי אֲפוּנִין חַיִין מְעָרְבִין בָּהֶן מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת. לְמִי נִצְרְכָה לְרִבִּי מֵאִיר שֶׁלֹּא תֹּאמַר הוֹאִיל וְהֵן מַסְרִיחִין אֶת הַפֶּה אֵין מְעָרְבִין בָּהֶן. דָּג מְלִיחַ מְעָרְבִין בּוֹ. בָּשָׂר מְלִיחַ מְעָרְבִין בּוֹ. בָּשָׂר חַי דְּתַנִּינָן הַבַּבְלִיִּים אוֹכְלִים אוֹתוֹ כְּשֶׁהוּא חַי מִפְּנֵי שֶׁדַּעְתָּן מְקוּלְקֶלֶת. רִבִּי יוּדָן בְּעִי הָדָא כלקירא הוּא וְאִילֵּין כּוּתָאֵי אָכְלֵי מִינָהּ חַיָּיה הִיא מְעָרְבִין בָּהּ. שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת בְּשֵׁם רַב פְּעָפוּעִין וְגַדְגְּדָנִיּוֹת וַחֲלוּגְלוּגוֹת מְעָרְבִין בָּהֶן. בְּעוֹן קוֹמֵי הֵידָן וִינּוֹן אָמַר לוֹן קַקּוּלֵי וְהִנְדְּקוּקֵי וּפַרְפָּחִינֵיה.

ה משנה: מִידָּה זוּ אֲמוּרָה בְּכֹהֲנִים וּבִלְוִיִּם וּבְיִשְׂרְאֵל הָיָה מַצִּיל נוֹתֵן מֻחֲצָה וְנוֹטֵל מֻחֲצָה. הָיָה מְמוּעָט נוֹתֵן לִפְנֵיהֶן וְהֵן מְחַלְּקִין בֵּינֵיהֶן.

הלכה: רִבִּי יוֹנָה פָּתַר מַתְנִיתָא בְּיוֹתֵר מִכְּשֶׁיעוּר הָיָה מַצִּיל נוֹטֵל מֻחֲצָה וְנוֹתֵן מֻחֲצָה אֲבָל בִּכְשֶׁיעוּר הוּא נוֹתֵן לִפְנֵיהֶן וְהֵן מְחַלְּקִין בֵּינֵיהֶן. רִבִּי חִזְקִיָּה פָּתַר מַתְנִיתָא בִּכְשֶׁיעוּר בִּיקֵּשׁ לְהַצִּיל נוֹטֵל מֻחֲצָה וְנוֹתֵן מֻחֲצָה שֶׁמִּתּוֹךְ שֶׁנּוֹטֵל מֻחֲצָה וְנוֹתֵן מֻחֲצָה נַעֲשֶׂה דָּבָר מוּעָט הוּא נוֹתֵן לִפְנֵיהֶן וְהֵן מְחַלְּקִין בֵּינֵיהֶן.

תַּנֵּי הַמְסַבְּבִין עַל הַפְּתָחִים אֵין נִזְקָקִין לָהֶן לְכָל דָּבָר. אָמַר רִבִּי יוֹנָה וּבִלְחוּד דְּלֹא יִפְחוֹת לֵיהּ מִן אגרון דִּילֵיהּ.

הָכָא אַתְּ אָמַר אֵין פּוֹחֲתִין לָעֲנִיִּים בַּגּוֹרֶן. וְכָא אַתְּ אָמַר אֵין פּוֹחֲתִין לְעָנֵי הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. רַב הוּנָא אָמַר צָא מֵהֶן שְׁלִישׁ לִיצִיאָה. רִבִּי יוֹסֵי בֵּי רִבִּי בּוּן מַפִּיק לְאִילֵּין נַחְתּוֹמָיָא כְּהָדָא דְּרַב הוּנָא וּבִלְחוּד כְּהָדֵין שֵׁיעוּרָא.

רִבִּי בָּא בַּר בָּא בַּר מָמָל בָּעָא קוֹמֵי רִבִּי לָא רָאוּ אוֹתוֹ יוֹצֵא מִן הָעִיר וְנִכְנַס לֵיהּ אָמַר לֵיהּ הַנּוֹתֵן נוֹתֵן וְהַלּוֹקֵחַ יָחוּשׁ לְעַצְמוֹ.

ו משנה: אֵין פּוֹחֲתִין לָעֲנִי הָעוֹבֵר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם מִכִּכָּר בְּפוּנְדְיוֹן מֵאַרְבַּע סְאִין בְּסֶלַע. לָן נוֹתְנִין לוֹ פַּרְנָסַת לֵינָה. שָׁבַת נוֹתְנִין לוֹ מָזוֹן שָׁלֹשׁ סְעוּדוֹת. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָזוֹן שְׁתֵּי סְעוּדוֹת לֹא יִטּוֹל מִן הַתַּמְחוּי. מָזוֹן אַרְבַּע עֶשְׂרֵה סְעוּדוֹת לֹא יִטּוֹל מִן הַקּוּפָּה. וְהַקּוּפָּה נִגְבֵּית בִּשְׁנַיִם וּמִתְחַלֶּקֶת בִּשְׁלֹשָׁה.

הלכה: תַּמְחוּי בְּכָל יוֹם קוּפָּה מֵעֶרֶב שַׁבָּת לְעֶרֶב שַׁבָּת. תַּמְחוּי לְכָל אָדָם. קוּפָּה אֵינָהּ אֶלָּא לְאַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר בִּלְבָד.

רִבִּי חוּנָא אָמַר תַּמְחוּי בִּשְׁלֹשָׁה שֶׁהוּא עַל אָתָר. רִבִּי חֶלְבּוֹ בְּשֵׁם רִבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא אֵין מַעֲמִידִין פַּרְנָסִין פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה. אִיתָא חֲמֵי דִּינֵי מְמוּנוֹת בִּשְׁלֹשָׁה דִּינֵי נְפָשׁוֹת לֹא כָּל שֶׁכֵּן. וְיִהְיוּ עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה. עַד דְּהוּא מַצְמִית לוֹן הוּא מְסַכֵּן.

רִבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רִבִּי יוֹחָנָן אֵין מַעֲמִידִין שְׁנֵי אַחִים פַּרְנָסִין. רִבִּי יוֹסֵי עֲבַר חַד מִן תְּרִין אַחִין. עָאַל וְאָמַר קוֹמֵיהוֹן לָא נִמְצָא לְאִישׁ פְּלוֹנִי דְּבַר עֲבֵירָה אֶלָּא שֶׁאֵין מַעֲמִידִין שְׁנֵי אַחִים פַּרְנָסִין.

רִבִּי יוֹסֵי עָאַל לְכַפְרָא בְּעָא מוּקְמָא לוֹן פַּרְנָסִין וְלָא קַבְּלִין עֲלֵיהוֹן. עָאַל וְאָמַר קוֹמֵיהוֹן בָּן בָּבָי עַל הַפְּקִיעַ. וּמַה אִם זֶה שֶׁנִּתְמַנָּה עַל הַפְּתִילָה זָכָה לְהִיתָּמֵנוֹת עִם גְּדוֹלֵי הַדּוֹר. אַתֶּם שֶׁאַתֶּם מִתְמַנִּין עַל חַיֵּי נְפָשׁוֹת לֹא כָּל שֶׁכֵּן. רִבִּי חַגַּיי כַּד הֲוָה מֵקִים פַּרְנָסִין הֲוָה מַטְעִין לוֹן אוֹרְיְתָא לוֹמַר שֶׁכָּל שְׁרָרָה שֶׁנִּיתְּנָה מִתּוֹרָה נִיתְּנָה. בִּי מָלְכִים יִמְלוֹכוּ. בִּי שָׂרִים יְשׁוֹרְרוּ. רִבִּי חִיָּיא בַּר בָּא מֵקִים אַרְכוֹנִין.

רִבִּי לִיעֶזֶר הֲוָה פַּרְנָס. חַד זְמָן נְחִית לְבֵיתֵיהּ אֲמַר לוֹן מַאי עֲבִידְתּוּן אֲמַר לֵיהּ אַתָּא חַד סִיעָא וְאָכְלוּן וְשָׁתוּן וְצָלוּן עֲלָךְ. אֲמַר לוֹן לֵיכָּא אֲגָר טָב. נְחַת זְמָן תִּינְיָין אֲמַר לוֹן מַאי עֲבִידְתּוּן אֲמְרוּ לֵיהּ אָתָא חַד סִיעָא חוֹרֵי וְאָכְלוּן וְשָׁתוּן וְאַקְלוּנָךְ. אֲמַר לוֹן כְּדוֹן אִיכָּא אֲגָר טָב.

רִבִּי עֲקִיבָה בְּעוֹן מִמְנֵיתֵיהּ פַּרְנָס. אֲמַר לוֹן נִמְלָךְ גַּו בֵּייתֵיהּ הָלְכוֹן בַּתְרֵיהּ שָׁמְעוּן קָלֵיהּ דְּיֵימַר עַל מְנָת מִתְקַל עַל מְנָת מִבְזָיֵיה.

רִבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא אָמַר אִיתְפַּלְגוּן רַב וְרִבִּי יוֹחָנָן חַד אָמַר מְדַקְדְּקִין בִּכְסוּת וְאֵין מְדַקְדְּקִין בְּחַיֵּי נְפָשׁוֹת. וְחָרָנָה אָמַר אַף בִּכְסוּת אֵין מְדַקְדְּקִין מִפְּנֵי בְרִיתוֹ שֶׁל אַבְרָהָם אָבִינוּ. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל מָאן דְּאָמַר אַף בִּכְסוּת אֵין מְדַקְדְּקִין פָּתַר לֵיהּ לְפִי כְבוֹדוֹ. וְתַנֵּי כֵן בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּזְמָן שֶׁאֵין מַכִּירִין אוֹתוֹ. אֲבָל בִּזְמָן שֶׁמַּכִּירִין אוֹתוֹ אַף מְכַסִּין אוֹתוֹ וְהַכֹּל לְפִי כְבוֹדוֹ. וְהָתַנֵּי לִמְזוֹנוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם. לְכִסוּת שִׁשָּׁה חֳדָשִׁים. פָּתַר לָהּ לִיתֵּן. וְהָתַנֵּי לִמְזוֹנוֹת שְׁלֹשִׁים יוֹם לְפִסִּין וְלִצְדָקוֹת שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ הָא קַדְמֵיְתָא לִיטוֹל. עוֹד הִיא לִיתֵּן. מַהוּ לְפַסִּין וְלִצְדָקוֹת שְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּשָׁכַר סוֹפְרִים וּמַשְׁנִים.

ז **משנה**: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָאתַיִם זוּז לֹא יִטּוֹל לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה וּמַעֲשֵׂר עָנִי. הָיוּ לוֹ מָאתַיִם חָסֵר דִּינָר אֲפִילּוּ אֶלֶף נוֹתְנִים לוֹ כְּאַחַת הֲרֵי זֶה יִטּוֹל. הָיוּ מְמוּשְׁכָּנִין בְּכְתוּבַּת אִשְׁתּוֹ אוֹ לְבַעַל חוֹבוֹ הֲרֵי זֶה יִטּוֹל. אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְמְכּוֹר אֶת בֵּיתוֹ וְאֶת כְּלֵי תַשְׁמִישָׁיו.

הלכה: חַד תַּלְמִיד מִן דְּרִבִּי הָיוּ לוֹ מָאתַיִם חָסֵר דִּינַר וַהֲוָה רִבִּי יְלִיף זְכִי עִימֵּיהּ חָדָא לְתַלַת שְׁנֵי מַעֲשֵׂר מִסְכֵּינִין. עַבְדּוּן בֵּיהּ תַּלְמִידוֹי עֵינָא בִישָׁא וּמָלוּן לֵיהּ. אֲתָא בָּעָא מַזְכֵּי עִימֵּיהּ אֲמַר לֵיהּ רִבִּי אִית לִי שֵׁיעוּרָא. אָמַר זֶה מַפַּת פְּרוּשִׁים נָגְעוּ בוֹ. רְמַז לְתַלְמִידוֹי וְאַצְלוּנֵיהּ לְקַפֵּילִין וְחַסְרוּנֵיהּ חַד קִרַט וּזְכָה עִימֵּיהּ הֵיךְ מַה דַּהֲוָה יְלִיף.

מִשְׁפַּחַת אנטבילא הָיְתָה בִּירוּשָׁלַם וְהָיְתָה מִתְייַחֶסֶת שֶׁל אָרְנָן הַיְבוּסִי. פַּעַם אַחַת פָּסְקוּ לָהֶן חֲכָמִים שֵׁשׁ מֵאוֹת כִּיכְּרֵי זָהָב שֶׁלֹּא לְהוֹצִיאָן חוּץ לִירוּשָׁלַם דַּהֲווֹן דָּרְשִׁין בִּשְׁעָרֶיךָ בִּשְׁעָרֶיךָ לְרַבּוֹת יְרוּשָׁלַם.

וְהָתַנֵּי מַעֲשֶׂה בְּהִלֵּל הַזָּקֵן שֶׁלָּקַח לְעָנֵי בֶּן טוֹבִים סוּס אֶחָד לְהִתְעַמֵּל בּוֹ וְעֶבֶד לְשַׁמְּשׁוֹ. שׁוּב מַעֲשֶׂה בְּאַנְשֵׁי הַגָּלִיל שֶׁהָיוּ מַעֲלִין לְזָקֵן אֶחָד לִיטְרָא בָּשָׂר פִּי צִפּוֹרִין בְּכָל יוֹם. וְאֵיפְשָׁר כֵּן אֶלָּא דְלֹא הֲוָה אֲכַל עִם חוֹרָנִין.

תַּנֵּי מְשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי זָהָב נוֹתְנִין לוֹ כְּלֵי כֶסֶף. כְּלֵי כֶסֶף נוֹתְנִין לוֹ כְּלֵי נְחוֹשֶׁת כְּלֵי נְחוֹשֶׁת נוֹתְנִין לוֹ כְּלֵי זְכוּכִית. אָמַר רִבִּי מָנָא כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זְכוּכִית בְּגוּפֵיהֶן. וְהָתַנֵּי הָיָה מְשְׁתַּמֵּשׁ בִּכְלֵי מִילַת נוֹתְנִין לוֹ כְּלֵי מִילַת. כַּאן בְּגוּפוֹ וְכַאן בִּשְׁאֵינוֹ גוּפוֹ.

חַד מִן אִילֵּין דִּנְשַׁייוּתָא אִיתְנְחַת מִן נִיכְסוֹי וַהֲווֹן זָכִין לֵיהּ בְּמָאן דְּחָסַף וְהוּא אֲכַל וּמוֹתִיב. אָמַר לֵיהּ אַסְיָא עִיקָּר תַּבְשִׁילָה לָא מִן גַּוָּא לָפַּסָּא הוּא אֲכִיל מִן לָפַּצָּא.

עַד כְּדוֹן בְּבַעַל חוֹב שֶׁהוּא דוֹחֵק אֲפִילּוּ בְּבַעַל חוֹב שֶׁאֵינוֹ דוֹחֵק. נִישְׁמְעִינָהּ מִן הָדָא הָיוּ מְמוּשְׁכָּנִין לִכְתוּבַּת אִשְׁתּוֹ אוֹ לְבַעַל חוֹבוֹ. וְדָא אִשָּׁה לֹא כְּבַעַל חוֹב שֶׁאֵינוֹ דוֹחֵק הוּא אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְמְכּוֹר.

אָמַר רִבִּי חֲנִינָא צָרִיךְ אָדָם שֶׁיְּהוּ לוֹ שְׁנֵי עֲטִיפִין אֶחָד לְחוֹל וְאֶחָד לְשַׁבָּת. מַה טַעְמָא וְרָחַצְתָּ וָסַכְתָּ וְשַׂמְתָּ שִׂמְלוֹתַיִךְ וְכִי עֲרוּמָּה הָיְתָה אֶלָּא אִלּוּ בִגְדֵי שַׁבָּתָהּ. כַּד דְּרָשָׁהּ רִבִּי שִׁמְלַאי בְּצִיבּוּרָא בָּכוּן חֲבֵרַיָּא לְקוֹבְלֵיהּ אָמְרוּ לֵיהּ רִבִּי כַּעֲטִיפָתֵינוּ בְּחוֹל כֵּן עֲטִיפָתֵינוּ בְּשַׁבָּת. אָמַר לוֹן אַף עַל פִּי כֵן צְרִיכִין אַתֶּם לְשַׁנּוֹת מִן הָדָא וְרָחַצְתָּ וְסַכְתָּ וְשַׂמְתָּ שִׂמְלוֹתַיִךְ עָלַיִךְ וְיָרַדְתִּי כְתִיב אָמַר לָהּ זְכוּתִי תֵּרֵד עָמָּךְ. וְעַרְטִילָא הֲוָות אֶלָּא אָמְרָה לָהּ לְבוּשׁ מָאנֵךְ דְּשׁוּבְתָא.

ח **משנה**: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲמִשִּׁים זוּז וְהוּא נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן בָּהֶן הֲרֵי זֶה לֹא יִטּוֹל. וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִיטּוֹל וְנוֹטֵל אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁצָּרִיךְ לַבְּרִיּוֹת. וְכָל מִי שֶׁצָּרִיךְ לִיטּוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיְּפָרְנֵס לַאֲחֵרִים מִשֶּׁלּוֹ. וְעַל זֶה נֶאֱמַר בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיי וְהָיָה יי מִבְטַחוֹ. וְכֵן דַּיָּין שֶׁדָּן דִּין אֱמֶת לַאֲמִיתּוֹ. וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ לֹא חִיגֵּר וְלֹא סוֹמֵא וְלֹא פִיסֵּחַ וְעוֹשֶׂה עַצְמוֹ כְּאֶחָד מֵהֶם אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיִּהְיֶה כְּאֶחָד מֵהֶם שֶׁנֶּאֱמַר צֶדֶק צֶדֶק תִּרְדּוֹף וְכָל דַּיָּין שֶׁלּוֹקֵחַ שׁוֹחַד וּמַטֶּה אֶת הַדִּין אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיִּהְוּ עֵינָיו כֵּהוֹת שֶׁנֶּאֱמַר וְשׁוֹחַד לֹא תִקָּח כִּי הַשּׁוֹחַד יְעַוֵּר עֵינֵי פִקְחִים וגו׳.

הלכה: הָדָא אָמְרָה חַמְשִׁין עָבְדִין טָבִין מִן מָאתַיִם דְּלָא עָבְדִין.

הַמְסַמֵּא אֶת עֵינוֹ וְהַמְנַפֵּחַ אֶת שׁוֹקָיו וְהַמְצַבֵּא אֶת כְּרֵיסוֹ אֵינוֹ נִפְטָר מִן הָעוֹלָם עַד שֶׁיְּהֵי לוֹ כֵּן.

שְׁמוּאֵל עֲרַק מִן אָבוּי אֲזַל וְקָם לֵיהּ בֵּין תְּרֵין צְרִיפִין דְּמִיסְכֵּינִין שְׁמַע קָלְהוֹן אָמְרִין בְּהָדֵין אַרְגְּנְטִין אֲנַן אָכְלִין יוֹמָא דֵין בְּאַרְגְּנְטוֹרִין דַּהֲבָא בְּאַרְגְּנְטוֹרִין כַּסְפָּא. עֲאַל וַאֲמַר קוֹמֵי אָבוּי. אֲמַר לֵיהּ צְרִיכִין אָנוּ לְהַחֲזִיק טוֹבָה לָרַמָּאִין שֶׁבָּהֶם.

דַּלְמָא רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ עָלוֹן מִיסְחֵי בְּהָדֵין דִּימוֹסִין דְּטִיבֶּרְיָא פְּגַע בּוֹן חַד מִסְכֵּן אֲמַר לוֹן זָכִין בִּי אָמְרוּ לֵיהּ מִי חָזְרוּן מִי חָזְרוּן. אַשְׁכְּחוּנֵיהּ מִית. אָמְרוּ הוֹאִיל וְלָא זְכִינָן בֵּיהּ [בְּחַיּוֹי] נִיטְפַּל בֵּיהּ בְּמִיתוּתֵיהּ. כִּי מִיטְפְּלוּן בֵּיהּ אַשְׁכְּחוּן כִּיס דֵּינָרְיָא תְּלוּ בֵיהּ. אָמְרוּ הָדָא דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר רַבִּי לָעְזָר צְרִיכִין אָנוּ לְהַחֲזִיק טוֹבָה לָרַמָּאִין שֶׁבָּהֶן שֶׁאִילּוּלֵא הָרַמָּאִין שֶׁבָּהֶן הָיָה אֶחָד מֵהֶן תּוֹבֵעַ צְדָקָה מִן הָאָדָם וְלֹא נוֹתֵן לוֹ מִיָּד הָיָה נֶעֱנָשׁ.

אַבָּא בַּר בָּא יְהֵב לִשְׁמוּאֵל בְּרֵיהּ פְּרִיטִין דִּפְלַג לְמִיסְכֵּינְיָא נָפַק וְאַשְׁכַּח חַד מִסְכֵּן אֲכַל קוּפָּד וּשְׁתֵּי חֲמָר. עֲאַל וַאֲמַר קוֹמוֹי אָבוּי. אֲמַר לֵיהּ הַב יְתִיר דְּנַפְשֵׁיהּ מְרָתֵיהּ.

רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אִידִי וְרַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן הֲווֹן פַּרְנָסִין וַהֲווֹן יְהָבִין לְרַבִּי חָמָא אָבוּי דְּרַבִּי אוֹשַׁעְיָא חַד דֵּינַר וְהוּא יְהַב לֵיהּ לְחוֹרָנִין. רַבִּי זְכַרְיָה חַתְּנֵיהּ דְּרַבִּי לֵוִי הֲיוּ הַכֹּל מְלִיזִין עָלָיו אָמְרוּ דְּלֹא צָרִיךְ וְהוּא נָסֵב. כַּד דְּמַךְ בָּדְקוּן וְאַשְׁכְּחוּן דַּהֲוָה מִפְלִיג לֵיהּ לְחוֹרָנִין.

רַבִּי חִינְנָא בַּר פַּפָּא הֲוָה מַפְלִיג מִינֵיהּ בַּלֵּילְיָא. חַד זְמָן פְּגַע בֵּיהּ רַבְּהוֹן דְּרוּחָיְא. אָמַר לֵיהּ לָא כָּךְ אוּלְפָן רַבִּי אַל תַּסֵּג גְּבוּל רֵעֶךָ. אָמַר לֵיהּ וְלֹא כֵן כְּתִיב מַתָּן בְּסֵתֶר יִכְפֶּה אָף וַהֲוָה [מִסְתַּפֵּיהּ] מִינֵיהּ וַעֲרַק מִן קוֹמוֹי.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה אַשְׁרֵי נוֹתֵן לְדָל אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל. וְהוּא שֶׁמִּסְתַּכֵּל בַּמַּצָּוָה הֵיאַךְ לַעֲשׂוֹתָהּ. כֵּיצַד הָיָה רַבִּי יוֹנָה עוֹשֶׂה כְּשֶׁהָיָה רוֹאֶה בֶּן טוֹבִים שֶׁיָּרַד מִנְּכָסָיו הָיָה אוֹמֵר לוֹ בְּנִי בִּשְׁבִיל שֶׁשָּׁמַעְתִּי שֶׁנָּפְלָה לְךָ יְרוּשָׁה מִמָּקוֹם אַחֵר טוּל וְאַתְּ פּוֹרֵעַ. מִן דַּהֲוָה נָסֵב לֵיהּ אָמַר לֵיהּ מַתָּנָה.

אָמַר רַבִּי חִיָּא בַּר אָדָא אִית הֲווּ סַבִּין בְּיוֹמֵינוּ מִן דַּהֲוָה יְהֵבִין לוֹן מִבֵּין רֵישׁ שַׁתָּא לְצוֹמָא רַבָּא הֲווֹן נָסְבִין. מִן בָּתַר כֵּן לָא הֲווֹן נָסְבִין אָמְרִי רְשׁוּתָא גַּבָּן.

נְחֶמְיָה אִישׁ שִׁיחִין פְּגַע בֵּיהּ יְרוּשַׁלְמִי אֶחָד אָמַר לֵיהּ זְכִי עִימִּי חָדָא תַּרְנְגוֹלְתָּא. אָמַר לֵיהּ הֵי לָךְ טִימְיֵתֵיהּ וְזִיל זְבוֹן קוּפָּד וְאָכַל וָמִית. וְאָמַר בּוֹאוּ וְסִפְדוּ לַהֲרוּגוֹ שֶׁל נְחֶמְיָה.

נָחוּם אִישׁ גַּם זוּ הָיָה מוֹלִיךְ דּוֹרוֹן לְבֵית חָמוֹי פָּגַע בֵּיהּ מוּכֶּה שְׁחִין אֶחָד אָמַר לוֹ זְכֵה עִמִּי מִמָּה דְּאִית גַּבָּךְ. אָמַר לֵיהּ מִיחְזָר חָזַר וְאַשְׁכְּחֵיהּ מֵית. וַהֲוָה אָמַר לְקַבְּלֵיהּ עֵינֵיהּ דְּחָמוּנָךְ וְלָא יְהָבוּן לָךְ יִסְתַּמְיָין. יָדֵיהּ דְּלָא פָּשְׁטָן מִיתֵּן לָךְ יִתְקַטָּעוּן. רַגְלָיֵיא דְּלָא רָהֲטִין מִיתֵּן לָךְ יִתְבָּרָן. וּמָטָתֵיהּ כֵּן. סְלִיק לְגַבֵּיהּ רַבִּי עֲקִיבָה אָמַר לֵיהּ אֵי לִי שֶׁאֲנִי רוֹאֶה אוֹתָךְ כֵּן. אָמַר לֵיהּ אוֹי לִי שֶׁאֵינִי רוֹאֶה אוֹתָךְ כֵּן. אָמַר לֵיהּ מַה אַתְּ מְקַלְלֵינִי. אָמַר לֵיהּ וּמַה אַתְּ מְבָעֵט בְּיִיסּוּרִין.

רַבִּי הוֹשַׁעְיָא רַבָּה הֲוָה רַבֵּיהּ דִּבְרֵיהּ חַד דְּסַגְיָא נְהוֹרָיָא וַהֲוָה יְלִיף אֲכַל עִימֵּיהּ בְּכָל יוֹם. חַד זְמָן הֲוָה אָרְחִין וְלָא מְטָא מֵיכוּל עִימֵּיהּ. בְּרוּמְשָׁא סְלִיק לְגַבֵּיהּ אָמַר לֵיהּ לֹא יְכִעוֹס מָרִי עָלַי בְּגִין דַּהֲוָה לִי אָרְחִין וְלַא בְּעִית מִיבְזָיָא אִיקָרֵיהּ דְּמָרִי. בְּגִין כֵּן דְּלָא אָכְלִית עִמָּךְ יוֹמָא דֵין. אָמַר לֵיהּ אַתָּה פַּייְסְתָּ לְמָאן דְּמִיתְחָמֵי וְלָא חָמֵי דֵּין דְּחָמֵי וְלַא מִיתְחָמֵי יְקַבֵּל פִּייּוּסָךְ. אָמַר לֵיהּ הָדָא מְנָא לָךְ אָמַר לֵיהּ מֵרִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב. דְּרִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב עַל חַד דְּסַגְיָא נְהוֹרָא לְקָרְתֵּיהּ יְתֵב לֵיהּ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְרַע מִינֵיהּ דִּי אָמְרִין דְּאִילּוּלֵא דְּהוּא בַּר נַשָּׁא רַבָּא לָא יְתֵב לֵיהּ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב לְרַע מִינֵיהּ. עָבְדוּן לֵיהּ פַּרְנָסָה דְּאִיקָר. אָמַר לָהוּ מַהוּ הָכֵין. אָמְרוּ לֵיהּ רִבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב יְתִיב לְרַע מִינָּךְ. וּצְלִי עֲלוֹי הָדָא צְלוֹתָא אַתָּה גְּמַלְתָּ חֶסֶד לְמָאן דְּמִיתְחָמֵי וְלָא חָמֵי. דֵּין דְּחָמֵי וְלַא מִתְחָמֵי יְקַבֵּל פִּיּוּסָךְ וְיִגְמוֹל עָתָךְ חֶסֶד.

דַּלְמָא רַבִּי חָמָא בַּר חַנִינָא וְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה הֲווֹן מְטַיְּילִן בְּאִילֵּין כְּנִישְׁתָּא דְּלוּד. אָמַר רַבִּי חָמָא בַּר חַנִינָא לְרַבִּי הוֹשַׁעְיָה כַּמָּה מָמוֹן שִׁיקְעוּ אֲבוֹתַי כָּאן. אָמַר לֵיהּ כַּמָּה נְפָשׁוֹת שִׁיקְעוּ אֲבוֹתֶיךָ כָּאן. לַא הֲוָה אִית בְּנֵי נַשׁ דְּלָעְיִן בְּאוֹרָיְתָא.

רַבִּי אָחָא בְּשֵׁם רַבִּי חִנְּנָא כֵּינִי מַתְנִיתָא כָּל מִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִיטּוֹל וְנוֹטֵל וְאֵינוֹ נוֹטֵל הֲרֵי זֶה שׁוֹפֵךְ דָּמִים וְאָסוּר לְהִתְרַחֵם עָלָיו. עַל נַפְשֵׁיהּ לֹא חַייֵס עַל חוֹרָנִין לֹא כָּל שֶׁכֵּן. כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ צָרִיךְ לִיטּוֹל וְנוֹטֵל אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיִּצְטָרֵךְ לַבְּרִיּוֹת. וְכָל מִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לִיטּוֹל וְאֵינוֹ נוֹטֵל אֵינוֹ מֵת מִן הַזִּקְנָה עַד שֶׁיְּפָרְנֵס לַאֲחֵרִים מִשֶּׁלּוֹ עַל זֶה נֶאֱמַר בָּרוּךְ הַגֶּבֶר אֲשֶׁר יִבְטַח בַּיי וְהָיָה יי מִבְטָחוֹ.